

Uvodnik

Jurij Paljak

Več usmiljenja!

Zapisati, da smo vsi pretreseni, je premalo, zapisati, da se vsi zavedamo, kaj se je dejansko zgodilo, ne moremo, ker je v vsej zadevi veliko, preveč nejasnosti, predvsem pa te dni preveliko nepotrebnih besed. Vsaka smrt je dokončna, je smrt, je zadnje dejanje, ki zavije za vedno v molk človeka, ki umre, in vse nas istočasno naravnost sili v tišino.

S samomorom je drugače. Samomor je seveda tudi smrt, a taka, ki še bolj zareže v vse nas, ki smo človeka, ki si je vzel življenje, poznali, ali smo vsaj mislili, da ga poznamo! Vsak samomor je strašno dejanje, samomor duhovnika je še bolj srhljiv, saj so duhovniki Božji služabniki, tisti, ki oznanjajo Luč, ki nam posredujejo in oznanjajo Kristusov evangelij in seveda večno življenje.

Novica, ki nas je zadela kot atomska bomba, da si je kriški župnik Maks Suard minuli teden vzel življenje, nas je vse našla nepripravljene, če nas smrt sploh kdaj lahko najde pripravljene, seveda!; zanj smo izvedeli po elektronskih medijih, nato je sledilo tiskovno sporočilo tržaške škofije, ki je vse presenetilo, saj je prišlo le nekaj ur po smrti kriškega župnika, česar sicer nismo vajeni.

Duhovnik Maks Suard si je v torek, 28. oktobra, v Križu pri Trstu pri 48 letih vzel življenje, našel ga je sam tržaški škof msgr. Giampaolo Crepaldi, ki se je hotel z njim pogovoriti o neki "hudi zadevi izpred veliko let", šlo je za "hudo dejanje s trinajstletnim dekletom", kot je tržaški škofijski ordinariat v posebnem tiskovnem sporočilu zapisal nekaj ur po smrti slovenskega duhovnika, ki je bil priljubljen med slovenskimi verniki in mladimi. V tiskovnem sporočilu so na tržaški škofiji še dodali, da je nameraval tržaški škof pokojnega duhovnika razrešiti vseh funkcij in predati zadevo cerkvenemu sodišču, kot so tudi navedli, da je bil tržaški škof Giampaolo Crepaldi o tem hudem dogodku obveščen 23. oktobra letos, da je 25. oktobra poklical pokojnega župnika, da bi se z njim pogovoril in razčistil zadevo. V tiskovnem sporočilu so še zapisali, da je pokojni duhovnik hudo dejanje priznal in ga zelo obžaloval, zaprosil je tudi za dva dneva razmisleka, da bi napisal pismo, v katerem bi zadevo objasnili in se tudi odpovedal pastirski službi in v tem pismu tudi prosil odpuščanja Boga, Cerkev in dekle za greh, ki ga je storil. V tiskovnem sporočilu je še zapisano, da je g. Maks Suarda škof v torek, 28. oktobra, ob 16. uri poklical po telefonu in mu najavil svoj obisk, ob 16.30 je prišel pred kriško župnijo in pozvonil, a je v zaklenjeno župnišče lahko vstopil šele s cerkovnikom, s katerim sta našla mrtvega župnika, nato je prišla policija, ki je zadevo prevzela v svoje roke.

To so dejstva, ki jih poznamo, vsaj tista, ki so nam bila uradno povedana, vse drugo so uganja, razprave, komentarji, besede obtožb in besede solidarnosti s pokojnikom, besede, besede.

Dejstvo, da si tržaški škof Crepaldi in tržaška škofija nista vzela malce več časa, preden sta objavila zgoraj omenjeno tiskovno sporočilo, se je takoj pokazalo za napačno in se po nekaj dneh po smrti kriškega duhovnika kaže kot obžalovanja vredno in, milo rečeno!, tudi zgovorno kaže na vsako pomanjkanje človeškega takta, potrebnega sočutja, občutljivosti, toplega človeškega usmiljenja, saj smo iz časopisov izvedeli, da je oče pokojnega župnika tragično novico o smrti svojega sina duhovnika izvedel iz medijev, kar je naravnost srhljivo.

/ str. 2

Jesen, čas sadov

Foto JMP

Kdo bo vzdržal Božji klic v kamrici srca

V zagrebškem antikvariatu sem po naključju staknil knjigo: Odpor i predanje avtorja Dietricha Boenhofferja, ki je izšla v Zagrebu leta 1974. Ta veliki evangeličanski teolog je bil usmrčen v Flossenbürgu dne 9. aprila 1944, in to zato, ker so ga odkrili, da je sodeloval proti tedanjemu rasističnemu režimu. Kakšen dan pred aretacijo je napisal kratko razmišljanje z naslovom "Kdo bo vzdržal". V tem razmišljanju med drugim pravi: "... Velika maškarada Zla je zvrtnčila vse etične pojme. Zlo se pojavlja pod krinko dobrote, zgodovinske nujnosti, družbene pravičnosti. To preprosto zmede tistega, ki prihaja iz našega tradicionalnega pojmovnega sveta etike; za kristjana, ki živi po Bibliji, pa je prav to dokaz o neizmerni pokvarjenosti Zla ... Kdo bo torej vzdržal? Samo tisti, kateremu poslednje merilo niso njegov razum, njegova načela, njegova vest, njegova svoboda, njegova krepost, ampak je pripravljen vse to žrtvovati zaradi svoje poslušnosti Božjemu pozivu; samo odgovoren človek, ki se želi s svojim življenjem odzvati na Božji klic!" (str 12-13).

Te besede, lahko rečemo, ostanejo aktualne za vse čase in jih lahko uvrstimo tudi v naš čas Združene Evrope. Moralna kriza danes še posebej razjeda naše življenje, kot so področja: ureditev družbe, ne glede kje, socialo, kulturo, gospodarstvo, pa tudi moralo... Ne smemo pozabiti, da je današnja vsesplošna kriza najprej etična kriza ali kriza vrednot. Ljudje so marsikje izgubili čut za pravičnost in poštenje. Na splošno prevladuje mnenje, da je v sekulariziranem svetu sklicevanje na Boga in na njegove zapovedi nesmiselno. Zato se stremlji za tem, da bi našli razloge za človekovo etično ravnanje, ki bo človeka zavezovalo k moralnosti.

Prav nekaj podobnega najdemo tudi pri protestanstkem moralnem teologu Puli Illichu, ko pravi: "Človek brez morale sploh ni človek!" Iz tega sledi, da človek prav po moralnem ravnanju postaja humano bitje. Človek brez morale ni razvil ene od svojih temeljnih razsežnosti, to je človečnosti. Če ni razvil človečnosti, potem je človek samo biološko bitje, ne pa socialno, kulturno in duhovno, ker teh dimenzij enostavno ni v

njem. Ljudje se "počlovečujemo" po etičnem delovanju in ne po biološkem. Človeku je moralnost funkcija življenja, ker v človeku konstruira območje duha.

Zato Bonhofferjevo vprašanje: "Kdo bo vzdržal?" On na to ima samo en odgovor: "Vzdržal bo tisti, ki je pripravljen vse žrtvovati zaradi svoje poslušnosti Božjemu pozivu. Samo človek, ki si želi s svojim življenjem odzvati Božjemu klicu!"

Žal smo v toku zgodovine popačili pojem "Božji klic". Rabili smo ga za tiste, ki naj bi se odzivali duhovnim in redovnim poklicem. Vendar Božji klic obstaja pri vsakem človeku. To je klic naše vesti, moj in tvoj odnos do Boga. Vse to se v človeku dogaja v "tisti skriti kamrici srca", ki ostaja osebna, lastna vsakemu od nas, ki lahko rečemo, da je za javnost zaklenjena. Odklenemo pa jo pred drugimi z našimi dejanji; kako živimo, kakšen je naš odnos do drugih in še prej do Boga? Smiselno je, da se človek kot misleče bitje sklicuje na Boga, seveda, če ga prej sprejme. V človeški oholosti za nekatere to žal ni možno, čeprav so tudi njim odprta vrata spoznanja ... Bog teh vrat spoznanja ni nikomur zaklenil, ampak jih je vsaj priprl, ker je za vsako spoznanje potreben napor, tako tudi za vprašanje in iskanje smisla življenja.

Ambrož Kodelja

Nenadna smrt

Objavljamo
dve toplo
človeški
pričevanji
o kriškem
župniku
g. Maksu Suardu

11

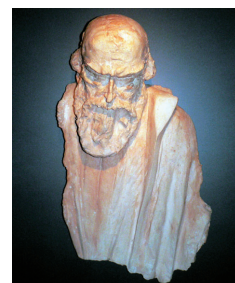
Pogovor

Glasbenik Igor
Kuret govori
o svojem
življenjskem
poslanstvu in
pomembni vlogi
mladih v Evropi

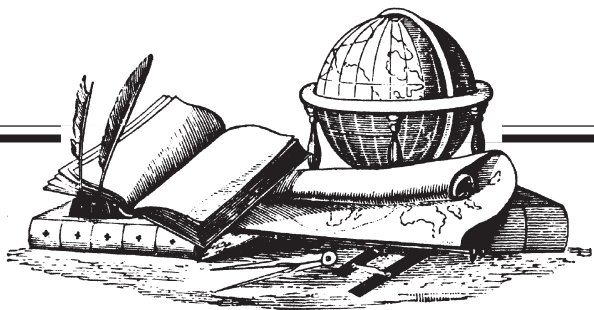
3

Tehtno razmišljanje

Krajši esej Petra
Kuharja govori
o škodljivem
izrabljanju
reformacije v
dnevnopolitične
namene

8

S 1. strani

Več usmiljenja!

Minuli petek smo člani našega uredništva pod vtisom tragičnega dogodka bili na strokovnem usposabljanju v Trevisu, kjer je znani in odlični italijanski časnikar navedel pisanje nekaterih dnevnikov o smrti kriškega duhovnika in vsej zadevi okrog nje kot "živ in sramoten primer slabega novinarstva, ki se naslanja na mnenja in besede, namesto da bi se držalo dejstev". Govoril je o pisanju nekaterih dnevnikov o pismih, ki naj bi jih pokojni župnik napisal, a o njih tržaški škofijski ordinariat

uradno ni povedal doslej ničesar. Kot ljudje in kristjani seveda obsojamo vsako nasilje nad mladoletnimi, da ne bi kdo mislil, da pri našem pisanju karkoli zakrivamo ali kogarkoli opravičujemo. Upamo vsaj to, da bo ime današnje gospe, trinajstletnega dekleta izpred veliko let, ostalo zaščiteno, sicer bo gospa tudi sama postala plen javnega medijskega linča, v katerega je vpleten pokojnik. Kot kristjani smo dolžni moliti za dušo pokojnika in si prizadevati, da se obnašamo tako, kot od nas zahteva evangelij!

Vsem nam danes manjka človeškega usmiljenja, ki smo ga potrebni vsi, še najbolj pa ljudje, ki so tako ali drugače potisnjeni na rob.

Predvsem pa se moramo sami vprašati, kaj storimo in kaj bi še lahko naredili, da bi tudi sami pripomogli, da do podobnih tragičnih dejanj nikdar ne bi prišlo.

Vse preveč je namreč med nami sicer maloštevilnih duhovnikov, ki so osamljeni, prepuščeni sami sebi, nihče jih ne brani, ranljivi so prav tako kot mi, saj so ljudje. In naši duhovniki "dišijo po ovcah", kot je nedavno rekel papež Frančišek, ko je govoril škofom in kardinalom, da "mora jo dišati po ovcah". Prav zato jim moramo stati ob strani!

Kanalska dolina

Slovenščina na šolah je za letos rešena

Zadovoljstvom smo v medijih prebrali vest, da je za letošnje leto rešeno vprašanje financiranja poučevanja slovenskega jezika na šolah v Kanalski dolini. Sami si že dolga leta na vse možne načine in po različnih kanalih prizadevamo za dokončno in sistemsko rešitev poučevanja slovenskega jezika na vseh stopnjah izobraževanja, in sicer v vseh vrtcih in šolah v Kanalski dolini; zagovarjamo pa sistemsko rešitev, ki bo zagotovila nepretrgano prisotnost pouka slovenskega jezika v šolskih klopih Kanalske doline, tako z vsebinskega kot tudi z organizacijskega vidika. Vsakoletno (počitniško) iskanje novih zagotovil za ohranitev pouka slovenskega jezika tik pred začetkom novega šolskega leta ali pa v prvih dneh pouka se namreč vleče že od vstopa slovenščine v te šole, tj. od 1. 1998 dalje.

Slovensko kulturno središče Planika je začelo opozarjati na potrebo po uvedbi slovenščine v šolski izobraževalni pouk konec leta 1997 in nato podpiralo vsakršno prizadevanje in pobudo, ki je prišla s strani šolskih krogov in javnih uprav Kanalske doline. Med drugim smo 1. 2005 podprli zahtevo trbiškega občinskega odbora po ustanovitvi kateder za slovenski in nemški jezik na šolah Kanalske doline in si prizadevali, da sta občinska sveta občine Naborjet Ovcja vas (15.7.2011) in Občine Trbiž (19.7.2011) izglasovala zahtevo po ustanovitvi trojezične šole; zahtevi sta bili nato posredovani paritetnemu odboru za probleme slovenske manjšine v Italiji.

Letos smo 9. junija 2014 naslovili pismo z zadevo *Pouk slovenščine v vrtcih in šolah Kanalske doline* na vse za Slovence v zamejstvu pristojne usta-

nove v Republiki Sloveniji in jih 13. oktobra 2014 ponovno pozvali, naj se dokončno reši problem pouka slovenščine v Kanalski dolini.

Prepričani smo, da je problem rešljiv, saj je naše središče v šolskem letu 2003/2004 dobilo pooblastilo takratnega didaktičnega ravnatelja in izvajalo pouk slovenščine v vseh vrtcih in osnovnih šolah, v šolskem letu 2011/2012 pa smo ob podpori Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter drugih pristojnih ustanov RS poskusno uvedli pouk slovenščine v sedme razrede nižje srednje šole in dva razreda liceja na Trbižu. Zadnjih pet let OŠ v Ukvaah nudimo dodatno učiteljico za slovenski jezik.

Prepričani smo, da so obstoječa manjšinska zakonodaja ter izglasovane zahteve javnih uprav Kanalske doline v prejšnjih letih dobra podlaga za začetek sistemske rešitve problema in morebitno uvedbo dvo- ali trojezičnega pouka. SKS Planika si bo vsekakor še naprej prizadevalo, da slovenščina v javnih šolah in v javnosti dobi mesto, ki ji zgodovinsko pripada.

SKS Planika

Minister za obrambo RS Janko Veber v Trstu

Opomin na pomen ohranjanja spomina na Rižarno

Minister za obrambo RS Janko Veber je na tradicionalni spominski slovesnosti v tržaški Rižarni poudaril pomen prenašanja spomina na dogajanje v nekdanjem koncentracijskem taborišču na mlade. Pred tem se je minister poklonil padlim na več tržaških pokopališčih. Minister je v govoru v Rižarni omenil, da čuti veliko odgovornost tako za veliko bolečino, ki jo nosi tržaška Rižarna, kot za to, da generacija, ki ji pripada, preseže zgodovinska razpota ter zanamcem preda čim bolj verodostojen pogled na tragične dogodke, ki so se dogajali na tem prostoru. Spomnil je, da je bila Rižarna

del nacističnega uničevalnega stroja, ki je imel za glavni tarči antifašistične domoljube in Jude. V njej so se končala življenja številnih nedolžnih ljudi - Slovencev, Italijanov,

Janko Veber

Hrvatov, Furlanov, Judov, mož, žena, otrok, talcev in partizanov. Ob tem je poudaril, da zgodovine ni mogoče spremeniti, lahko pa usmeri-

mo svoje moči v to, da vplivamo na sedanost in prihodnost.

Spomnil je tudi na intenzivno sodelovanje med Slovenijo in Italijo na obrambnem in vojaškem področju. Pri tem je izpostavil krizna žarišča, kjer ljudje živijo v strahu pred nasiljem in v veliki negotovosti za svoje preživetje v vojnih razmerah. Zbrane na spominski slovesnosti je nagovorila tudi poslanka v državnem zboru Lilijana Kozlovič. Pred slovesnostjo je minister Veber v Trstu položil vence

h grobnici borcev na vojaškem pokopališču, na grob bazoviškim žrtvam pri spomeniku pri sveti Ani ter k spomeniku padlim borcem v Škednju.

Berlin 1989-2014

25-letnica padca zidu

V nedeljo, 9. novembra, ob 20.50 bo na deželni televizijski mreži RAI TRE BIS v čezmejnem programu LYNX na sporedu posebna oddaja ob 25-letnici padca Berlinskega zidu, v kateri bodo o pomenu omenjenega dogodka razmišljali številni intervjuvanci in pričevalci tedanjega družbenopolitičnega dogajanja.

O tem, kako se spominjajo tiste zgodovinske noči pred petindvajsetimi leti in kako se danes, četrto stoletja kasneje, čutijo posledice padca zidu, bodo pripovedovali župan Berlina v letu 1989 Walter Momper in zdajšnji prvi mož nemškega glavnega mesta Klaus Wowereit, nato še dolgoletni poročevalec italijanske radiotelevizije iz Nemčije Dimitrij Volčič, sedanjí berlinski dopisnik RAI Rino Pellino in novinarka Barbara Gruden. Gledalci bodo marsikaj zanimivega izvedeli tudi o na-

stanku in delovanju Muzeja zidu, ki si ga vsako leto ogleda več tisoč obiskovalcev s celega sveta in katerega upravitelji si prizadevajo, da bi ohranili živ spomin na temno poglavje nemške preteklosti. Avtorica oddaje Ines Škabar, ki se

je jeseni mudila v nemški prestolnici, je z raznimi sogovorniki skušala izmeriti tudi sedanjí utrip mesta, saj slovi Berlin po izredno bogati kulturni ponudbi, zaradi česar privablja iz leta v leto vedno

več novih prebivalcev, v prvi vrsti mladih. V dokumentarcu se bodo zvrstila tudi pričevanja nekaterih predstavnikov mlajše generacije, ki so zapustili rodni kraj in sedaj živijo in delajo na nemških tleh.

Govor bo tudi o poučevanju slovenskega in italijanskega jezika na prestižni Humboldtovi univerzi v Berlinu in o pomembni vlogi, ki jo ima tamkajšnje Veleposlanstvo Republike Slovenije pri utrjevanju slovensko - nemških odnosov. Poleg tega bodo gledalci spoznali tudi italijanski Inštitut za kulturo v Berlinu ter prizadevnega slovenskega duhovnika, ki v berlinski medi-

stni četrti Sankt Elizabeth vodi slovensko in nemško župnijo. Montažer oddaje je bil Žarko Šuc, ponovitev dokumentarca bo na sporedu v četrtek, 13.11., ob 20.50.

Škrbina na Krasu

Letošnja slovesnost v spomin padalcev

Bližajo se dnevi spomina na padle in pomorjene primorske padalce. **V torek, 11. novembra, bo v Škrbini pri Komnu** že 17. žalna slovesnost, za katero je dal pobudo septembra lani preminuli angleški veteran in časnikar John Earle, prirejata pa jo Občina Komen in Vaška skupnost Škrbina. Junija letos sta nas zapustila še zadnji primorski padalec Ciril Kobal in ameriški veteran Bob Plan, ki sta bila med protagonisti vseh dosedanjih komemoracij.

Ob 10. uri bo maša zadušnica v cerkvi sv. Antona, ob 11. uri pa slovesnost z nagovori, kulturnim sporedom in polaganjem vencev

pred ploščo na Fakinovi domačiji. Prisotne bo nagovoril tudi novi komenski župan Marko Bandelli.

IN MEMORY OF THE 18 SLOVENE FREEDOM FIGHTERS WHO SACRIFICED THEIR LIVES FOR THEIR HOMETOWN BETWEEN 1943-46
V ČASTNI SPOMIN NA 18 SLOVENSKE BORCEVE ZA SVOBODO, KI SO DAROVALI ŽIVLJENJA ZA DOMOVINO V LETIH 1943-46
SOBORCI AMERIŠKE SLUŽBE OSS IN BRITISH SPECIAL FORCES
ŠKRBINA, 11. NOV. 2000

Svoje sodelovanje je potrdil odpravnik poslov britanskega veleposlaništva v Ljubljani Christopher Yvon.

zgodovinar iz Ljubljane Martin Glažar, sledila bodo pričevanja prijateljev in znancev ameriškega ter primorskega padalca.

Povejmo na glas

Uplinjevalnik – kapitali napadajo znova

Komaj so javno mnenje, stroka in politika preprečili izgradnjo uplinjevalnika v Žavljah, že se je pojavil predlog, naj bi ga po novem zgradili v tržaški občini ob izlivu Timave pri Devinu. Načrti zanj so menda izdelani do podrobnosti in vse skupaj naj bi bilo nekaj popolnoma drugečnega: druga je družba, menda bistveno druga je lokacija in sedaj naj bi šlo le za miniuplinjevalnik. V Žavljah naj bi ga postavila španska družba Gas Natural, to pot pa Smart Gas, za katerim stoji švedski koncern Wartsilä. Toda tudi t. i. miniuplinjevalnik ni od muh, saj bi premogel dva 36 metrov visoka rezervarja s prostornino 170 kubičnih metrov plina. Letno bi pristalo okrog 90 tankerjev, pri čemer bi morali usposobiti 450 metrov dolgo pristajalno rampo in morje poglobiti za dva metra. Ta uplinjevalnik naj bi bil desetkrat manjši od tistega v Žavljah, kar pomeni, naj bi imel ta res ogromno razsežnost. Naj bo tako ali drugače, veliki kapitali z uplinjevalnikom v naši deželi niso odnehali, in kdor je ob tem presenečen, jih še ni prepoznal. Dandanes imamo namreč opraviti s takšnimi kapitali, ki jim je mnenje prizadetega prebivalstva deveta briga in zadnja stvar, ki bi jo veljalo poslušati. Tudi jih ne zanima, če bo sta zaradi njihovih izgrajenih ogroženi okolje in ne nazadnje zdravje ljudi. Če se spomnimo smotrnega in edino koristnega načela, naj bi ekonomija izhajala iz človeka in mu na ta način služila, so današnji veliki kapitali čisto nasprotje, izhajajo iz želje po dobičku, vse

ostalo je zanje izguba časa in denarja. Samo mimogrede: v hladilni vodi naj bi bile izdatne količine varikine, ki bi jo potem spuščali v morje. Toda, kot rečeno, veliki kapitali s svojimi načrti ne odnehajo in v prispodobi spominjajo na nadležnega obiskovalca, ki mu pokaže vrata, pa potem pride v hišo skozi okno. In imajo velikanski vpliv na politiko in so pogostoma od nje močnejši. To se kaže v nekakšnih skrivalnicah, saj se je za izgradnjo uplinjevalnika pri nas odločil Rim, ki očitno stoji za stvarjo. Po drugi strani Slovenija, ki ji tudi ne more biti vseeno, kaj se dogaja v njeni bližini, o pripravi na izgradnjo uplinjevalnika pri Devinu naj ne bi vedela prav nič. To dokazuje željo po izločanju tistih dejavnikov, ki bi utegnili biti bližnjemu posegu v okolje morebiti nasprotni, in to kljub temu da Evropa vztraja na meddržavnem dogovoru, kadar je ta potreben. Eno je jasno, da se je zgolj dobičkonosnim nameram nujno v večji meri upreti, kot se to dogaja doslej. Dobičkonosno načelo ne uničuje samo okolje, ampak družbo razvitega sveta v celoti, saj med drugim vse bolj pogloblja revščino in s tem ustvarja nevarne notranje delitve. In jasno je tudi, da se velja postaviti proti velikim kapitalom s popolno enotnostjo. Vsakršno razhajanje bo pomenilo predajo in v našem primeru zanesljivo izgradnjo vsestransko spornega objekta, ki zagotovo ne bo prispeval k prijaznejšemu življenju v teh naših krajih.

Janez Povše

POGOVOR Glasbenik Igor Kuret o svojem življenjskem projektu

Dokaz, da Evropa obstaja? Mladi!

Violinist in orkestrski dirigent Igor Kuret, vzgojiteljska duša evropske glasbene mladine, me je sprejel kar na domu v Gerdoličih. Ko bi vedel, kaj vse skriva tržaški okraj San Luigi, z razgledom na tri istrske "punte", ki kar jemlje dihi! Rojen leta 1958 prav v hiši, ki jo je zgradil praded, je s preprostostjo razgledanega popotnika spregovoril o svoji življenjski poti, ki ne bi mogla biti drugačna, kot je. Orkestrska, mladinska, evropska.

Kalil se je v glasbenem okolju slovenskega Trsta, se pri šestih letih vpisal na Glasbeno matico, študijsko obiskoval Srednjo glasbeno in baletno šolo v Ljubljani (mentorja Tomaž Lorenc in Ciril Veronek) ter iz violine leta 1984 diplomiral na Konservatoriju v Trstu. Po kratki, a intenzivni izkušnji z Italijanskim mladinskim orkestrom pod vodstvom maeistra Riccarda Mutija je študij nadaljeval v nemškem Hannovru, kjer ga je vodil violinski mojster Friedrich von Hausegger, ki je odkril njegov talent za poučevanje.

In prav mladinska vzgoja je Kuretova življenjska poklicanost. Kot član Evropske zveze profesorjev godal je začel sodelovati z violinistom Yehudijem Menuhinom in od leta 1989 organizirati Mednarodno poletno šolo mladih glasbenikov v vlogi umetniškega vodje. Prav tam korenini zamisel Mednarodnega mladinskega simfoničnega orkestra CEI, ki je v dvajsetih letih postal referenca mladinskega orkestriranja na evropski ravni. Velika karizma in zavezanost najkakovostnejši glasbeni pedagogiki Kureta ženeta k novim projektom. Ob stoletnici soške fronte bo namreč stekel Mednarodni kulturni festival "United – together" - Poti miru mladih, ki bo naše kraje od naslednjega poletja spremenil v laboratorij umetniškega in evropskega povezovanja.

Igor, vi ste pravi evropski popotnik, a začniva doma, pri Gerdoličih. Tako je bilo namreč ime vašemu dedu in pradedu.

Gerdoliče je zgradil praded, zidar. Zgodba njegovega sina, nonota Ivana Gerdola, pa je povedna. Od leta 1906 se je šolal na osnovni šoli pri Sv. Jakobu, nato obiskoval slovensko učiteljsko v Gorici. Mobiliziran je bil aprila 1915 v Italiji in Galiciji, septembra 1916 je odšel na fronto v Bolgarijo, bil ranjen v Odesi, nato kot disident srbske divizije stopil v rusko armado, kjer je končal rusko oficirsko šolo. Ker ga je tam doletela oktobrska revolucija, se je pridružil vojaški enoti češkega dobrovoljskega korpusa, kjer so organizirali prvi jugoslovanski polk Matije Gubca. Leta 1920 je bil v Vladivostoku repatriiran kot vojak SHS in v Dubrovniku demobiliziran. Maturiral je na učiteljsko v Tolminu marca 1922, ko se je začela njegova 38-letna učiteljska pot. "Vandral" je po šolah pod fašizmom, bil preganjan v kraljevini SHS kot naprednej in v italijanski republiki kot titoist. Edini smoter mu je bi-

la vzgoja slovenske mladine v slovenskem duhu, spoštovanje bližnjega in kulturno-prosvetna pomoč narodu. Februarja 1942 je podlegel fašistom, ki so ga zaprli in nato poslali v konfinacijo. Zgodovina mu je dovolila največ pokazati po drugi vojni, ko se je vrnil na Primorsko. Ustanavljal je šolske in obšolske krožke, na Rocolu ustanovil prosvetno društvo Franjo Marušič z dramsko družino in pionirsko družino Ivan Vojko, vodil več tamburaških skupin, njegovo delo je ustavil le srčni infarkt.

Burne so zgodbe naše preteklosti, nedvomno vam je napredni ded pustil veliko sporočil.

Ni slučajno, da delam to, kar delam. Kar je Ivan Gerdol delal za slovensko mladino v slovenskem duhu, skušam jaz delati za evropsko mladino v evropskem duhu. Vsi smo povezani, to je resnica. Dedova žena je bila sestrčna Srečka Kosovela, Kosovela sestra Karmela pa je bila pianistka, z njo je med dru-

gim v Nemčiji študirala Merkujeva mati. No, nekoč sem se peljal iz Nemčije čez Tirolsko, kjer je Karmela živela z avstrijskim slikarjem Alfonzom Grabnerjem, prijateljem Avgusta Černigoja. Ustavil sem se pri njej in ji povedal, da študiram v Hannovru pri prof. von Hauseggerju, ona pa: nemogoče, ko sem jaz študirala, je bil on že star. Ugotovila sva, da je Karmela študirala z očetom Sigmundom von Hauseggerjem, jaz pa s sinom

srečevanje pomaga, da razumemo, kako je časovna in prostorska razdalja med Evropejci varljiva.

To dokazujete z Mednarodnim simfoničnim mladinskim orkestrom CEI.

Leta 2009 sem organiziral spominski koncert Yehudiju Menuhinu ob 10. obletnici smrti, namenoma v Bukarešti, kjer je živel in deloval tudi George Enescu, njegov profesor in profesor

našega solista Uta Ughija. Razdalja med Menuhinom in Ughijem ni velika. Z nami je "bil" tudi Marcel Proust, ki je Enescuja odkril in ga povabil v Pariz na šolanje. Igrali smo, kakšna simbolika, Beethovnov koncert za violino, ki je bil najbolj priljubljen koncert prav vseh. Mladini sem povedal: v tem trenutku je na odru šest generacij in vi ste del te verige.

Velika novost, ki se obeta na področju mladinske umetnosti na Primorskem, je mednarodni kulturni festival "United, together" - Poti miru mladih, ki se obeta v obdobju 2015-17 ob stoletnici soške fronte.

Ideja se mi je porodila lanskega novembra med pohodom na Sabotin. Zaustavil sem se ob nekem spomeniku padlim vojakom, kjer sem prebral imena in priimke otrok, ki igrajo v mojem orkestru. So njihovi potencialni sorodniki, nedvomno iz istih krajev in v istih, premladih letih. Rekel sem si: to je tragična, a dobra priložnost za to, da mladi na lastni koži doživijo nekakšno časovno spojitve, o kateri smo prej govorili. Mlade bomo pripeljali v ta prostor, kjer bodo lahko skozi vse čute in empatijo doživeli zgodovino, ki presega suhoparnost učbenikov. Zato sem stopil k novogoriškemu županu Arčonu in mu predstavil zamisel. Spomnil sem ga na mednarodni projekt "Goriška: povezanost v glasbi" iz leta 1994, za katerim sem izvedel master iz kulturnega managementa v Salzburgu in kjer korenini orkester CEI. Župan me je napotil k Fundaciji poti miru v Tolmin, kjer je predsednik Zdravko Likar bil navdušen nad tem, da je projekt namenjen mladim, torej obrnjen v prihodnost. Februarja je sledila predstavitev vsem županom primorske regije od Bovca

do Sežane, prisotni so bili podpredsednik tržaške pokrajine Igor Dolenc, goriška kolegica Mara Černic in predstavnik videdemske Fabrizio Dorbolo'. Junija sem začel kontaktirati mednarodne partnerje, kot predvideva sklad Kreativna Evropa, in v začetku oktobra oddal dokumentacijo Bruslju. V načrtu je enoletni pilotni projekt, katerega naj bi sledil še triletni.

Kaj pa predvideva vsebina

projekta?

Julija in avgusta 2015 bo na območje soške fronte prišla kopica mladih kreativcev z raznih področij, od avdiovizualne kulture do filmske umetnosti, plesa, gledališča in literature ter seveda glasbe: operni pevci, simfoniki, zborovski pevci, godbeniki. Delavnice bodo vodili priznani mednarodni umetniki, ki bodo spodbujali k razvijanju etničnih in narodnih specifik. Prvi produkt bo veliki koncert konec julija na trgu Evrope v Gorici, kjer bodo mladi umetniki premierno izvedli delo, ki bo združevalo vse umetniške izraze.

Kdo so nositelji projekta?

Posoški razvojni center s sedežem v Tolminu vodi evropsko administracijo, sodelujeta še Fundacija Poti miru ter Mestna občina Nova Gorica. Med mednarodnimi partnerji naj omenim Festival Mittelfest iz Čedad, za Avstrijo Deželno zvezo pihalnih orkestrrov Štajerske, pa še Mestno občino Veszprem, bogato madžarsko kulturno prestonico, kjer se je kronal prvi madžarski kralj in rodil violinski pedagog Leopold Auer, Hrvaško pa bo predstavljalo Občinsko kulturno društvo Gokul iz hrvaškega Zagorja.

Z vsemi svojimi projekti, od Mednarodne poletne šole mladih glasbenikov, s samim orkestrom CEI, do projekta Poti miru mladih, dokazujete zvestobo ideji Evrope. Začeli smo pogovor v Trstu, ki odseva zgodbo evropske povezanosti. Kako doživljate skupen evropski prostor v časih, ko slišimo na ta račun veliko kritik in negodovanja?

Ljudje se zapiramo iz preprostega razloga, ker drugega ne poznamo. Značilnost Evrope je kulturna raznolikost na sorazmerno majhnem območju. V skupnosti različnih vidimo nevarnost namreč priložnosti, da bi naš življenjski prostor razširili. Koga ni težko prepričati, ker je čist in

transparenten? Mladih. Ti so po naravi dobri, pa tudi kritično razgledani. Absolutnost zmorejo samo mladi in prav ta ideja me vodi pri mojem delu. Otroci se na delavnicah in v mednarodni šoli pogovarjajo v univerzalnem jeziku, vse se zmenijo, čeprav ne razumejo niti besedice. V orkestru je vsakdo nositelj svoje kulture in nehoti smo skupaj ustvarili nov "sound". Priznani sodelavci, glasbeni mojstri iz vse Evrope, pa tudi nekdanji učenci, ki so danes že profesorji, mi redno razlagajo, kako dragocena je izkušnja v orkestru CEI. Ustvarjanje skupne glasbe po občutenosti in perfektnosti celo presega profesionalno rutiniranost.

Evropska mladina bo s projektom ob stoletnici soške fronte odkrila svoje korenine na tem prostoru, a bo tudi "okužila" primorski prostor. Želeli bi razbijati mejo, ki je že zdavnaj ni, razen v naših glavah. Edinstveno priložnost imamo, da priznamo skupni evropski prostor kot naš in načelno presežemo lokalne, vrtičkarske interese. Evrope ni potrebno ustvarjati, Evropa je že, potrebno jo je le priznati.

Mladi so vselej odraz nekega časa. So današnji mladi glasbeniki ambiciozni, inspirirani, morda že bolj odrasli in kakšen je njihov odnos z vzgojitelji?

Mladi so zame čisti, absolutni, energični in vse to znajo prenašati na okolico. Vsak pedagog – ne uporabljam izrazov učitelj ali profesor – mora biti pošten in iskren do svojega poklica. V "razredu" smo zaradi mladine, ne pa zato, da bi se skozi proslavljali kot velemojstri. Tega se mladi zavedajo in takrat se vzgo-

narodov, ki so vselej in vedno povezani. Medkulturna kontaminacija pomeni odkrivati po Evropi stvari, ki so nam že znane, torej so podzavestno njihove in naše hkrati. Doma me kličejo cigan, ker se od mladih nog premikam: potujmo z odprtimi očmi in srcem in vse bo postalo domače!

Leta 1991 ste organizirali simpozij z naslovom "1992: Glasbena vzgoja v Italiji v primerjavi z Evropo". Kaj nam to sporoča danes?

Skupen nam je izvor glasbene poustvarjalnosti: vsi izhajamo iz petja, vokalne glasbe. Vse instrumentalne šole se tu združijo v eno: pravilno peti, dihati, barvati z zvokom glasilk tisto, kar nam prišepetava narava. Evropsko bogastvo je predvsem kulturno bogastvo: v svojih potovanjih vselej podoživljam petletno pot svoje ga nonota, ki je kot vojak romal do Vladivostoka in nazaj.

Nekaj besed bi namenili vašemu očetu Miranu, ki je pol stoletja zalagal Trst z vinom. Ni bil samo trgovec, ampak tudi velik ljubitelj kulture in je v tistih letih pogumno stavil na izobrazbo svojih sinov.

Nekoč smo tovorili vino v Venetu in predlagal sem, da bi kaj zaižgrali na harmoniko ob koncu kupčije. Posrednik je očetu zabijal, da se za trgovca to ne spodobijo. Kljub temu nas v družini glasba spremlja vsakodnevno. Začetki so bili kot vedno razvedrilni, nato pa je glasbeno iskričilo, rekel bom kar ogenj, naš oče podprl. Notranji ogenj se ne da pogasiti, zato so ljubitelji bolj profesionalni kot poklicni glasbeniki. Profesionalnosti ne določa denar, temveč odnos do tega, kar delaš. Drugi bistven vidik za uspeh mladine je zaupanje družine ali mentorja. Na srečo so me podprli oče, profesor von Hausegger, veliki Rostal vse do Menuhina. Zaupanje prinaša odgovornost, a predvsem neskončno energijo in človeško svobodo. Tako postane ljubezen življenjska mislija, zato vzgajamo naše orkestrante v duhu zaupanja, srčnosti in strokovnosti.

Nikdar ni prezgodaj: ali to drži za študij mladih glasbenikov? Mislim tu na resen, tradicionalen šolski proces, a tudi na popularno različico TV showa, ki iz otroka dela "zrele" odrske zvezde.

Ravno to vprašanje sem postavil madžarskemu skladatelju Zoltanu Kodalyju, ki je odgovoril: glasbena vzgoja je treba začeti devet mesecev, preden se otrok rodi, in se popravi: devet mesecev, preden se rodi mama. To pomeni, da mora biti glasba del kulturnega okolja odrasajočega, od družine dalje.

Popularna glasba dela to, kar si za svojo mladino ne želim. Biti v službi nečesa, v primeru TV showa senzacionalni. Vse je koristno, ni pa vse samo koristno. Sodobna družba postaja prenašalica z vsebinami, zato se prirojena človeška radovednost spreminja v površnost in apatijo. Radovednost, ki je pot do genialnosti, zahteva svoj čas, danes pa nam ta kronično primanjkuje. Tudi tekmovalnost je nujna za vsakršni razvoj, a tekmujejo vedno s sabo, drugi je samo meter, črtica na zidu odrasjanja.

"Mladim generacijam predlagam, da delajo pošteno, z altruizmom in nekaj skromnosti. Čim več skromnosti." (G. Enescu)

Jernej Šček

Bl. Pavel VI. – pozabljeni papež (2)

Mož, ki je vedro nosil križ

V prvem delu smo dejali, kako težko je bilo papeško breme za bl. Pavla VI., ki je tudi neprestano mislil na konec svojega zemeljskega življenja, na smrt. Vendar pa njegova mnoga dela kažejo na pravilno naravnost, ki jo je imel ob tej neprestani misli. Nikdar ni bil zaradi tega brezbrizen do življenja, prej nasprotno – ta zavest, da ga "smrt pričakuje za vogalom", ga je navdajala z vedrino in veliko angažiranostjo, celo ljubeznijo do življenja. Po evangelijskem navodilu je skušal biti ves čas buden, da ga ne bi Gospod nenadoma presenetil. Zatorej lahko ugotovimo, da, čeprav je bil križ papeške službe zanj izredno težak, vendarle ni pustil, da bi ga ta teža ugonobila. Dandanes se le malokdo spominja, da je papež Montini napisal apostolsko spodbudo o veselju, *Gaudete in Domino*, leta 1975, samo tri leta pred smrtjo. Gre za pomembno dejanje, narejeno proti koncu težkega pontifikata, ki je bil hkrati tudi poln

takšnih in drugačnih ovir, "polen pod noge", razočaranj in grenkobe, kakor je bil papež takrat že krhkega zdravja. Če to ni znamenje pravilne drže Kristusovega učenca do življenja in križa,

potem ne vemo, kaj bi še moral storiti. Spodbudo je napisal v jubilejnem letu, zato leto 1975 imenuje "leto milosti", napisal pa jo je prav na Binkošti, da bi poudaril "krščansko veselje, veselje v

Svetem Duhu". Čutiti je, kako vernike spodbuja, naj prepoznajo, kako jim je Bog blizu, četudi jih teža križa pritiska k tlom, četudi jih pestijo takšne in drugačne težave, grenkobe, bolečine in razočaranja. Pravi namreč, da je apostolska spodbuda "kot neke vrste hvalospjev Božjemu veselju, ki ga želimo intonirati, da bi odmeval po vsem svetu, še posebej pa v Cerkvi". Verniki vselej iščemo oporo in zgled v svetem očetu, zato so takšne besede zares lepa tolažba, saj izhajajo iz papeževega življenjskega pričevanja hoje za Kristusom. Njegova vedrina je namreč izhajala ravno iz močne zakoreninjenosti v Kristusu. V enem od biografskih profilov namreč lahko preberemo, kako je njegova duhovnost bila "kristocentrična (pomeni, da je Kristus središče, op. a.), to pa je postal temeljni element tudi v njegovem pojmovanju papeške službe". Biograf to podkrepi še z naslednjim podatkom: "V govoru, ki ga je imel 29. septembra 1963, ko je odprl drugo obdobje koncila, se je želel videti v podobi predhodnika Honorija III., ki v mozaiku abside bazilike sv. Pavla izven obzidja 'majhen in skorajda izničen na tleh poljubljaj nogo Kristusa, ki je ogromnih dimenzij'" (A. Acerbi, *Il pontificato di Paolo VI.*)

/dalje prihodnjič
Andrej Vončina

Poslanica papeža Frančiška za 88. svetovni dan misijonov

"To je praznovanje milosti in veselja"

Bog je vse to prikril tistim, ki so preveč polni sami sebe in zahtevajo, da bi že sedaj vse vedeli. Prevzetnost jih "zaslepi", zato ne puščajo prostora Bogu. Z lahkoto lahko pomislimo na nekatere Jezusove sodobnike, ki jih je večkrat tudi opomnil. Gre za nevarnost, ki je vedno prisotna in zadeva tudi nas. "Otročiči" so preprosti, ponižni, ubogi, zavrženi, brez glasu, utrjeni in obteženi; Jezus jih je imenoval "blaženi". Pomislimo lahko na Marijo, Jožefa, na galilejske ribiče in učence, ki so bili poklicani na pot med Jezusovim oznanjevanjem.

3. "Da, Oče, kajti tako ti je bilo všeč" (Lk 10,21). Jezusovo trditev moramo razumeti v luči njegove notranje radosti, kjer všečnost nakazuje odrešilni načrt Očeta do ljudi. V kontekstu te všečnosti ali Božje dobrohotnosti se Jezus razveseli, ker se je Oče odločil, da bo ljudi ljubil z enako ljubeznijo, kakor ljubi svojega Sina. Poleg tega nas Luka opominja na radost, podobno Marijini: "Moja duša povečuje Gospoda in moj duh se raduje v Bogu, mojem Odrešeniku" (Lk 1,47). Gre za veselo novico, ki nas privede do odrešenja. Medtem ko je Marija nosila pod svojim srcem Jezusa, evangelizatorja v pravem pomenu besede, je srečala Elizabeto in se vzradostila v Svetem Duhu, tako da je zapela svoj Magnifikat. Ko je Jezus videl uspeh misijonskega dela svojih učencev in njihovo veselje, se je razveselil v Svetem Duhu in se v molitvi obrnil na svojega Očeta. V obeh primerih gre za veselje zaradi odrešenja, ki se uresničuje, kajti Očetova ljubezen po Sinu in delovanju Svetega Duha prihaja do nas, nas objema in nam omogoča, da vstopimo v trinitarično življenje.

Oče je izvir veselja; Sin je njegovo uresničenje in Sveti Duh njegov animator. Evangelist Matej nam pripoveduje, da nas Sin takoj zatem, ko se je zahvalil Očetu, po-

vabi: "Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi, in jaz vam bom dal počitek. Vzemite nase moj jarem in učite se od mene, ker sem krotak in v srcu ponižen, in našli boste počitek svojim dušam; kajti moj jarem je prijeten in moje breme je lahko" (Mt 11,28-30). "Veselje evangelija napolnjuje srce in celotno življenje ljudi, ki se srečajo z Jezusom; ljudi, ki dovolijo, da jih odreši greha, žalosti, notranje praznine, osamljenosti. Z Jezusom Kristusom se vedno rojeva in oživlja veselje" (apostolska spodbuda Veselje evangelija, 1).

Svojevrstno je tudi srečanje Jezusa in Device Marije, ki je s posebno izkušnjo postala "začetek našega veselja". Učenci so bili poklicani k življenju z Jezusom in On jih je poslal oznanjat (prim. Mr 3,14); tako so ponovno postali polni veselja. Zakaj ne bi tudi mi vstopili v ta tok veselja?

4. "Velika nevarnost sedanjega sveta z njegovo mnogovrstno in neznosno ponudbo potrošnje je samoljubna žalost, ki prihaja iz lagodnega in skopuškega srca, iz boleznega iskanja površnih užitkov, iz osamljene zavesti" (Evangelijsko veselje, 2). Človeštvo mora zato zajemati iz Kristusovega odrešenja. Učenci so tisti, ki se prepustijo Kristusu in ljubezni in jih zaznamuje gorečnost za Božje kraljestvo, da bi postali prinašalci evangelijskega veselja. Vsi Gospodovi učenci so poklicani, da se napajajo z veseljem do evangelizacije. Škofje imajo kot prvi odgovorni za oznanjevanje naloge, da omogočajo povezanost lokalne Cerkve v pomoči misijonski dejavnosti. Ta zajema tako veselje do oznanjevanja Jezusa Kristusa v najbolj oddaljenih krajih kot tudi skrb za najbolj uboge.

V številnih pokrajinah primanjkuje duhovnih in redovnih poklicev. Pogosto je razlog za to odsotnost apostolske gorečnosti v skupnosti, ki bi "okužila" mlade, zato jih ne navduši in pritegne.

Veselje evangelija izhaja iz srečanja z Jezusom in pomoči ubogim. Zato spodbujam župnijska občestva, gibanja in skupine, da živijo močno bratsko življenje, ki temelji na ljubezni do Jezusa in je pozorna na pomoč potrebnim. Tam, kjer so ljubezen, gorečnost, želja prinašati Kristusa drugim, izvirajo pristni duhovni poklici. Med njimi ne smemo pozabiti laičkih misijonarjev. Povečali sta se zavest istovetnosti in misijonskega dela med vernimi laiki v Cerkvi in tudi zavest, da so poklicani prevzeti vse vidnejšo vlogo pri razširjanju evangelija. Za učinkovito apostolsko delovanje je zato pomembna primer-na vzgoja.

5. "Bog ljubi veselega darovalca" (2 Kor 9,7). Svetovni dan misijonov je tudi trenutek, da poživimo željo in obudimo moralno dolžnost veselega prispevka oznanjevanja k ljudem. Osebni materialni dar je znamenje lastnega darovanja najprej Gospodu, nato tudi bratom; tako ta dar postane orodje oznanjevanja v človeštvu, ki gradi na ljubezni.

Dragi bratje in sestre, na letošnji svetovni dan misijonov imam v mislih predvsem lokalne Cerkve. Ne pustimo, da nam ukradejo veselje do evangelizacije! Vabim vas, da se potopite v veselje evangelija in se napajate v ljubezni, ki bo sposobna razsvetliti vaš misijonski poklic. Spodbujam vas, da si priključite v spomin "prvo ljubezen", s katero je Gospod Jezus Kristus ogrel srce vsakega izmed vas, ne zaradi nostalgije, ampak da bi vztrajali v veselju. Gospodov učenec vztraja v veselju, ko je z Njim, ko izpolnjuje njegovo voljo, ko deli vero, upanje in evangelijsko ljubezen.

K Mariji, vzoru ponižne in vesele evangelizacije, obračamo svojo molitev, da bi Cerkev postala hiša za mnoge, mati vsem narodom, in bi omogočila rojstvo novega sveta.

/konec

Grozljivi podatki po poročilu Unicefa

Zaradi krize v razvitih državah v revščini 76,5 milijona otrok

Gospodarska kriza je od leta 2008 v razvitih državah EU in Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) pod prag revščine pahnila 2,6 milijona otrok. V razvitih državah v revščini živi že 76,5 milijona otrok, kaže predstavljeno poročilo Unicefa in izpostavlja, da se je revščina otrok povečala v 23 od 41 razvitih držav. Poročilo z naslovom Otroci recesije: Vpliv gospodarske krize na blaginjo otrok v razvitih državah je pripravil Unicefov raziskovalni center Innocenti, preučuje pa 41 držav OECD in EU glede na spremembe v revščini otrok od leta 2008 do vključno leta 2012. Vključuje tudi Slovenijo, kjer je v omenjenem obdobju pod prag revščine zdrsnilo dodatnih 7000 otrok.

Kot ugotavlja poročilo, se je revščina otrok v 23 od 41 držav od leta 2008 povečala. Na Irskem, Hrvaškem, Islandiji, v Latviji in Grčiji so se stopnje revščine povečale za več kot 50 odstotkov (10 do 20 odstotnih točk).

V 18 državah so sicer vlade našle učinkovite načine, ki so ublažili najhujše posledice gospodarske krize, in uspelo jim je občutno zmanjšati revščino otrok. Čile, Avstralija, Finska, Norveška, Poljska in Slovaška so uspeli revščino otrok zmanjšati za približno 30 odstotkov. "Unicefova raziskava ugotavlja, da je bila krepitev socialne zaščite odločilni dejavnik preprečevanja

revščine. Vse države potrebujejo močne mreže socialne varnosti za zaščito otrok tako v finančno dobrih časih, še posebej pa v slabih časih. Razvite države bi morale biti zgled prizadevanj za izkoreninjenje revščine otrok z izvajanjem politik blaženja gospodarske recesije in postavitvijo blaginje otrok na vrh svojih prednostnih nalog", je ob objavi poročila izjavil globalno politiko in strategije Jeffrey O'Malley. O'Malley je sicer še izpostavil, da so številne razvite države v času recesije močno nazadovale na področju prihodka gospodinjstva, kar bo imelo dolgoročne negativne posledice za otroke

starih med 15 in 24 let, ki se ne izobražujejo, niso zaposleni ali vključeni v poklicno usposabljanje. Kot ugotavlja, je bilo v letu 2013 v EU 7,5 milijona mladih v tej skupini, kar je primerljivo s številom prebivalcev Švice. V Unicefu ob objavi poročila poudarjajo, da bi lahko odsotnost odziva držav na revščino otrok in mladih privedla do dolgoročne krize, vključno z upočasnitvijo demografske rasti. Revščina je namreč začaran krog. Otroci brezposelnih staršev imajo pogosto slabši učni uspeh in kasneje v življenju težje najdejo zaposlitev. Dlje kot bodo otroci ujeti v začaranem krogu revščine, težje bodo iz

in celotne skupnosti.

V Grčiji je mediana dohodka gospodinjstev pri družinah z otroki upadla na raven iz leta 1998 - družine z otroki so izgubile 14 let prihodkovnega napredka. Irska, Luksemburg in Španija so medtem izgubile desetletje, Islandija devet let, Italija, Madžarska in Portugalska pa osem let prihodkovnega napredka. Poročilo posebej preučuje tudi spremembo deleža mladih,

njega izstopili.

Zato je pomembno, da se položaj otrok v razvitem svetu podrobno spremlja. S tem je mogoče preprečiti, da bi največje breme gospodarske recesije padlo na najranljivejše. Unicef vlade in socialne partnerje poziva, da postavijo otroke in mladino v središče procesa odločanja, tako v času gospodarske krize kot tudi v boljših finančnih obdobjih.

POT ČLOVEKA JE POT LJUBEZNI (2)

Ljubezen živi v različnosti

Življenje in poslanstvo ljudi je v tem, da iščemo druge in jih sprejemamo. Želimo jih spoznati, skrbimo zanje in delimo z njimi naš vsakdan. Prav tako se zavedamo, da naklonjenost izkazujemo na svoj način, saj je dar ljubezni nenaдомestljiv in enkratni. Ljubezni tudi ni mogoče vkleniti, jo zamrzniti, ker je vedno nova, živa, iznajdljiva. Lahko jo spremljajo veselje in navdušenje, včasih tudi napor in bolečina. Povezana je s čustvi, vendar je več kot čustvo. Ljubimo ljudi in Boga, pa tudi stvari, rastline in živali. Ljubezen gre nad čas in ohranja svoj odnos z umrlimi prijatelji ter znanci. Skratka, v ljubezni živimo, se giblamo in smo.

Prijateljske ljubezni ni mogoče izsiliti, je spontana. Sama nas pokliče na pot in nam omogoča, da srečamo druge ter jih sprejemamo v tem, kar so, prav tako, da nas tudi oni spoštujejo v tem, kar smo. Vendar pa spontanost pri srečanju z drugimi ni dovolj, da bi ohranjala njeno stalnost, zato sta potrebni odločitev in zvestoba, treba je upoštevati modrost in izkušnje drugih ter vedno znova zajemati iz Božje ljubezni.

Posebnost ljubezni je v tem, da povezuje različnosti. V ljubezni poiščemo in podarimo ti isti dar, ki nas povezuje, obenem pa ohranimo različnost. Po eni strani čutimo željo po zedinjenju z drugimi in z Bogom, saj smo si vsi podobni, ob tem se moramo zavedati tistega, kar

je naš poseben dar. To ustvarja energijo, ki žene vse oblike ljubezni. Sveto pismo pravi, da je Bog po svoji podobi ustvaril človeka kot moškega in ženskega. Zato je tudi v tem zakladu ljubezni izvir vsega življenja in povezovalna na svetu. Ko želijo nekatera gibanja in centri odločanja globalizirati misel ljudi in uvesti poenotenje, ki bi odpravilo to temeljno različnost in bogatenje med moško in žensko naravo, je potrebno še bolj jasno in odgovorno živeti našo človeškost na način moške in ženske različnosti in svetinje. Hudobni duh se zaletava v največje svetinje, zato je Jezus spregovoril o boju: "Ne mislite, da sem prišel zato, da prinesem mir na zemljo; nisem prišel, da prinesem mir, ampak meč". (Mt 10,34) Marsikdaj pride tudi do konflikta, ker je ljubezen vedno povezana z resnico in je treba odnosa ter poglede neprestano prečiščevati. Če ni resnice, ne more biti tudi ljubezni. Zato sta potreben napor in križ. Ko pogledamo nase in na druge skozi Božji pogled, se v njem prečišči resnica, da ljubimo v njih to, kar so. S tem se tudi ohranja ustvarjalna napetost med tem, kar nas povezuje in kar je različno. Čudež Božje in človeške ljubezni pa je v tem, da gre vedno naprej in je zmagovita. Potem more povabiti še druge k povezovanju v različnosti.

Primož Krečič

Razmišljanje o dogajanju v ljubi domovini

Kaj pa je tebe treba bilo...

Ko hodiš po vaseh in mestnih ulicah, polnih vrveža in veselih ljudi, ali pa se sprehodiš med cvetočimi travniki, obrneš pogled proti morju ali v hribe, kaj hitro spoznaš, da je to pravi obraz naše ljube Slovenije. Slovenije, ki ima svoje križe in težave, kot jih ima vsaka družba, in Slovenije, ki diha po svoje in želi naprej. Potem pa odpreš TV ali prelistiš časopis, da ne govorim o strankarskem populizmu, in kaj kmalu se ti pojavi vprašanje, kaj je iluzija in kaj realno stanje. Najhuje pa je, ko vsaj enkrat tedensko slišiš ali prebereš, da je bila pot v samostojnost korak nazaj. V širšem kontekstu takega razmišljanja je Slovenija podobna Prešernovi pesmi o nezakonski materi, ki se je spraševala: "Kaj pa je tebe treba bilo"?

Isti ljudje, ki z zanosom prepevajo 'vstaniš v suženjstvo zakleti', pa še kar naprej ležijo na lovorikah prejšnjega sistema in se jezijo na tiste, ki jim je uspelo vstati. In tu je srž problema. Ne znamo in ne znamo stopiti skupaj, si podeliti težave in se veseliti uspehov. Vsak dan bolj spoznavam, da smo vsak zase bolj farizejski od nekdanjih farizejev. Na vsa usta se pred Bogom in ljudmi hvalimo, da smo boljši od drugih, bolj strokovni, bolj pametni, bolj učeni, bolj poštene ... žal pa premalo človeški. Ko se komu zgodi nesreča, že znamo priskočiti na pomoč, bojim se, da samo zato, da se v javnosti pokažemo, kako smo dobri. Ko pa gre komu dobro, ko je

treba povedati in priznati, da je strokoven, pameten, učen in pošten, takrat pa nam beseda zastane. Še več, po kmečko bi rekli, da z vso zagnanostjo iščemo dlako v jajcu. Tudi v tem kontekstu je prav, da se vprašamo: "Kaj pa je tega treba"?

Tudi zgodbe evrošova za izbor komisarke nam ni bilo treba. Ni malo stvari, ki me v zvezi s tem vznemirjajo. Najprej so ženske kvote. Drage gospe, a se vam to ne zdi poniževalno, če ne že nesramno. Naj bo izbrana kandidatka še tako strokovna, še tako oh in sploh, zanjo in vse sodelavce bo veljalo, da je bila izbrana zaradi ženskih kvot. Mislim, da si dame v politiki tega res ne zaslužijo. Potem naša prva favoritka. Celotna naša dolina šentflorjanska je čakala, kje ga bo polomila, in seveda dočakala. Če nimaš za sabo naroda, je vse skupaj strel v prazno. Niti glasbeni nastop v Stožicah ji ni pomagal in 'evrošou' se je zaradi povezave, ki je krožila po spletu, spremenil v 'slovenijašou', žal... Težko pa je bilo razumeti, da je njen neuspeh tudi naš neuspeh. Res, kaj nam je tega treba bilo? In kar je najbolj žalostno, še danes niso naši odgovorni pogruntali, kaj je bilo s kandidaturu sploh narobe. In prav to naj nam da misliti, da kljub neuspehu naša neuspela kandidatka po inteligenci presega slovensko

pravno stroko.

Potem je prišla druga gospa, joj spet 'žerjavica'. Mediji so do onemoglosti razpravljali o njenih hobijih; o tem, koga ali kaj Slovenija pošilja v Bruselj, kaj bomo od tega imeli državljani, pa zelo malo ali nič. Tudi tu me moti znanje ali bolje neznanje poročevalcev, seveda o hoji po žerjavici in borilnih veččinah se da pisati ali prepisovati, za pisanje o pomem-

bnem resorju, ki ga je gospa prevzela, pa je potrebno znanje in malo več časa. In prav to bi radi prebrali, drugič se, spoštovani mediji, bolje potrudite in napišite, kako je bilo do sedaj, predstavite vizijo kandidata in budno spremljajte, če se drži načrtov. A nam je res moral Bruselj povedati, da je bila gospa izbrana tudi zato, ker je pokazala, da zastopa

močne evropske vrednote.

Kar ne morem končati s to nesrečno evropsko kandidaturo. V prvem krogu je bil tudi gospod, za katerega sem prepričana, da bi zaradi kvot oblekel tudi krilo, če bi se pokazala dobra pozicija. Osebnost bi ga pri tem podprla, kajti tisti njegov regres mi gre že pošteno na živce. Prepričana sem, da bi se ga večina upokojencev odrekla, če bi s tem rešili slovenski proračun. Gospod naj s počitnic preklopi na vsakdan in upokojenci rabimo pošteno pokojnino za vsak dan. Ne miloščine, niti privilegijev ... samo to, kar smo si z delom zaslužili. Kaj nam je tega

treba ... Če vse države preživijo brez upokojenske stranke, bi tudi mi.

Celotna zgodba naše politike me spominja na malo obrnjeno tele-novelo o Esmeraldi. Vsi smo gledali, nekatere dame so si celo zeleno kupile, ko je bilo zgodbe konec, pa 'pika'. Zato me je tudi samogovor opozicijske poslanke, ki je v Državnem zboru

dolžitve v posameznih vejah. Izbira kraja za izlet stega ni bil naključen, saj kot je zbrane spomnil stegovodja Mitja Ozbič, kjer so se skavti potikali in se igrali, je pred sto leti izgubilo življenje veliko mladih vojakov samo zato, ker so prečkali mejo. V Grofovi jami, ki so si jo lahko starši in prijatelji ogledali s pomočjo jarmarskega društva z Gorjanskega, medtem ko so se zvrstili obredi prestopov, je bilo med prvo svetovno vojno urejenih sto ležišč, v njej pa je lahko dobilo zatočišče do petsto vojakov. Zraven Gorjanskega je bila speljana ozkotirna železnica, s pomočjo katere so pripeljali

Slovenska zamejska skavtska organizacija / Kraški steg Lep izlet z Gorjanskega na Grmado

Pred nedavnim je neko nedeljsko jutro številno množico nasmejanih skavtinj in skavtov, ki so se zbrali na Gorjanskem, da bi se odpravili na izlet stega, presenetilo nepričakovano sonce. Po uvodnem pozdravu stegovodij Športne lisice - Elene Bogatec in Vztrajnega bobra - Mitje Ozbiča so se člani Kraskega stega Slovenske zamejske skavtske organizacije udeležili sv. maše v gorjanski cerkvi, ki jo je

na območju. Ob koncu se je župnik vsem skavtom zahvalil za sodelovanje in jih pohvalil za doprinos energije in veselja najmlajših članov. Skavte so toplo sprejeli gorjanski taborniki iz Rodu ognjenega ruja s starešino Ireno Terčon in jih razveselili z vročim čajem, kavo in sladkimi dobrotami, nato so se skupaj odpravili na pot. Ta je vodila mimo ruja, ki je ravnokar spreminjal barve, preko brina in

črta, ki se je raztezala od morja do Brestovice. Kosilu iz nahrbtnika je sledil najpomembnejši del izleta stega, in sicer prestopi, ko se najmlajši "mladiči" pridružijo volčičem, najstarejši volčiči prestopijo v vejo izvidnikov in vodnic, zadnji letnik le-teh pa prestopi v vejo noviciata in klana. Prestopi, ki so vezani na določeno starostno obdobje, pomenijo različen pristop k posamezniku in različno vrsto

daroval župnik Peter Černigoj. Sooblikovali so jo s petjem, z branjem evangelijev, prošenj in zahval. Namesto pridige je župnik povabil stegovodji, da predstavita Slovensko zamejsko skavtsko organizacijo vaščanom in vsem prisotnim. Športna lisica in Vztrajni bober sta tako spregovorila o zgodovini skavtske organizacije, metodologiji in delovanju

drugih dreves, še mokrih od jutranje rose. Poti so se veselili tako najmlajši kot najstniki in odrasli, saj predstavlja vsakoletni izlet stega pomemben korak na skavtski poti vsakega skavta. Do cilja, vrha Grmade, so prišli preko Bezgonovega vrha in Cerovelj, na poti so si ogledali tudi vojaške rove, saj je na Grmadi v času prve svetovne vojne potekala obrambna

tedenskih srečanj za posamezno vejo. V nedeljo so v četo iz krdela sprejeli devet članov, ki se bodo pridružili vodom pand, srn, jelenov, kondorjev in galebcev, ter dva nova člana, ki sta se odločila za skavtizem. Iz čete pa je v noviciat prestopilo sedem članov. Letos sta se stegovodja odločila, da reorganizirata tudi delo voditeljev, tako sta jim spremenila za-

ranjenje.

Po prestopih so se skavti spustili z Grmade in se ustavili na travniku v Cerovljah, kjer so se skupaj igrali, naposled pa se je tudi dosedanj stegovodja poslovil in zaželel voditeljem ter novemu stegovodji, Pristrčnobrunda-jočemu volku - Edwinu Bukavcu, veliko razumevanja.

Metka Šinigoj

Kratke

Križev pot za preganjane brate in sestre v Iraku in Siriji

Križev pot bo potekal v soboto, 8.11.2014, iz Movraža na sv. Kvirina. Začel se bo ob 10. uri v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Movražu.

Obvestila in priporočila

Kako do Movraža? Na avtocesti Razdrto - Koper izberemo izhod za Črni kal ter sledimo smerokazom za Buzet. V Gračiču zavijemo za Movraž. Na začetku vasi bodo redarji usmerjali voznike na parkirne prostore. Priporočamo pohodniško opremo: čevlji, palice... (približno 2 uri hoje). V Movražu bo pohodnike po križevem potu čakal topel čaj. Svoje darove bo vsakdo lahko daroval za iraške begunce. Po križevem potu se bo, kdor bo želel, povzpel še do križa na Movraškem Kuku.

Namen

Molitev za vse ljudi, ki so preganjani zaradi vere, narodnosti, kulture ali političnega prepričanja. Še posebej bomo molili za preganjane kristjane v Iraku in Siriji. Molili bomo za to, da bi znali presojeti znamenja časov, in za pogum, da bomo učinkovito opozarjali na krivice, si prizadevali za pravično družbeno ureditev ter za pomoč žrtvam totalitarne nasilja. Molili bomo za prostovoljce, dobrotnike, medije ..., za to, da med nami prebudimo velikodušnost za pomoč beguncem, ki so se zatekli v Kurdistan, kjer živijo pod šotori pri temperaturah, ki so že padle pod 0°C. Mnogi med njimi (otroci, starejši) ne bodo preživeli zime, če ne najdejo ustrežnejšega zatočišča. **Kontakt:** Bogdan Vidmar, 051 323 165, bogdan.vidmar8@gmail.com

Molitev za preganjane

Gospod Jezus, prosimo te za vse ljudi, ki so v tem trenutku preganjani zaradi vere, narodnosti, kulture ali političnega prepričanja. Še posebej te prosimo za naše brate v veri, ki so zaradi vere v Kristusa zasramovani, ustrahovani, preganjani in mučeni.

Gospod, sprejmi njihovo trpljenje, ki so ga deležni zaradi Tebe. Zaupamo, da je tvoja roka močnejša od vsakega človeškega nasilja in hudobije. Tvoj Božji prst nas rešuje iz rok naših sovražnikov. Gospod, podeli preganjanim kristjanom vero, upanje in ljubezen. Na videz so brez moči, kot jagnjeta, ki jih vodijo v zakol, kot ovce med volkovi. Naj v njih deluje Tvoja moč. Naj bodo zmagoviti pričevalci Tvoje ljubezni. Pomagaj nam, Gospod, da ne bomo molčali, da ne bomo gluhi, slepi in nemi, da bomo opozarjali na krivice, ki jih trpijo preganjani in mučeni zaradi vere, narodnosti ali katerekoli druge pripadnosti. Daj nam poguma, iznajdljivosti in velikodušnosti, da ne bomo brezbrizni in nedejavni, da bomo reševali njihova življenja, zaščitili njihove družine ter zaustavili nasilje nad njimi.

Naj kristjani ne pozabimo naročila našega Učitelja in Gospoda: "Jaz pa vam pravim: Ljubite svoje sovražnike in molite za tiste, ki vas preganjajo" (Mt 5, 44).

Zbudi se, Gospod! Zakaj spiš? Ne zavrzi nas za zmeraj! Zakaj skrivaš svoje obličje pred nami? Zakaj pozabljaš na zatiranje? Zbudi svojo moč! Zaradi svoje ljubezni nam pomagaj!

vprašam: "Kaj nam je tega treba"? Vem, da so med nami številni ljudje, ki potrebujejo pomoč, toda pomoč je tudi to, da človeka naučiš loviti ribe, ne le, da mu jih daruješ. Zato apeliram na odgovorne, da razmislijo o učinkovitosti take ponudbe. Sodelavka mi je pripovedovala, da je kmet v njihovem kraju ponudil krompir vsem revnim, če ga pridejo pomagat pobirati. Javilo se jih je več, toda naslednji dan je prišel samo eden. Popolnoma razumem, da bolni, ostareli tega ne morejo, toda za zdrave in za delo sposobne bi to moral biti izziv. Zato naj pristojno ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti začne svoje aktivnosti pri besedi "delo", potem bo tudi vse drugo lažje.

Berem seznam varčevalnih ukrepov. Med vsem naštetim je predvideno krčenje delovnih mest, kar pomeni več brezposelnih, manj trošenja, manj davkov. Halo? Jaz sem pa mislila, da bo le drugače, kot je bilo v zadnjih letih. Nekaj pa mi je le všeč, in to tam, kjer piše "ukinitve financiranja in sofinanciranja državnih proslav". Bravo! Za take, kot smo jih imeli do sedaj, celo po dve, tri ob istem praznovanju na različnih lokacijah, lahko vsak pošten državljan reče: "Kaj pa nam je tega treba bilo"? Mislim, da bo to pravi plebiscit resnične ljubezni do domovine, kjer bodo dobromisleči ljudje pripravili praznovanje zastonj in z veseljem. Po proslavi pa ne bomo šteli stroškov, temveč čutili, da je to naš poklon domovini in rekli: "Draga Slovenija, al' te je treba bilo al' ne, vendar prisrčno ljubim te".

Pa vse dobro vam želim!

Jožica Ličen

Kratke

Laško / Maša za rajne in tudi v spomin na nedavno preminulega duhovnika Maksa Suarda

Vsako leto imamo Slovenci v Laškem prvo nedeljo v mesecu novembru, navadno v Ronkah, mašo za vse rajne. To mašno daritev je večkrat daroval pokojni župnik iz Sv. Križa pri Trstu Maks Suard. Ob njegovi nenadni smrti smo imeli kar nekaj težav pri iskanju duhovnika, ki bi prišel maševat k nam. Slovenskih duhovnikov je, kot znano, zmeraj manj. Letos je umrlo osem oseb v naši skupnosti in zato je bila maša še bolj občutena, saj se je je udeležilo veliko več ljudi kot navadno. Že kar nekaj let sv. mašo bogati petje mešanega cerkvenega zbora iz Bilj pod vodstvom Jožka Ušaja in tudi letos so sprejeli naše povabilo. Tokrat je mašno daritev, v nedeljo, 2. novembra, v cerkvi sv. Nedelje v Selcah vodil pater Janez Puhan, lazarist z Mirenskega Gradu. Maša je bila tudi za pokojnega župnika Maksa, ki je bil iskren prijatelj naše skupnosti. Po maši so se verniki pomaknili v bližnjo dvorano, v kateri so domačinke pripravile razne dobrote, da bi bila srečanje in klepet z našimi gosti - prijatelji slajša in bolj prijetna. / KM

Literarni, likovni in fotografski natečaj Pot do človeka

Skupina profesorjev slovenskega višješolskega centra v Gorici želi spodbuditi ustvarjalnost pri mladih in v ta namen razpisuje literarni, likovni in fotografski natečaj Pot do človeka (S. Kosovel), posvečen spominu na dijakinjo Živo.

Razpisni pogoji

Sodelujejo lahko vsi dijaki, ki obiskujejo slovenski višješolski center. Prispevke je treba izročiti tajništvu tehniškega ali tajništvu licejskega pola do 8. januarja 2015.

Literarni natečaj

Dijaki pošljejo lahko še neobjavljeno prozo (do 3 strani) ali poezijo (do 3 pesmi) ali tudi dramska besedila (odlomek, prizor – do 3 strani) o temi Pot do človeka.

Prispevki morajo biti napisani z računalnikom. V eni kuverti naj bodo avtorjevi podatki s šifro (avtorjeva šifra ali psevdonim, njegovo ime in priimek, šola, razred), v drugi naj bo zgoraj omenjena zaprta kuverta z avtorjevimi podatki ter priloženo besedilo, označeno samo s šifro ali psevdonimom. Komisiji dobi v branje samo šifrirana besedila, avtorji se razkrijejo po določitvi zmagovalcev. Komisija bo izbrala tri nagrajence. Merila za ocenjevanje

1. Vsebinska izvirnost.

2. Izvirna zgradba, jezik in slog: izvirna uporaba slogovnih sredstev, izrazna živost, slikovitost.

3. Jezikovna pravilnost.

Sodelujoči se bodo lahko udeležili literarne delavnice, ki jo bosta v četrtek, 13.11.2014, vodili profesorici Marija Kostnapfel in Damiana Devetak. Pričetek ob 14. uri v 5. razredu zavoda Ž. Zoisa.

Likovni natečaj

Likovna dela so lahko v katerikoli likovni tehniki (risbe, stripi ...) in na kateremkoli materialu. Vsak sodelujoči lahko pošlje eno likovno delo na razpisano temo, ki ga označi s šifro ali psevdonimom. V zaprti kuverti zraven pripiše šifro ali psevdonim, svoje ime in priimek, šolo, razred, kdaj je delo nastalo ter v največ treh stavkih bistvo likovnega dela.

Fotografski natečaj

Pogoji sodelovanja

Vsak sodelujoči lahko pošlje eno fotografijo.

- Iz vsebine fotografije mora biti jasno razvidno, kaj predstavlja, in mora biti posneta na temo natečaja.

- Ne sme biti starejša od dveh let. Ob fotografiji mora biti naveden datum nastanka in avtorjeva šifra ali psevdonim.

- Fotografija je lahko posneta v barvni ali črno-beli tehniki in mora biti zapisana tudi v JPG formatu.

- V zaprti kuverti zraven fotografije zapišite šifro ali psevdonim ter svoje ime in priimek, šolo, razred, ter dodajte tudi opis fotografije v največ treh stavkih.

Komisija bo izbrala tri nagrajence iz vsake kategorije. Odločitev komisije je dokončna in nepreklicna. Nagrajevanje najboljših prispevkov bo potekalo ob Prešernovi proslavi, 9. februarja 2015.

SKPD F.B. SEDEJ Števerjanski vestnik

Vesele in žalostne z briškega konca

Števerjan, eden izmed draguljev sredi Goriških Brd, je edina slovenska vas na Goriškem, v kateri 46 let izhaja glasilo, ki jo redno, vsake tri mesece, izdaja tamkajšnje društvo F. B. Sedej in mu gre zato upravičena pohvala. Pod lepo fotografijo Števerjana s cerkvijo na najvišji točki in z grozdom zlate rebe v ospredju je v letošnji tretji številki za julij-september 2014 uvodnik Filipa Hlede-ta, predsednika SKPD F. B. Sedej. V njem se Hlede ozira na do sedaj bogato prehojeno pot s svetlim pogledom v prihodnost. Opozarja na zelo uspešno izpeljan Števerjanski festival narodno-zabavne glasbe in na predstavo domače Dramske družine, Umor v vili Roung v režiji Franka Žerjale, ki je na raznih festivalih v zamejstvu in Sloveniji ter drugod "po-brala" vse možne prve nagrade. Predvsem pa namenja toplo besedo mladim fantom in dekletom, ki se v društvu trudijo, da vsakič čim lepše uspe daleč poznani Števerjanski festival. V drugem sestavku pa isti pisec poroča, kako potekajo obnovitvena dela Sedejevega doma, ki jih je bil zelo potreben, saj je skozi dotrajano streho že pronical dež. Morda

se bo obnova s preureditvijo notranjih prostorov in namestitvijo novih oken in vrat končala konec novembra. Tako bo v novi podobi zablestela tudi ta večna-

menska dvorana na sedaj lepo urejenem trgu pred cerkvijo. Odrješensko dogajanje je naslov zapisa, ki ga je prispeval števerjanski župnik Marijan Markežič. Ob jesenskem dozorevanju pridelkov narave se navezuje na "zorenje" človeka, ki vse življenje išče sveto in božje: "Človek je bil ustvarjen tudi zato, da bi "svet občudoval", kot ga je sv. Frančišek. "Tudi tisti, ki ne verujejo v Boga, ne morejo živeti brez češčenja", zato si izberejo sicer

kakega drugega boga: kariero, denar, čast ...

Vestnik med branjem za dušo in poglobitev vere objavlja v celoti pridigo, ki jo je izrekel papež Frančišek ob svojem kratkem obisku v Redipulji, kjer je molil za vse padle v prvi svetovni vojni.

Festival narodno-zabavne glasbe je najodmevnejša prireditve, ki jo z velikim zagonom in vsestransko delavnostjo prireja domače društvo SKPD F. B. Sedej. Letos je bil 44. po vrsti in je čudovito

nekaj zapisov o delovanju domačega društva, v katerem zelo dobro delujeta Dramska družina, ki po izrednih uspehih s predstavo Umor v vili Roung pripravlja novo uprizoritev – za zdaj ostaja vsebina še skrivnost –, in MePZ F. B. Sedej, ki je lansko sezono končal na Sveti Gori, kjer je v baziliki pod vodstvom Aleksandre Pertot izoblikoval slovesno sv. mašo, ki jo je daroval msgr. Jurij Bizjak. Slovesno je bilo v Števerjanu letos tudi praznovanje sozavečnika vasi sv. Mohorja; v števerjanski cerkvi je maševal letošnji srebrnomašnik, dekan Karel Bolčina. Med drobnimi vestmi o dogajanju v domači vasi bralec lahko izve o poletnem nogometnem tekmovanju, o prireditvah Zvezdnate čaše, ki jo prireja Vinoteka Števerjanski griči, o Okusih ob meji, na katerih je sodelovalo tudi števerjansko društvo, pa tudi o enodnevem izletu na Veliko planino, in malce bolj kritično o zgodovinski tradiciji procesij po vasi. Literarni utrinek predstavljata dve pesmi Tomeka Vetrha, Otroške sanje in Slavček.

Vaška kronika prinaša tri tople spominske zapise, polne hvaležnosti, o pokojnih Jožici Terčič in Anki Komjanc, ki sta se poslovlili v letošnjem poletju. Razveseljivo pa je to, da je v Števerjanu prišlo na svet kar nekaj malčkov, ki so osrečili mlade družine.

Kdor se v kuhinji rad suče med pekači, bo našel v Števerjanskem vestniku tri "sladke" recepte. Zadnja stran je v razvedrilo namenjena bistrim očem.

IK

Tretja Pravljčna urica v Feiglovi knjižnici Mravljica, zmagovalka čudnega tekmovanja

O krog dvajset otrok je v ponedeljek, 27. oktobra, posedlo na mehke blazine v prijazni mladinski sobi Feiglove knjižnice, da bi prisluhnili tokratni, glede na vsebino, kar "smrdeči" pravljici. Knjižničarka Luisa Gergolet, ki zna umiriti malčke kar s pozvanjem "čarobnih zvončkov", je za svoj nastop v vlogi pravljčarke, v kateri je že večkrat blestela tudi zaradi vselej prisotne mimike, gestikulacije in giba, izbrala res nenavadno pravljčno vsebino, in sicer zgodbo *Veliko tekmovanje* v

kakcih, ki jo je napisal Guido van Genechten. Prav nič v zadregi, sproščeno je otrokom pojasnila, da pač vsi moramo na stranišče in namesto da bi mamicam rekli, da grejo "kakati", lahko drugič elegantno povejo, da morajo na "malo ali veliko potrebo". Protagonist pravljice je bil kralj Kaka I., ki se ni prav nič sramoval "kakati kar na glas". Vsako leto je prirejal veliko tekmovanje v kakcih, ki so se

ga udeležile razne živali, od krave, katere iztrebki so zelo dragoceno gnojilo, kot sicer tudi konjske fige, slona, konja, psa ... do drobne mravlje. Vsak je na kar najlepši način prikazal "svoj" kakec; izmed vseh živali je kralj

ogledal pod drobnogledom, ker so bili tako majhni, da jih s prostim očesom ni videl. Mravljica je z njimi napisala: Naj živi, kralj Kaka! In dodala še srčce. Njena ljubezniva misel je bila polaplana.

Kot vedno so otroci lepo spremljali pravljico in se večkrat zasmeli ob njeni svojevrstni vsebini. Ob poslušanju zgodbe so izvedeli tudi nekaj naravoslovnih podatkov, kako sploh "grejo" na veliko potrebo živali in kako iz tega gozdar ali lovec spozna, katere živali živijo v določenem koncu gozda ali se klatijo po njem.

IK

izbral mravljico in njene drobne črne pike, "kakce", ki si jih je

Prejeli smo

Pridi Sv. Duh in daj nam zdrave pameti!

Ni moj namen se pravdati, toda zdi se mi, da smo goriški katoliki v nemajhni krizi. Namesto da bi stopili skupaj in pomagali razumeti težave v zvezi z velikim pomanjkanjem dušnih pastirjev, se gremo pisanja neprimernih člankov v našem časopisu in z neprimerno držo do tistih, ki vlečejo naš zamejski duhovni voz. Vemo, da nihče ni brez napak, toda ne moreš preganjati tistega, ki že vleče s polno paro na raznih področjih.

Najbrž je vsem že znan dogodek, ki se

in šla na škofijo protestirat. Škof jih je potrpežljivo poslušal, in ko so se fino razkašljali, jim je postavil vprašanje: "Koliko duhovnikov je do sedaj dala vaša vas"? Skupinica je onemela in žalostno priznala, da nobenega.

V naši župniji pri sv. Ivanu imamo vsak četrtek molitev za duhovne poklice in vsako prvo nedeljo v mesecu vse tri dele rožnega venca. Mislim, da smo tudi nekaj dosegli, in sicer kar sedem novomašnikov oz. kar osem v 25 letih, in sicer: g. dekan Karlo, Ivan, David,

Francšek, Mirko, Alessio, Mirko in g. Pahor.

Pred tremi leti je bila v naši vasi sv. birma, g. nadškof je pridigal in prosil, naj bi verniki več molili za nove duhovne in redovne poklice. Ko se je birma končala, so se vsi dobili pred cerkvijo na klepetu in mlad družinski oče je stopil do nadškofa z besedami: "Prečastiti, če se ne motim, je naša slovenska skupnost dala kar nekaj novomašnikov v zadnjih letih. Kje so ti dušni pastirji"? Nadškof mu je odkrito odgovoril: "Vi ne veste, koliko sem se jaz trudil zaradi tega, ampak bilo je vse zaman". Sedaj naj se vsak sam vpraša: "Koliko dobrega sem storil jaz z molitvijo in dobrimi deli za svetost in zdravje naših duhovnikov in za nove duhovne in redovne poklice"? Msgr. Močnik je vsako leto romal v Lurd, vedno vzel s sabo tudi po enega

od strežnikov, da so ga vozili z vozičkom, čeprav so mu marsikdaj kakšno neumno ušpičili, s prošnjo za nove duhovne poklice. Ko je zadnje čase g. Žbogar že z veliko težavo prihajal v cerkev, nas je bilo največ, pravim največ 10 ljudi, včasih pa samo trije ali štirje.

Vsaka slovenska maša je za nas dragocena. Toda, kar smo "včeraj" že imeli, danes žal ne moremo imeti več. Stvari se pač obračajo. Mislim pa, da bi se morali najprej naučiti, kako se mora kristjan pri maši obnašati, naj bo to na Travniku ali pri sv. Ivanu; npr. zakaj je toliko klepanja pri naših mašah? Ali res ne moreš počakati in sodelovati ter na koncu maše se zaklepetati. Tudi to rabimo. Sedaj se pa sprašujem, zakaj se naši duhovniki bojijo naših župnij? Ali smo res tako slabi verniki? Zakaj je Bog obrnil stvari tako slabo za nas?

Jaz si ne znam odgovoriti na vsa ta vprašanja. Eno pa vem, da se bom vedno udeleževala slovenske sv. maše, tudi če jih bo manj, ko bom pa zaradi bolezni in starosti prisostvovala maši v italijanskem jeziku v bližini doma, bom kot vedno molila v slovenskem jeziku.

Nas so učili, da moraš najprej poskrbeti za "svojo družino" in šele nato pomagati sosedu in prijatelju.

Pa Bog z Vami in nami.

PS.: Ko sem končala pisanje, sem iz časopisa izvedela za kriško tragedijo. Moje misli so, da nas Bog opozarja na veliko hujše stvari, kot je naše goriško stanje. Zato bodimo pametni in prosimo Božjo pomoč, naj nam ohrani zdravo pamet in molimo drug za drugega, če ne pri slovenski maši lahko tudi med delom doma, kajti Bog je povsod.

FAP

Svečanosti ob spomenikih in spominskih ploščah

Spoštljiv poklon vojnim žrtvam in zaslužnim osebnostim

Krovni organizaciji SSO in SKGZ, predstavniki Slovenije, kulturne zveze, slovenske občinske uprave, borčevske organizacije, politične stranke in kulturna društva ter druge ustanove se na dan Vseh svetih, prvega novembra, spomnijo na vse vojne žrtve in žrtve fašističnega, nacističnega in komunističnega nasilja ter se jim spoštljivo poklonijo. Pri vseh vaških in mestnih spomenikih, na pokopališčih in pri spominskih ploščah se vrstijo kome-

V Viscu (foto DP)

Svečanost je bila tudi v Podgori, kjer so spregovorili Luciano Pelizzo, občinska odbornica Arianna Bellan in pokrajinski

ob spomeniku na štandreškem trgu, kjer je zapela vokalna skupina Sraka, govor pa je imel Marino Marsič.

Na goriško pokopališče so na slovesnost v organizaciji borčevske zveze prišli poslanec državnega zbora Tilen Božič, generalna konzulka v Trstu Ingrid Sergaš, konzulka Eliška Kersnič Žmavc, načelnica novogoriške upravne enote Bojana Kompare, z goriške prefekture Giuseppe Donadio, doberdobski župan Fabio Vizintin, števerjanska županja Franca Padovan, predsednik goriškega občinskega sveta Rinaldo Roldo in senatorka Laura Fasiolo. Poleg spomenika

V Podgori je pred spomenikom padlim spregovoril prof. Aldo Rupel (foto S. Marini)

svetnik Mauro Mazzoni. Govor je imel prof. Aldo Rupel.

V Štandrežu je Prosvetno društvo Štandrež položilo venec na spominsko ploščo, ki stoji na pročelju župnijske dvorane Anton Gregorčič. Odbornica Chiara Mucci je prebrala pesem goriške pesnice Zore Saksid. Domači župnik Karel Bolčina je zmolil za vse vojne žrtve, posebno še za tiste, ki so padli v prvi svetovni vojni, začetka katere se letos spominjamo ob

partizanom in grobnice jugoslovanskih vojakov so obiskali tudi grob družine Bratuž, kjer sta bila prisotna tudi prof. Lojzka Bratuž in Igor Tuta. V imenu obeh prirediteljev SSO in SKGZ, ki sta skupaj polagala vence, je spregovoril Walter Bandelj. Življenjsko pot svetle žrtve fašizma, glasbenika Lojzeta Bratuža in pesnice Ljubke Šorli je orisal Saša Quinzi. Kot vsako leto je grobove Emila Komela, Viktorja Prašnika, Milana Bekarja, Frana Er-

Na goriškem pokopališču (foto Miloš Čotar)

moracije s polaganjem vencev, petjem žalostink, priložnostnimi govori in verskimi obredi.

Letos sta krovni organizaciji skupaj položili vence ob spomeniku v Gonarsu in na goriškem pokopališču. Tudi Slovenska skupnost je počastila vojne žrtve s polaganjem vencev.

Zveza slovenske katoliške prosvete je obiskala Gonars in Viscu in številna delegacija, v kateri so bili predstavniki društev F. B. Sedej iz Števerjana in Prosvetnega društva Štandrež, je položila venec s slo-

Slovesnost je bila pred spomenikom v Pevmi. Združenje Krajevna skupnost Pevma-Štmaver-Oslavje, katerega predsednik Lovrenc Peršolja je povezoval program, in krajevna VZPI-ANPI sta položila venec, kulturni trenutek so oblikovali MoPZ Štmaver pod vodstvom Nadje Kovic in učenci OŠ J. Abram iz Pevme in nekaj nižješolcev, ki so recitali pesmi S. Gregorčiča. Za nastop jih je pripravila Sabina Grahek. Nagovor je imel Matija Figelj z Oslavja. Nato so vsi obiskali še domače pokopališče.

Podgora

Zahvalna nedelja 9. novembra 2014

9. novembra bo župnijska skupnost v Podgori obhajala zahvalno nedeljo. Ob 9.30 se bodo pred cerkvijo sv. Justa Mučenca v Podgori zbrali traktorji; ob 10.00 bo v podgorski cerkvi sveta maša z blagoslovom kruha, vina in kmečkih pridelkov ter traktorjev; ob 11.15 bo odhod traktorjev po vasi; ob 12.30 bo kosilo v prostorih Krajevne skupnosti Podgora. Program zahvalne nedelje pripravljajo Društvo krajevna skupnost Podgora, Prosvetno društvo Podgora, Združenje krajevna skupnost Pevma-Štmaver-Oslavje, Kulturno društvo Sabotin, Župnija sv. Justa mučenca, Pokrajinsko združenje Coldiretti iz Gorice - sekcija Podgora, Pevma, Oslavje in Štmaver, Rekreativsko društvo Calvario, s finančno podporo Zadržne kreditne banke iz Ločnika, Fare in Koprivnega.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

ABONMAJSKA KAMPANJA ZA GORICO 2014-2015

... do 24. novembra!

- 4 uprizoritve SSG, dve gostujoči predstavi in dva koncerta!
- dijaški, študentski in družinski popusti
- posebna mini-ponudba z lastnim izborom predstav
- brezplačni avtobusni prevoz
- popusti v mreži primorskih in tržaških gledališč

KULTURNI DOM

blagajna je odprta od ponedeljka do petka z urnikom 10.00-13.00 in 15.00-18.00 (tel. 0481 33288)

100-letnici, in v nagovoru zaželel, da bi se podobne morije nikdar več ne ponovile. Venec so položili tudi na domačem pokopališču, kjer je cerkveni zbor pod vodstvom Tiziane Zavadlav zapel nekaj primernih pesmi, župnik pa je blagoslovil vse grobove, v katerih počivajo domačini. Združenje ANPI, kulturno društvo Oton Župančič in športno društvo Juventina so pa pripravili proslavo

javca in Karla Lavriča obiskala manjša skupina Slovencev iz Gorice, med katerimi je bila goriška občinska svetnica SSK Marilka Koršič. Tudi v Sovodenski občini so se z obiskom grobov in spomenikov spomnili naših umrlih. Na Peči je nekaj priložnostnih pesmi zapel MePZ. V Števerjanu je županja Franca Padovan spregovorila pred spomenikom na trgu pred cerkvijo.

Kulturni center Lojze Bratuž

Krožek Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

SLOVENC V REZIJI?

Pravni položaj in dejansko življenje slovenske jezikovne manjšine

Na večeru, ki ga bomo posvetili dolini Rezijske, bodo spregovorili avtor znanstvene monografije **mag. DEJAN VALENTINČIČ** ter družbeno kulturna delavca iz Rezijske **SANDRO QUAGLIA** in **PAMELA PIELICH**.

Četrtek, 13. novembra 2014, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Obvestila

PD Rupa-Peč prireja v torek, 11. novembra, ob 19. uri v društvenih prostorih v Rupi srečanje z izletniki v Jordanijo. Ogleдали si bomo diapozitive s potovanja.

SKRD Jadro organizira ob četrtkih delavnico za aranžiranje slik iz suhega cvetja z gospo Vilmo Cotič na sedežu društva v Romjanu. Info Štefanja 0481776123.

Društvo Jadro in Tržič prireja 16. novembra martinovanje v Rezijski. Prijave sprejemajo odborniki obeh društev (tel. 0481-482015 ali 0481-474191).

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško obvešča udeležence martinovanja, ki bo v soboto, 8. novembra, pri Šterku pri Novi Gorici, da bo odpeljal avtobus ob 17. uri iz Jamelj, nato s postanki v Doberdobo, na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni, v Štandrežu na Pilošču, v Podgori pri telovadnici, pri vagi v Pevmi in na trgu Medaglie d'oro-na Gorišču. Pričetek srečanja ob 18. uri. Organizatorji priporočajo točnost, obenem sporočajo, da je še nekaj prostih mest.

SPDG prireja 16. novembra Martinov pohod na Vitovlje z družabnim srečanjem v popoldanskem času. Zmerne hoje (s spoznavanjem naravne in kulturne dediščine) bo dve uri in pol. Začetek pohoda: pri prireditvenem prostoru na Vitovljah. Informacije in prijave: tel. 0481/390826 (Fanka), v večernih urah. Na sedežu društva: ob četrtkih med 19. in 20. uro, tel. 0481/532358. Ob zadostnem zanimanju možnost prevoza z avtobusom.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Diskretna in prijetna gospa nudi pomoč pri likanju in čiščenju v gospodinjstvu. Tel. št. 00386 40153213.

32-letna profesorica nudi inštrukcije slovenščine in varstvo. Tel. št. 00386 41256240.

Nudim pomoč pri hišnih opravilih, čiščenju, likanju. Tel. 003865/3001328.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč sta-

rejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 0038640484339.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 0038631478807.

Masaže: protistresna - relaks, protibolečinska, refleksna masaža stopal, tajska masaža itd. Zelo ugodno, blizu meje. Pokličite na 0038640575805.

Iščem skromno stanovanje v mestu za 4-člansko katoliško družino iz Nigerije. Velikost okrog 70m2. Obračam se na ljudi dobre volje in osebno jamčim za redno plačevanje najemnine. Telefon 0481-30173 ali 3280552005.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu
(od 7.11.2014 do 13.11.2014)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od 21.00 do 22.00. Spored: **Petek, 7. oktobra** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 8. novembra (vodi Ilaria Banchigi): Okno v Benečijo: oddaja v slovenščini ter v benečanskem in rezijanskem narečju.

Nedelja, 9. novembra (vodi Ilaria Banchigi): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 10. novembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Iz kršćanskega sveta - Novice iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 11. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 12. novembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet - Kemiki skozi stoletja - Izbor melodij.

Četrtek, 13. novembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti in obvestila.

KCLB / Srečanje pod lipami

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič vabita na srečanje pod lipami v četrtek, 6. novembra 2014, ob 20. uri.

Gost večera bo časnikar in glavni urednik tednika Novi glas Jurij Paljč. Pred kratkim je pri Mladinski knjigi izšla njegova knjiga z naslovom Kaj sploh počnem tukaj, v kateri je objavljen izbor zapisov, ki so v zadnjih petih letih pod istim naslovom, sicer znanim citatom iz Chatwina, izhajali v tedniku Novi glas. Večer bo vodil dr. David Bandelj, ob avtorju pa bo spregovoril tudi urednik, sicer prevajalec, pisatelj in literarni kritik Aleš Berger.

obletnica zborovske dejavnosti v Štandrežu

Petek, 14. november 2014
ob 20.30

župnijska dvorana Anton Gregorčič
Štandrež

KD Oton Župančič

V sodelovanju z župnijo sv. Andreja ap.

Tehtno razmišljanje

Ponaredki Dneva slovenske reformacije

Z velikim zanimanjem, a žal tudi skrajno preseženi lahko vsako leto spremljamo dogajanja, povezana z Dnem reformacije. Slavno-stni govori in članki seveda izhajajo iz dejstev, kot je velikianski kulturni pomen reformacije za Slovence. Popolnoma brez zadrege se ideje protestantizma izpred štirih stoletij prenašajo na moderno dobo, celo na današnjo Slovenijo. Mislim, da so takšne vratolomnosti neprimeren, votel, zgolj propagandističen prijem politike. Skratka, prazne marnje.

Samo dva primera - navajam, kar sta v Novi Gorici na proslavi rekla Danilo Zavrtanik, rektor novogoriške univerze, in Viktor Žakelj kot predsednik Slovenskega protestantskega društva Primož Trubar (oba povzemam iz poročil strežnika MMC RTVSLO):

“Danilo Zavrtanik je v četrtek poudaril, da smo Slovenci reformatorske ideje prehitro opustili - tako v 16. stoletju kot v 80. letih prejšnjega stoletja. Prvič smo bili v to prisiljeni, medtem ko smo drugič to storili sami”.

Ali nismo tudi drugič bili v Sloveniji prisiljeni podleči premoči brezskrupuloznih politikov in neoliberalnih kapitalistov, tajkunske privatizaciji? Se vam, rektor Zavrtanik, kot fiziku in znanstveniku, res kaže bližnja preteklost drugače?

Viktor Žakelj je tokrat rekel: “Nastal je kapitalistični družbenoekonomski sistem, ki je v naslednjih treh stoletjih razvil proizvodna sredstva in rešil mnoga vprašanja demokracije

in svobode človeštva. Danes je položaj podoben. Poslavlja se, upam, kapitalizem v neoliberalni obliki. Kaj bo prišlo, ne vemo”.

Nekdanji funkcionar Socialistične zveze delovnega ljudstva Viktor Žakelj je danes podjetnik in sedanjí predsednik Slovenskega protestantskega društva Primož Trubar. Ni mi znano, ali in kdaj, če sploh se je g. Žakelj iz (domnevam) ateista konvertiral v gorečega luterana-protestanta, njegovo tovrstno prepričanje je tudi nebstveno. Bistveno pa je, kar ne le Žakelj in Zavrtanik, ampak mnogi drugi vsa leta ponavljajo in deloma celo potvarjajo, in to ob vsaki najmanjši priložnosti. Kot letos oktobra na proslavi v Novi Gorici.

Že od leta 1992, ko je Dan reformacije postal državni praznik, imam vtis, da si bolj ali manj vsi “slavnostni” govorniki prisvajajo zgodovinska dejstva o prote-

praznik evangeličanov, v spomin na velike kulturne dosežke prvih slovenskih protestantov celo prosti dan za vso Slovenijo, proslave pa naj ne bodo prozorne “aktualizacije” za dnevno-politično rabo trenutne politike. Značaj cerkvenega praznika evangeličanov je proslava vsaj na zunaj imela samo prvič, leta 1992, ko je prireditelj proslave bila slovenska evangeličanska skupnost. Nato se je proslavljanje Dneva reformacije polastila politika (formalno ministrstvo za kulturo). Od tistega oktobra

dalje evangeličanski in katoliški vrhovni kler sedi na proslavah (in v evangeličanskih cerkvah) v prvi vrsti, ob njih pa vsakokratni najvišji politiki. Praviloma so prav oni slavnostni govorniki. Politika ima

tako še eno priložnost več, da se lahko postavlja pred ljudstvom in se pretvarja, da se že od reformacije naprej ve, kako je treba srečati državnim rečem v dobro ljudstva. In kdo to zdaj počne. Neizpodbitno dejstvo je, da so Trubar, Dalmatin in drugi protestanti dali Slovencem osnovo knjižnega jezika. Da so jih vodili verski razlogi, pri tem ni po-

membno. Neizpodbitno dejstvo tudi je, da je protireformacija naredila ogromno škode, ne le s sežiganjem nekaterih za rimskokatoliško Cerkev heretičnih ali nepotrebnih knjig (Cerkovna ordnina npr.). To je, gledano z današnjimi očmi, kulturni zločin. Toda katoliška protireformacija je obdržala bistveni kulturni del dosežkov protestantizma, v rabi je ostala Biblija, slovnica itd. Škof Hren je Vatikán prosil za dovoljenje, da bi nekatere knjige lahko naprej uporabljali, in ga je tudi dobil.

Katoličani so nato naslednja stoletja nadaljevali razvijanje slovenskega jezika in kulture, šolstva, umetnosti ... to je dejstvo, pa četudi smo lahko do kakšnih njihovih potez in ravnanj upravičeno kritični.

Slovenska protestantska Cerkev, zlasti prekmurski luterani (skupaj s katoličani) bodo morali vzpostaviti kritičen odnos do lastne ne tako davne preteklosti, zlasti do dogajanja v drugi polovici

19. stoletja ter v celotnem 20. stoletju, vsaj to. Dokler se takšna refleksija ne bo zgodila, vseh bobnečih hvalospevov o protestantizmu ne bo mogoče razumeti drugače kot novodobno prisvajanje tujih zaslug - kot je delovanje Trubarja in drugih protestantov. Priča bomo nadaljevanju potvarjanja, eskapizmu, begu pred neprijetno resnico. Na kaj merim? Na čas od druge polovice 19. in v celotnem 20. stoletju. V glavnem vse do konca druge svetovne vojne lahko v Prekmurju govorimo o bolj ali manj direktni kolaboraciji (ne le o dostojnem sodelovanju!) z vsakokratno oblastjo, posledično pa o protislovenstvu, torej madžaronstvu luteranske in deloma tudi katoliške prekmurske duhovščine. V tisku tistega časa je mogoče brati, da so v evangeličanskih cerkvah sicer povsod večinoma še uporabljali domače narečje, a so ga vedno

bolj “dopolnjevali” z madžarščino, in to na območju, naseljenem s prekmursko slovensčino govorčim prebivalstvom. V “modo” so prišla celo madžarska osebna imena, po čemer si v Prekmurju

1897 - 1936 je bil duhovnik v Murski Soboti. Toda slovensko izrazito zavedne katoliške duhovščine je bilo “pod madžarsko krono” vsaj polovica, kot med njimi narodni buditelj Franc Ivanoczy (1857-1913), pred njim pa Mikloš Küzmič (1737 - 1804),

oba tudi pisca, ter kasneje mnogi drugi.

Zlasti med drugo vojno je bilo v Prekmurju, ne le v Murski Soboti, znova zaznati še izrazitejšo promadžarsko renegatstvo luteranske in deloma katoliške duhovščine, nekaterih bogatejših meščanov in izobražencev, skratka elite, katere javno geslo je bilo: “Naša Murska krajina (Muravidék!) se je znova vrnila v naročje matere Madžarske in njene krone”. Veliko o tem piše npr. katoliški duhovnik Ivan Jerič (1891-1975) v knjigah Moji spomini (2000) ter Zgodovina madžarizacije v Prekmurju (2001). Poleg navedenega so ne le v Pokrajinskem muzeju Murska Sobota na voljo številni tiskani dokumenti, študije in tudi drugi, objektivni viri, ki bodo dopolnili pogled na to, novejšo obdobje v Prekmurju.

Torej ne gre samo za 16. stoletje in za reformacijo, ki si jo po vrsti nezasluzeno pripenjajo na prsi kot belo krizantemo in s prstom kažejo na protireformacijo, ki kakor da še danes traja. Sedanji protestanti (ne le evangeličani), neprotestanti in politiki res nimajo prav nobene zasluge pri dosežkih prvih slovenskih protestantov niti se protestantom (evangeličanom) zaradi vere ne godi nobeno preganjanje (več). Kajti tudi protireformacija je že zdavnaj končana. Ob dnevu (slovenske) reformacije bi se spodobilo odkrito govoriti tudi o vseh plateh reformacije, protireformacije in kasnejših stoletjih, in ne le manipulirati na proslavah.

Peter Kuhar

Lavričeva knjižnica v Ajdovščini / Predstavitev nove knjige Jurija Paljka

Drobci sedanosti in preteklosti v mozaiku življenja

Nova knjiga *Kaj sploh počnem tukaj* Jurija Paljka, našega odgovornega urednika, časnikarja, pesnika in pisca, ki se oglašja v raznih slovenskih medijih v Italiji in Sloveniji, člana Društva slovenskih pisateljev in PEN, je prvo primorsko, zelo pristržno predstavitev doživela v Ajdovščini v jasnem oktobrskem večeru, ko je burja švigala okoli voglov in trgala z vej orumenelo listje ter prevetrila ozračje, kar je zelo dobro za telesno zdravje, pa tudi za dušo. Leta je potrebna prevetritve, da se lahko odpre vsem in vsemu. Burjo ima Jurij Paljk zelo rad, saj je v rodni Velikih Žabljah zrasel z njo in se navzel njene živahne zagnanosti in zaleta v širine. Prav živahna radovednost in širina ga spremljata skozi vse življenje: pot ga je že kot študenta sicer odpeljala iz domačega kraja najprej v Trst, potem kot mladega moža, poročenega s Furlanko, zanesla v prostranstvo Furlanske nižine, v

Terzo pri Ogleju. Širina duha je gotovo odlika, ki preveva vse Paljkovo ustvarjalno delo in njegovo razmišljanje o najrazličnejših temah.

V torek, 28. oktobra 2014, se je v svetlih, smotno urejenih prostorih Lavričeve knjižnice zbralo okrog šestdeset doboščinov, ljubiteljev slovenske literature, da bi prisluhnili žuboreči besedi Jurija Paljka, ki se med knjigami resnično počuti doma. Ljubitelji namreč že od otroških let in to svojo ljubezen izpričuje tudi v svojih zapisih pod naslovom *Kaj sploh počnem tukaj*, ki se v tedniku Novi glas skoraj vsak te-

den pojavljajo od l. 2009 dalje in se jih je do sedaj nabralo skoraj dvesto. Iz obsežnega opusa 180 zapisov, ki so bogatili strani Novega glasa od avgusta l. 2009 do maja 2014, jih je urednik knjige,

ki je izšla pri Mladinski knjigi v Ljubljani, znani, dolgoletni urednik pri tej založbi, literarni in gledališki kritik, odlični prevajalec iz francoščine in pisatelj Aleš Berger, odbral 44

in jih uvrstil po tematikah. Z gostoma Jurijem Paljkom in Alešem Bergerjem se je pogovarjala knjižničarka Zdenka Žigon, ki je imela lahko delo, saj je znano, da Paljku nikdar ne zmanjka besed

in sproščeno prehaja s teme na temo, ki to dela v svojih prispevkih, ne da bi se, medtem ko se mimogrede zaustavlja ob drugih vsebinah, nikdar izgubil “v meandrih”, saj se vselej vrača na izhodiščno točko, kot je lepo povedal Aleš Berger. Gospa Žigonova je na ogled postavila kar nekaj dosedanjih publikacij Jurija Paljka. Med njimi naj omenimo pesniške zbirke, njegov knjižni prvenec *Soba 150* (izdal SMReKK, Gorica, 1986), *Kako je krhko* (dvojezična antologijska zbirka pesmi, Založba Mohorjeva družba, 1999), *Nemir* (založba Pegaz Ljubljana, 1994), *Nedorečenemu* (Mohorjeva družba Gorica, 1997) in prozna dela *Očetovstvo malo drugače* (Goriška Mohorjeva družba, 2001), ki se je dobro prodajalo, kot je poudarila Žigonova, *O kruhu in naših stvarih* (Krožek Anton Gregorčič Gorica, 2006). Iz leta 2003 je trijezična zbirka *Flun Fiume Reka*, ki je izšla ob obletnici smrti furlanskega pesnika Celsa Macorja; v njej so Macorjeve in Paljkove pesmi v izvirniku in prevodu. Paljk je ob omembi knjige *Očetovstvo malo drugače* - tudi to je izbor, saj je bilo 65 radijskih oddaj - zagotovil, da ne

bo nadaljevanja, ker se je moral ukloniti volji hčerk Ivane in Tine, ki sta sedaj že univerzitetni študentki v Ljubljani, sin Luka pa višješolec v Gorici. Berger je pripomnil, da nadaljevanje bo, “ko bo prvega vnučka zazibal”. Paljk se je v neobremenjenem, iskrenem pogovoru zahvalil uredniku in prijatelju Bergerju, ki je za knjigo *Kaj sploh počnem tukaj* sam napravil izbor njegovih zapisov. Pri tem je podčrtal veliko pomembnost uredniškega dela. Na ajdovski predstavitvi je bilo v Paljkovem značilnem živahnem slogu, prežetem z anekdotami, sočnem jeziku in hudomušnem tonu načetih veliko tem, obravnavanih v njegovih “glosah”, ki so se prosto pretakale. Govor je bil npr. o Tržaški knjigarni - edini slovenski prisotnosti v Trstu! -, v prostorih katere je sedaj ceneno kitajsko spodnje perilo ... Udeleženci večera so imeli na voljo tudi nekaj števil Novega glasa, zato je Paljk nekaj misli namenil tudi našemu tedniku in povedal, kako vsi pravimo, da pišemo za “neko gluho lozo”, ko pa objavimo nekaj, kar se dotakne boleče točke, potem nastane takoj “cel halo”.

/str. 12
Iva Koršič

Janez Povše / Pesmi ob poti

Celosten vpogled v pesnikovo ustvarjanje

Goriški kulturni delavec Janez Povše (Ljubljana 1941) je v javnosti znan predvsem po svojih zapisih v našem tedniku, pa tudi po dolgoletnem udejstvovanju v vrstah Sveta slovenskih organizacij. Pred kratkim je pri Goriški Mohorjevi družbi objavil svojo pesniško zbirko, ki nosi naslov *Pesmi ob poti*. Knjiga je tako rekoč antološki zbirka, saj zajema velik del Povšetovega pesniškega ustvarjanja, od šestdesetih let preteklega stoletja do predlanskega, izšla pa je v sodelovanju z Mohorjevo družbo iz Celja. Svojih zapisov po navadi nikoli ne začenjam z osebnimi ocenami, tokratnega pa bom, in sicer z mislijo, da bi bilo škoda, ko bi se Janez Povše ne bil odločil za objavo svojih pesmi. S svojo pesniško zbirko je namreč bralcem dal celosten vpogled v svoje pesniško ustvarjanje, predvsem pa v osebni razvoj. Spremno besedo k zbirki, ki je natisnjena na zavih-

kih platnic, je zapisala profesorica Majda Cibič. Ta v svojem prispevku poudarja predvsem avtorjevo poliedričnost, saj se nam Povše v dotični izdaji predstavlja kot pesnik, svojo poklicno pot pa je začel kot gledališki in dramski umetnik. Kot smo že nakazali, je Povše avtor stalne rubrike našega tednika, ki že od njegovega samega začetka redno izhaja pod geslom *Povejmo na glas*. Šest desetletij svojega pesniškega ustvarjanja je Povše razmejil na prav toliko pesniških razdelkov, ki jih je ločil z letnicami, torej 1960-1969, 1970-1979 in tako dalje. S svojim pesnikovanjem se je avtor sprehodil mimo različnih tematskih področij, od družbenokritičnega, preko intimističnega, do narodnostnega in tako dalje. Prvi pesniški razdelek, ki sega v šestdeseta leta preteklega stoletja, ko je bil avtor še študent, je prepojen z eksistencialno tematiko. Obdobje je bilo namreč zazna-

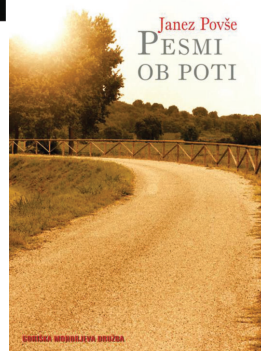
movano z ustvarjalnostjo piscev, kot sta bila Albert Camus in Jean Paul Sartre, čeprav kakšnih namigov na le-ta v Povšetovi poetiki tega obdobja ni. Njegove reminiscence nas bodo najprej spomnile na Franceta Prešerna in Srečka Kosovela (*Kdor enkrat samkrat že je pil Sahare vode ali Smrt – življenje, / Življenje – smrt*). Oblikovno je za prvi ciklus vsekakor značilna razdrobljenost, pesmi so namreč bolj podobne nekakšnim pesniškim fragmentom kot pa organskim poetičnim strukturam. Nekoliko drugače je seveda uglasen Povšetov drugi ciklus, torej tisti, ki zajema sedemdeseta leta. Če je res, da so uvodne pesmi še morda nekoliko podobne prejšnjim, (*Zaznave, (S) misei*), se že kmalu v verzih pokažeta želja in potreba po uporabi (*Na bari-kade, Prvega julija 1971, Nihče ne presteje nabojev, Atomiški cilji, Tretja svetovna vojna*). Povedati je treba, da se avtor družbenemu

dogajanju ne predaja popolnoma. Čeprav je do njega v svoji kritiki nepri-zanesljiv, ohranja neko notranjo dimenzijo, ki mu omogoča pogled na zunanost z določene distance. Predvsem zadnje pesmi tega ciklusa so precej refleksivne. Spet različen je tretji pesniški razdelek, ki zajema osemdeseta leta, avtorju pa predstavlja prehod v zrelo življenjsko obdobje, torej štirideseta. Zanimivo je, da je vanj Povše postavil le dve pesmi, po vsej verjetnosti pa jih iz tega časa premore precej več. Njuna naslova se glasita *Kakšno življenje* in *Kaj je ljube-*

zen? Po obliki sta precej tradicionalni, saj se marsikje pojavlja rima, pa tudi druge figure, denimo anafora. Teh prvin doslej sicer nismo še omenili, značilni pa sta tudi za oba prejšnja pesniška razdelka, pa tudi za nadaljevanje zbirke.

Pesmi, ki jih je avtor zapisal v zadnjem desetletju prejšnjega tisočletja, se nanašajo predvsem na bivanjsko stisko, ki je sicer različna od tiste, ki jo avtor opisuje v svoji mladosti. V tistem primeru je bil namreč sam njen edini protagonist, tri desetletja kasneje pa se sooča z izgubami ljudi okrog sebe. Verze namenja tudi svojim družin-

skim članom, uteho, ki mu pomaga prebroditi stisko, pa dobiva ne samo v veri, ampak tudi v lepoti svojega okolja. Tako na primer opeva Gorico, torej mesto, ki ga je sprejelo. Posebno lepo izzveni pesem *Drobna magistrala*, ki je nekakšen oblikovni križanec

med Prešernovima Glosom in Sonetnim vencem. Uvodne štiri vrstice in sama oblika so namreč bolj podobne Glosi, njihovo ponavljanje na koncu ene pesmi in začetku druge pa Sonetnemu vencu. Med omembe vredne spada tudi pesem *Vizija*, ki se ponovi v treh reprizah (1, 2 in 3). Iz ciklusa, ki je časovno nastal v prvem desetletju novega tisočletja, je takoj moč zaznati veliko večjo mero vitalizma, in sicer že v samih naslovih pesmi (*Zmaga svetlobe, Pokaži ljubezen svojo moč, Iščem življenja povsod, Še je čas* itd.). V našem prostoru je to obdobje v znamenju dokončnega padanja meja, kar seveda najde mesto tudi med Povšetovimi verzmi (*Meja, Posoške refleksije* 2007).

Iz zadnjega pesniškega razdelka naj omenimo le pesem *Poziv k pomiritvi*, ki bi jo lahko imenovali tudi "Povšetovo Zdravljico", saj je tako po zgradbi kakor tudi po vsebini – ta je seveda primer-na današnjim časom – precej podobna tisti izvorni. V njej avtor namreč piše o tem, kako je med Slovenci potrebna pomiritev. Posebej močno delujeta prva dva verza vsake kitice, ki se ponavljata kar šestkrat, in sicer "Kako lepo bi nam lahko bilo, / Slovencem vsem".

Primož Šturman

Maribor / 49. Boršnikovo srečanje

Tri nagrade Slovenskemu stalnemu gledališču Trst

Med 11 tekmovalnimi predstavami, ki jih je selektorica Amelia Kraigher uvrstila v letošnji tekmovalni program najpomembnejšega gledališkega festivala na Slovenskem, Boršnikovo srečanje 2014, je bila tudi predstava Slovenskega stalnega gledališča Moderne no drame v režiji Mateje Kolečnika. Predstava je bila deležna kar treh nagrad, kar je velik uspeh za naše gledališče, če upoštevamo dejstvo, da so navadno zmagovalke BS uprizoritve velikih osrednjih slovenskih gledališč. Režiserka predstave SSG *Mateja Kolečnik* je prejela **Boršnikovo nagrado za**

režijo *Moderne no drame* ter *Prijatelji* v izvedbi SNG Drama Ljubljana. Kolečnikova "se je soočila z zelo zahtevnimi in povsem različnimi predlogami, obema izhajajočima iz japonske kulture: sanjskimi, poetičnimi mini dramami in dramo Koba Abeja postavljeno v "obsesivno bližino gledališča absurda". Nagrajeno je bilo njeno "detajlirano, prefinjeno in skrajno disciplinirano tkanje uprizoritvene mreže, ki v stiku z gledališkimi tradicijami vzhoda ustvarja samosvojo odrsko poetiko". Uprizoritev *Moderne no drame* oz. njen dramaturg *Goran Ferčec* je prejel **nagrado za dramaturgijo**. "Dramaturgija vzpostavi

ustvarjalno razpravo s klasičnim konceptom, da bi ustvarila novo, izvirno dramsko strukturo", piše med drugim v utemeljitvi. Po presoji žirije, ki so jo sestavljali publicist, dramaturg in teatrolog Jasen Boko, dramaturg, prevajalec in teatrolog Tomasz Kubikowski, publicistka in gledališka kritičarka Petra Vidali, gledališka teoretičarka in kritičarka Barbara Orel ter dramaturginja in kustosinja Tea Rogelj, predsednica, je predstavi podelila še **posebno nagrado za vizualno in zvočno podobo** "poigravanje z dualizmom, neločljivo vtkanim v klasično no dramo, pripelje do spojitve inventivnih vizualnih in zvočnih elementov uprizoritve". **Veliko nagrado festivala** si je prislužila predstava *Svatba* SNG Drama Ljubljana,

režiserja Jerneja Lorencija. Uprizoritev korenito prestavi Šeligovo kombinacijo absurda in poetičnosti v naš čas. **Tri nagrade za igro** so prejeli: *Nina Ivanišin* za vlogo *Lenke* v uprizoritvi *Svatba* v izvedbi SNG Drama Ljubljana, "ker je zasnovala nepozabno figuro ženske –otroka z velikimi začudenimi očmi, tako kot nenadoma vzcveti v veselju, zapade tudi v obup, ob tem pa vzpostavi svoj lastni ritem intelektualnega in čustvenega razumevanja sveta"; *Janez Škof* za vlogo *Očeta* v uprizoritvi *Angel pozabe* v izvedbi SNG Drama Ljubljana. "Oče Janeza Škofa z ganljivim spletom norosti, bolečine in milosti ustvari pretresljivo intimno in protivojno pričevanje; *Barbara Cerar* za vlogo *Nje* v uprizoritvi *Angel pozabe* v izvedbi SNG Drama Ljubljana: "Barbara Cerar ne podaja deklice z zunanjimi, telesnimi znaki otroštva, ampak s čudenjem, navdušen-

jem nad spoznavanjem okusov, vonjav, barv, narave in babičinega poganjskega mističizma". **Nagrado za mlado igralko/igralca** (do dopolnjenega 30. leta starosti) je dobila *Ana Urbanc* za vlogo *Prve Micke* v uprizoritvi *Mrtvec pride po ljubico* v izvedbi Prešernovega gledališča Kranj in Mestnega gledališča Ptuj. "Ana Urbanc naseljuje svet poetične drame Svetlane Makarovič kot poosebljenje ideala romantične ljubezni, ki ne pristaja na kompromise in se lahko izpolni le v radikalni odločitvi za smrt s svojim ljubljanim". **Nagrado za scenografijo** je prejel *Branko Hojnik* za scenografijo v uprizoritvah *Svatba* in *Kralj na Betajnovi* v izvedbi SNG Drama Ljubljana in Drame SNG Maribor, "ker stopa v izviren avtorski dialog z dramskim besedilom in vzpostavlja svet, v katerem posamezni znakovni sistemi odra prepričljivo živijo. Na-

grade za glasbo je bil deležen *Branko Rožman* za glasbo v uprizoritvi *Mrtvec pride po ljubico*: ker tudi glasba stopa v dialog z igralci.

Nagrada za vizualni prispevek je šla v roke *Gašperju Brezovarju* za oblikovanje videa v uprizoritvi *Vzgoja stoika* v izvedbi Anton Podbevšek Teatra. Društvo gledaliških kritikov Slovenije je nagradilo predstavo *Mrtvec pride po ljubico*: "Predstava je v temelju zaznamovana z dvojnostjo, ki se zarisuje že v razcepljenosti glavne junakinje". **Boršnikov prstan** bo odslej krasil tudi prst igralca SNG Maribor *Vlada Novaka*, ki je v svoji izjemni gledališki karieri v SNG Maribor in drugih slovenskih gledališčih odigral več kot 120 vlog. Sam poudarja, da so mu bližje vloge malih preprostih ljudi, ker tudi v življenju ni ne vem kakšen junak, je povedal za STA.

IK

Likovno-umetniška prireditve v Trstu

Med sodobnostjo in antiko

Likovno-umetniška prireditve, ki že vrsto let poteka v Trstu pod geslom *Moda-Arte-Mare* (Moda-umetnost-morje) Mitos-Antiche tradizioni, moderne suggestioni (Starodobno izročilo, sodobna sugestija), letos dosega že jubilejno, deseto izvedbo. Njena pobudnica in voditeljica je Graziella Casini Nicosanti, ki je po rodu iz Rima, že več let pa prebiva pri Brišičkih nedaleč od Trsta. Nicosantijeva je dejavna predvsem na področju umetnosti, pa tudi književnosti ter modnega ustvarjanja. Pred začetkom letošnjega festivala smo jo povabili na razgovor ter ji zastavili nekaj vprašanj v zvezi s potekom dogajanja letošnje izvedbe Mitosa.

Kako se je pravzaprav rodila zamisel za izvedbo festivala Mitos?

Vse se je začelo zaradi prijateljstva, ki me veže s tržaško grško

skupnostjo. Čeprav nisem Grkinja po rodu, sem v tem duhu odrasla. Pred nekaj leti je namreč Odborništvo za kulturo Občine Trst omogočilo prireditve razstave v zimskem vrtu parka *Revoltella*. Tam so se začele kaliti te zamisli, nato sem napisala knjigo o baronu Pasqualeju *Revoltelli*.

O čem je govor v njej?

Gre za moj prvi roman, ki sem ga objavila leta 2008. V njej se prepletajo zgodovina, ljubezen in ezoterika. Prej sem dve leti proučevala baronovo življenje, zatem je nastala knjiga.

Kaj pa glede samega Mitosa. Kako so potekale njegove prejšnje izvedbe?

Vsako leto smo priredili razstavo del različnih slikarjev, tako figurativnih kakor tudi abstraktnih, ki so se v svojih delih povezovali z grškim svetom oziroma z mitologijo. Poleg teh so potekala predavanja, pa tudi modni defileji.

Je bil Mitos vedno na istem kraju?

Ne, pred desetimi leti smo začeli v dvorani hotela *Filoxenia*, ki je

v lasti grške skupnosti, kamor se bomo letos tudi vrnili. Štiri ali pet let smo nato razstavljali v zimskem vrtu parka *Revoltella*,

namen prireditve?

Najpomembnejši je prav gotovo širiti znanje o mitologiji. Kot pove že sam naslov, si želimo pove-

zati nekdanjost in sedanjost prav s pomočjo mitov oziroma mitologije.

Kako bo potekalo letošnje srečanje?

Letos bodo gostje štirje umetniki, in sicer dva, ki se izražata z abstraktno govorico, to sta tržaška slikarja Edi Pugliese in Adriana Itri. Kar se tiče figurativnega slikarstva, pa bo to arhitekt s Sicilije Roberto Schembri, poleg njega pa še Paola Maria Fonda. Ob njih bo razstavljala kiparka Sabina Casagrande, s področja mode pa bomo imeli v gosteh stilistko Nicoletto Magnassi, ki je ustvarila svoje kreacije v znamenju morja.

Koliko časa bo trajala prireditve?

Začeli bomo 10., končali pa 17. novembra. Razstava bo odprta vsak dan od 10. do 19. ure. Poleg te bodo na sporedu še tri srečanja z začetkom ob 18. uri. V ponedeljek, 10. novembra, bo ob 18. uri na sporedu odprte razstave in nagajevanje umetnikov. Prvo srečanje bo potekalo 11. novembra, predavala bom o baronu Pasqualeju *Revoltelli* in argonavtih.

Naslednji srečanja bosta na sporedu 13. in 15. novembra. Nastopila bosta look maker Emanuele Bonutti in zlatar Pietro Cresta.

Kako to, da ste Argonavte povezali z baronom Revoltello?

Zadeva je na prvi pogled nekoliko zapletena. Če verjamemo v metempsihozo oziroma reinkarnacijo, lahko Mio, ki je bila po nekaterih podatkih Pitagorova hči oziroma njegova sledilka, označimo za utelešenje antimaterije in s tem ravnovesje med mikro in makrokozmosom. Nekatere legende pravijo, da je baron Revoltella srečal svojo muzo, ki naj bi se imenovala Mia. V mojem pripovedovanju se tako Baron Revoltella vkrca na ladjo Argo in tam sreča Jazona. Znajdeti se ob izlivu Timave, kjer so argonavti pluli. Z njihovo zgodovino je povezana tudi Vrhnika pri Ljubljani, ki ima v svojem grbu ladjo Argo, pa tudi sama Ljubljana in Celovec, ki v mestnem emblemu nosita simbol zmaja, tega je namreč Jazov v legendi ubil, saj mu je preprečeval dostop do zlatega runa.

Primož Šturman

Kratke

Nastop naših vinogradnikov v Turinu

Na mednarodnem sejmu Salone del gusto so se uspešno predstavili tudi vinogradniki s Tržaškega in Goriškega. V okviru petdnevnega sejma, ki v Turinu vsaki dve leti predstavlja najboljše enogastronske posebnosti z vseh celin, je rujna kapljica iz naših krajev stopila v ospredje v soboto in nedeljo. Salone del gusto, katerega glavni organizator je gibanje Slow food, se je končal v ponedeljek, 27. oktobra.

V soboto je bila pozornost usmerjena v Kras in vitovsko, edinstveno območje in avtohtono vinsko sorto pa sta v okviru vsakodnevnih "laboratorijev okusov" predstavila vinogradnika Matej Škerlj iz Saleža in Benjamin Zidarič iz Praprota. Degustacije se je udeležilo nad 60 ljudi, ki so aktivno s številnimi vprašanji spremljali predstavitev Krasa in njegovih vin, na pokušnji pa sta poleg svoje vitovske predstavila tudi tisto Sandija Škerka, Mateja Lupinca in Edija Kanteta.

Zelo uspešno pa je bilo tudi na nedeljo, ko so organizatorji slovesno predstavili sveže tiskan vodnik Slow wine najboljših vin v Italiji. V polpolni dvorani je o publikaciji spregovoril predsednik gibanja Slow food Petrini, sledila pa je pokušnja nagrajenih vin. Vodnik razvršča vina v razne kakovostne kategorije, v Furlaniji Julijski krajini pa je bilo na skupnih 18 najboljših vin, ki jih označuje "polžek" (ta je tudi razpoznavni znak gibanja Slow food), kar devet iz kleti slovenskih vinogradnikov.

Na sejmju so na razstavnem prostoru Furlanije Julijske krajine nagradili tudi breškega vinogradnika Rada Kocijančiča, ki je pred kratkim v Gradišču prejel ugledno Veliko nagrado Noe'. Kocijančič je tako stopil v klub najboljših deželnih vinogradnikov, nagrado pa podeljujejo že 49 let. Odličje je prejel za vino Brežanka letnik 2009.

Letošnja izvedba turinskega sejma je postavila v ospredje pomen družinskega kmetovanja. Salone del gusto je obiskalo 220 tisoč ljudi.

Popravek

V članek z naslovom Miran Kuret o DSMO Kiljan Ferluga, objavljen v prejšnji številki Novega glasa, se je vrnila napaka glede službenega mesta Mirana Kureta, ki je bil 25 let pri Glasbeni matici odbornik, pri Slovenskem stalnem gledališču pa uslužbenec (administrator, blagajnik...). G. Kuretu se za pomoto opravičujemo.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST

vabi na

15. REVIJO ZBOROV
DEVINSKE DEKANIEsobota, 8. novembra 2014, ob 20. uri
cerkev sv. Pelagija v Šempolaju

Trideset slovenskih in hrvaških minoritov na obisku v Trstu

Spomin na mučenca
p. Placida Corteseja

V Trstu se je v sredo, 29. oktobra, mudila skupina približno tridesetih slovenskih in hrvaških minoritov, katerim so se pridružili tudi nekateri tržaški italijanski redovniki, ki so se z obiskom krajev mučeništva ter skupno molitvijo spomnili sobrata, patra Placida Corteseja, ki so ga nacisti pred sedemdesetimi leti aretirali v Padovi, nato zaslíševali, mučili in sežgali v Trstu.

P. Placida Corteseja je nacistična policija aretirala v Padovi 8. oktobra leta 1944 ter ga že isti dan odvedla na sedež Gestapa, ki je bil na Oberdankovem trgu v Trstu. Tu je bil zaprt v kletnih prostorih, zaslíševali pa so ga v gornjih nadstropjih stavbe, kjer

nih prostorih stavbe pa so prisluhnili pretresljivemu pričevanju trpljenja, ki ga je tu doživel Ljubomir Sušić. Spregovoril je o sistemu mučenja, bolečinah in psiholoških mukah, joku ter o tem, kako pater Cortese ni nikoli klonil, kar je še bolj razjarilo nacistično policijo. Z molitvijo v latinščini so se prisotni minoriti spomnili trpljenja sobrata in vseh ostalih v tistih prostorih.

Truplo Placida Corteseja so nato nacisti prepeljali v tržaško Rižarno, kjer je zelo verjetno zgorelo v krematoriju. Civilno sodišče je za domnevni dan smrti določilo 15. november 1944. Tam je bil predviden drugi del obiska z molitvenim

Ljubomir Sušić obuja spomine na trpljenje v "bunkerju" gestapa na Oberdankovem trgu (foto Aleš Breclij)

reda, ki so v treh jezikih spregovorili o pomenu srečanja minoritov iz treh držav in liku patra Corteseja, o katerem je podrob-

tržaški gvardijan p. Tiberio Zilio ter generalni asistent minoritov za Srednjo Evropo p. Miljenko Hontić.

Del udeležencev v tržaški Rižarni (foto Aleš Breclij)

v delu pritličja danes domuje Zadržna kraška banka. Mučili so ga do smrti več kot mesec dni, a sodelavcev ni izdal. Hrvaški in slovenski minoriti so zato najprej obiskali ta kraj, ki ni odprt javnosti, saj je last banke iz Veneta, kraj trpljenja pa tudi ni prisoten v tržaški zavesti. Časnikar Ivo Jevnikar jim je v predverju spregovoril o tržaškem poglavju tragične usode patra s Cresa, v vlažnih klet-

srečanjem v treh jezikih. Ko je trideset patrov prišlo v Rižarno, je bila v polnem teku slovesnost s polaganjem vencev pred 1. novembrom, ki sta se je udeležila tudi župan Roberto Cosolini in slovenski obrambni minister Janko Veber. Patri so počakali in spremljali komemoracijo, nekateri izmed političnih predstavnikov, med njimi tudi minister Veber, pa so nato prisluhnili predstavnikom minoritskega

15. novembra v Padovi

Osrednja slovesnost ob 70-letnici mučeniške smrti p. Placida Corteseja bo 15. novembra v Padovi v baziliki sv. Antona in bližnjih prostorih. Prireja jo vodstvo minoritov Italijanske province sv. Antona Padovanskega. Gre za provinco, ki je nastala 7. aprila lani ob združitvi padovanske in bolonjske province in torej združuje vso severno in del srednje Italije.

V dvorani Sala teologica bo ob 16. uri srečanje, ki ga bosta uvedla rektor bazilike p. Enzo Poiana in provincial minoritov p. Giorgio Voltan, povezoval pa ga bo Ivo Jevnikar. Ravnatelj založbe Messaggero di sant'Antonio p. Fabio Scarsato bo predstavil ponatis knjižice o baziliki sv. Antona, ki jo je napisal p. Cortese, Elena Blancato pa svoje literarno videnje Cortesejevih zadnjih dnevov Ruah. Spomine na p. Corteseja bosta nato obudili pričevalki Lidia Martini iz Padove in Majda Mazovec iz Ljubljane. O točki, do katere je v Rimu prišel postopek za Cortesejevo beatifikacijo, bo spregovoril postulator p. Angelo Paleri. Za konec bodo na sporedu odlomki iz drame p. Francesca Ruffata Žrtev molka.

Ob 18. uri bo v baziliki sv. Antona sledilo somaševanje, ki ga bo vodil upokojeni tržaški škof Eugenio Ravignani, nato bodo pobudniki predali namenu spomeniško predelano spovednico p. Placida Corteseja v sami cerkvi, nasproti kapele z relikvijami. Restavrirano spovednico bodo obogatili s Cortesejevo sliko in zapisi o njegovem življenju ter reševanju preganjanj.

Zbora Sv. Jernej z Opčin na gostovanju v Bruslju (2)

Lepa pevška izkušnja

Ta bližina jim je prišla še kako prav naslednje jutro, ko so si jih lahko ogledali v svetem miru, še preden je tja navalila množica turistov in ko so tudi sami prebivalci Bruslja šele zaspano odpirali okna ter vrata trgovin in restavracij (bila je nedelja, maša pa je izletnike čakala v Pastoralnem središču šele pozno popoldne). Na prelep Grand place je sijalo blede sonce, kljub vetru je bilo dovolj toplo in dovolj mirno, da so besede opisala palač in zgodovinskega ozadja njihove gradnje prišle do vseh ušes. Mala karavana izletnikov se je potem pomaknila po s kockami tlakovanih uličicah do – Bog ve zakaj – slavne Manneken Pisa (dečka, ki lula). Tam so jih že zajele kar preveč mikavne dišave znamenitih še toplih brusselskih vaflov, prelitih s čokolado, medom, marmelado, okrašenih z gorami smetane, gozdnih sadežev in še drugih dobrot. Vrata so odpirale tudi trgovine spominkov, veliko bolj vabljive od teh pa so bile trgovine s samo čokolado, vseh vrst in oblik, v elegantnih konfekcijah – pravi butikih; za njimi niso zaostajale niti trgo-

vine čipk, da ne govorimo o prodajalnah z vsemi mogočimi vrstami piva, ki so, tudi zaradi slavnih kozarcev, ki se prilagajajo vsak svojemu tipu piva, izgledale nič manj elegantno. A vse te potrošniške zanimivosti so smeli naši pevci le mimogrede ohtvrkniti z očmi – vodič je že hitel nazaj proti trgu Grotte Markt (tako se Grand place imenuje v flamščini, poleg francoščine drugem belgijskem uradnem jeziku), kamor so se že začenjale zgrinjati skupine

katerimi seveda Zdravljico, in tako opozorili nase številne turiste (med njimi je bilo celo nekaj posameznikov Slovencev), ki so jim navdušeno ploskali in se takoj pozanimali, od kod prihajajo.

A neutrudni Andrej je že pri ganjal, saj jih je čakal še kar dolg turistični ogled. Tako so se povzpeli do katedrale Svetih Mihaela in Gudule (nam popolnoma neznane svetnice, ki pa je zavetnica Bruslja in celotne Belgije). V tej cerkvi poteka tudi cerkveni del kronanja belgijskih kraljev. Sedanja kraljevska družina redno zahaja k maši, vendar je v Belgiji Cerkev

bolj zanimiva pivnica Delirium tremens, ki ji pripada Guinnessov primat v številu različnih piv, ki jih ima na zalogi.

S tem je bila turistična radovednost udeležencev 'zaenkrat' potešena, bili pa so tudi tako utrujeni, da ne bi šli več gledat niti samega kralja. Poleg tega jih je popoldne že čakala prva obveznost. V mali kapeli Slovenskega pastoralnega središča je cerkveni pevski zbor z Opčin pod vodstvom Janka Bana obogatil nedeljsko večerno mašo, ki jo je obiskalo precej slovenskih vernikov, posebno družinice z otroki. Obred je vodil g. Zvone Štrubelj. Sledil je še kratek koncert obeh zborov Sveti Jernej. Celoten nastop, ta-

ko peta maša kot koncert, je bil uglasen na nabožne pesmi skladateljev in pesnikov iz našega širšega zamejskega prostora, saj je zajel poleg Vrabčeve maše in Pesmi barbanskih romarjev tudi Maličeve, Merkujeve ter Kogojeve pesmi. Dolžnostni del tega nepozabnega večera pa je

kaj hitro stopil v ozadje. V ospredje je stopilo nadvse prisrčno srečanje z nekdanjim openskim župnikom Zvone Štrubeljem, ki je sedaj dušni pastir ne samo Slovencev v Bruslju, pač pa v celotnem Beneluksu. Na družabnem srečanju, ki je sledilo, se je ustvarilo to-

plo vzdušje s petjem in prijetnim kramljanjem (v veselje je bilo pevcem tudi srečanje z nekaterimi prijatelji-Tržačani, ki sedaj živijo v Bruslju). Kar težko se je bilo odtrgati od dragih oseb, a pevce je čakal še najnapornejši dan tega gostovanja. Bil je namreč namenjen ogledu in spoznavanju Evropskega parlamenta ter večernemu koncertu na slovenskem veleposlaništvu.

/ dalje
Lučka Susić

Grand place

izletnikov z vseh strani sveta. Takrat pa je postala skušnjava prevelika: treba je bilo preizkusiti akustiko tega krasnega amfiteatra, ki ga sestavlja krog blestečih palač. In pevci so najprej obzirno in malo boječe, potem pa vedno bolj prepričano zapeli nekaj slovenskih pesmi, med

strogo ločena od države. Naslednje postojanke so bile še Ribji trg, Galerija (s kratkim zgodovinskim ekskurzom v zvezi s kraljevo rodovino, ki ima na svoji vesti, posebno v dobi vladavine kralja Leopolda, grozni genocid v Kongu), neznanimiva Jeanneke Pis in... veliko

Katedrala Sv. Mihaela in Gudule

Ob smrti duhovnika Maksa Suarda, župnika v Sv. Križu pri Trstu

Kratek opis njegove življenjske poti

Gospod Maks Suard se je rodil v Trstu 19. avgusta leta 1966, doma je bil od Svetega Ivana. V duhovnika je bil posvečen 7. decembra 1995 in bil takoj imenovan za kaplana v Boljuncu, od leta 1996 pa je kot župnijski upravitelj oskrboval župnijo sv. Antona Puščavnika v Borštu. Od leta 2004 do 1.9.2009 je služboval kot župnik v Dolini in v Mačkoljah, nato pa je bil premeščen v župnijo Povišanja Sv. Križa v Križ, od koder je od leta 2011 oskrboval tudi župnijo sv. Hieronima na Kontovelu. Med drugim je bil priljubljen katehet na slovenskih višjih srednjih šolah in odgovoren za mladinsko pastoralo v openski dekaniji. Imenovan je bil tudi v vodstvo Slovenskega karitativnega društva Slokad. V tem smislu je zlasti v poletnih mesecih redno organiziral mladinska letovanja v Bohinjski Bistrici in drugod. V Svetem Križu je bil zadnja leta vpet v obnovo starodavne cerkvice sv. Roka in v ostalo pastoralno ter socialno delo v župniji, zlasti v okviru pobud v Slomškovem domu. Poznali smo ga kot zelo zavednega Slovenca. Očetu in svojcem, celotni kriški vaški skupnosti in vsem, ki so g. Maksa resnično cenili, izražamo globoko sožalje in pokojnika priporočamo v molitev!

HVALEŽEN SPOMIN DIJAKOV

"Nikogar ne obsojaj! Ne veš, v kateri bitki se je boril!"

Roka piše to, kar srce govori. Prikazal si se, potrkal na vrata, vstopil v razred in s tem v naša srca. Modra majica s kratkimi rokavi, resen izraz na obrazu, ki je včasih le prešel v iskren nasmeh. Prijazen, dober nasmeh nas je vsakič približal tvoji pravi naravi. Lahko pišejo in govorijo karkoli o tebi, mi pa smo te poznali in tega ne moremo početi. Mi le vemo, da smo te poznali tako kot profesorja, pedagoga in človeka. Bil si vedno prisoten, povedal si vedno

to, kar si imel v mislih, in če smo potrebovali pomoč, si bil naš stber. Vemo, da si bil posebnega značaja, zaprt, trmast in včasih težaven, ker nisi dopustil, da bi tujja mnenja vplivala na tvoje življenje in delovanje. Cenimo te, ker si bil topla, pogumna, iskrena oseba, ki se je vedno borila za resnico in zakonitost, pa tudi, ker si nam posredoval vrednote narodne zavesti in ljubezni do našega jezika ter kulture. Nisi se ustavil pred ovirami in nisi se pustil ustraševati od nadrejenih in si vedno izrazil to, kar si mislil. To je vsem nam, ki smo te poznali in cenili, jasno kot sonce. Nisi bil oseba, ki si je želela splošno naklonjenost, in nisi bil pripravljen na kompromise in na sprave. Bil si borec za resnico, poštenost in trmast zagovornik lastnih idej. To ne pomeni, da si bil vedno na "pravi strani" ali da si imel vedno prav, temveč, da si razmišljal samozavestno in svojemu prepričanju trdno sledil, ne glede kaj so ti lahko rekli. Zavzemal si se tudi za enakopravnost vseh dijakov in ovrednotil pomembnost različnosti in strpnosti in pomagal šibkejšim. S tem se ti lahko le pristrčno zahvalimo, saj si v nas pustil samo veliko lepih spominov in si za nas storil veliko dobrega. To pismo smo ti napisali, ker smo bili, smo in bomo vedno navezani nate, na osebo, ki smo jo osebno spoznali. To pismo je zate Maks, v spomin!"

Tvoji dijaki in prijatelji: Arlin, Jana, Mateja, Jasmin, Evelin, Elena, Marlen, Barbara, Devan, Soraya, Federika, Sara B., Sara G., Nika, Nataša, Martin M., Marinka, Matija, Dean, Gabrijel, Peter, Kristina P., Fabiana, Irina G., Sara B., Neža, Lucija, Tina R., Riccardo, Jurij, Zala, Luisa, Petra, Jernej, Daniel, Martina P., Tania, Katarina, Beatrice, Irina O., Samuel,

Darma, Katja, Valnea, Marko D., Raja, Lisa, Vida, Sara M., Ksenija, Veronika S., Marko K., Danjel L., Veronika C., Samantha, Martina D., Nika P., Simon K., Martin P., Max Z., Matija P., Federico, Jakob, Cecilia, Simon M., Kevin,

Sofia, Mara M., Gaya, Marco P., Mara M., Štefanija, Kristina T., Matej, Davide, Aleš, Meta, Caterina, Cristian, Lorenzo, Patrick, Martin K., Valentina, Marko M., Dana, Martin Gabrijel, Ivan, Tina K., Erik, Gabrijel T., Ivana Z., Maja, Patrik R., Nicole, Marco M.

UTRINEK V SLOVO

Urednik našega tednika me je povabil h kratkemu, osebnemu zapisu v slovo spoštovanemu in dragemu znanцу. Nič ni enostavno, če preveč kompliciramo. Vse je bolj globoko, kot se zdi. Tako preprosto, tako kompleksno. Naj zapišem nekaj osnovnih, srčnih, iskrenih misli o Maksu. Spomin na Maksa Suarda, dolgoletnega profesorja na tržaškem liceju A. M. Slomšek, je povsem čist in zavesten. Dober profesor nam je bil, bi je vedno in enostavno tam. Maksova prisotnost ni bila vsiljiva, pridigarska, vsevedno vzvišena. V šolskem vsak-

danu je bil za nas dijake razpoložljiv, vendar odraslo, z distanco, z zdravno medčloveško razdaljo. V sebi je nosil nekakšen prirojen občutek za razumevanje socialnih dinamik. Znotraj šolskega okolja je vselej, v majčki s kratkimi rokavi in s prekrizanimi rokami, opazoval in uspešno prepoznaval kakovost in vozlišča odnosov med mladino in kolegi. Verouk je bil zanj predmet skupnosti, pri katerem naj bi se pedagoško in vzgojno širila kritična

zavest o globalnih in aktualnih temah. Smrtna kazen, satanizem, vzgojne težave, bulimija in anoreksija, raznorazne nevroze in psihoze, odvisnosti od drog in slabih življenjskih navad, ateizem. Vsak človek je produkt družbe, ki ga neizbežno določa, v dobrem in slabem. To je bilo Maksovo vodilo: širiti humanistično etiko v svojem okolju. Njegova predavanja so bila odprta vsem, še najbolj je morda cenil tiste, ki so njegov pouk izbrali, čeprav se niso imeli za kristajne in tako dokazali, prej sebi kot profesorju, odprtost. V njegovih urah je aktualnost spregovorila preko samega učnega gradiva. Filmi, knjige, revije: dovolil nam je odgovornost argumentirane izbire, odločitve, dialoga. Namesto retoričnega samopotrjevanja je za svojo didaktično metodo izbral odprto debato, pri kateri je ostal le moderator. Ob pravicah je vedno opozarjal na dolžnosti, prvih preveč, drugih nikjer. Bil je vselej na strani mladih in nas obravnaval celovito. Dijaka ni sodil po ocenah in učnih rezultatih, bolj pomembni so mu bili družbena aktivnost, vedenje, vrednote. Nauk Maksa Suarda je v meni ožigosal predvsem dvoja: človečansko odprtost k dialogu in razmišljanju, ki je najzahtevnejša, a najbolj plemenita življenjska drža, in brezkompromisno občutljivost za narodna vprašanja. Ljubil je slovensko kulturo in se bil za slovenščino pripravljen boriti na vsakem koraku.

Jernej Šček

Rossinijeva Zvonček k darovanju. Domače pevke iz vrst ŽePZ Prosek-Kontovel in pod vodstvom Marka Štoke so prejele prav poseben aplavz ob izvedbi skladb *Lučka žive vere* Franceta Ačka, *Blažičeve Kruh in vino povzdiguje* ter Frana Rapotca *Marija, ti poslušaj*. Skrajni rob openske dekanije je zastopal MePZ Mačkoleje, ki je pod vodstvom Mateja Lazarja pripravil

ubran a cappella program: neznanega avtorja Ves se ti izročim ter Brčkovno *Jezus v beli hostiji*, nazadnje pa je ženski del zbora izvedel še Försterjevo *Češčena*

Marija. Revijo je sklenil MoPZ Sv. Jernej z Opčin, ki je pod vodstvom Walterja Lo Nigra skoraj koncertno izvedel skladbe *Pred Bogom pokleknilo* Antona Försterja, Tebe pojem iz liturgije sv. Janeza Krizostoma v uglasbitvi srbskega skladatelja Stevana Mokranjca ter Ferjančičevo Marijino *Večerni zvon*.

Nazadnje sta zadoneli še skupni pesmi, in sicer Tomčeva *Rožni venec* pod vodstvom Zulejke Devetak ter Premrlova *Do Marije*, ki jo je vodil Matej Lazar. Vsi nastopajoči zborovodje so v dar prejeli ponatis zbirke Svete pesmice, ki jo je leta 1940 uredil Vinko Vodopivec in jih je prijazno poklonilo go-

riško Združenje cerkvenih pevskih zborov. Za doživet pevski večer se je prisotnim zahvalil tudi proseški župnik g. Mihael Palfi.

Obvestila

V nedeljo, 9. novembra 2014, ob 18. uri bo v Prosvetnem domu na Opčinah gledališka skupina KD "Brce" iz Gabrovice pri Komnu uprizorila komedijo Marjana Tomšiča Češpe na figli. Režija Sergej Verč, pomočnica režiserja Minu Kjuder.

Klub prijateljstva - Vincencijeva konferenca vabita na srečanje ob 70-letnici mučeniške smrti p. Placida

Corteseja: prof. Marija Cenda bo predstavila knjigo o p. Corteseju avtorice Elene Blancato, ki bo tudi sama spregovorila, Ivo Jevnikar pa bo uvedel ogled dokumentarca o njegovem liku in zgodbi, v četrtek, 20. nov. 2014, ob 16. uri v Petrerlinovi dvorani v ul. Donizetti 3, I. nad.

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami daruje Mirka Kermec 20 evrov.

Ponedeljkovo srečanje DSI

Predstavniki slovenskih manjšin v Avstriji in Italiji o skupnih težavah

Predstavniki obeh slovenskih manjšin, tako na Koroškem kot Tržaškem, so imeli prejšnji ponedeljek v Društvu slovenskih izobražencev, v sklopu 16. Koroških kulturnih dnevo na Primorskem, priložnost, da si izmenjajo stališča, mnenja in strategije ter da se skupaj pogovorijo o izzivih in težavah, ki se tičejo vseh pripad-

je bila že načrtovana združitvev občin, saj je ustavno sodišče priznalo, da se občine lahko združujejo za boljšo funkcionalnost ter da ni pravnega sredstva proti temu. Orisal je primer, kako so poiskali dva strokovnjaka, ki sta ugotovila, da je finančna korist združevanja občin blizu ničle. Prepričan je, da mora narodna skupnost sama vedeti, kaj

je zanj dobro, in to nakazal s primerom uspešnih dvojezičnih vrtcev in slovenske glasbene šole. Pokrajinski tajnik Peter Močnik je nato predstavil politično sliko in zgodovino občine Devin - Nabrežina, zatem

Nanti Olip

Gabrijel Hribar

nikov slovenske manjšine. Z manjšinsko problematiko so se soočili Nanti Olip, podpredsednik Narodnega sveta Koroških Slovencev, predsednik Enotne liste Gabrijel Hribar, pokrajinski tajnik Slovenske

skupnosti Peter Močnik in odbornica devinsko-nabrežinske občine Marija Breclj. Prisotne je v zanimivo debato, v imenu domačih političnih predstavnikov, uvedel Peter Močnik, ki je nakažal temo pogovora, avtonomijo manjšine tako pri upravljanju šol kot uresničevanju pravic, povezanih z jezikom.

Medtem ko se je Nanti Olip lotil teme združevanja občin in dveh različnih skupin: Slovencev, ki so prepričani, da o lastnih zadevah odloča sam, ker to najbolj poznaš, ter drugo miselnost, integracijo, ki poteka na različnih ravneh v iskanju kompromisa dvojezične skupnosti, je predsednik Enotne liste Gabrijel Hribar dejal, da smo vsi prepričani, da z združitvijo občin prihranimo, čeprav to ne drži, saj drugi župan ostane na svojem mestu kot komisar in je seveda plačan za to funkcijo. Po raziskavah sodeč, je najbolj poceni uprava, ki šteje od 2.500 do 5.000 prebivalcev. Nanti Olip je še dodal, da kljub prekinitvi s Heiderjevo dvajsetletno politiko, ko imajo sedaj novo deželno vladno, deželne svetnike ter so glavne osebe političnih strank pozitivno nastrojene, realnih rezultatov političnega premika še niso občutili. Koroška ima pol milijona prebivalcev in 130 občin. V predalih

Peter Močnik

Marija Breclj

je odbornica Marija Breclj izpostavila dejstvo, kako je slovenska narodna skupnost postala v tej občini krepka manjšina. Medtem ko sta bili tako zemlja kot prebivalstvo pred prvo svetovno vojno slovenski, je danes slovenska skupnost v občini manjšina. Hudovala se je nad nastankom novega umetnega naselja "Porto piccolo" s 480 turističnimi stanovanji, ki to ne bodo, saj ima vsak pravico do stalnega bivališča in udeleževanja na volitvah. Ob koncu svojega posega je dodala še avtokritično misel glede zagotovljene dvojezičnosti, ki jo lahko izvajamo, a še vedno orjemo na tem področju ledino: "Kljub temu da je zagotovljeno tolmačenje na vseh sejah občinskega sveta, bi morali biti veliko bolj samozavestni. Če imamo pravice in se jih ne poslužujemo, postane to formalnost in je žalostno". Močnik je spregovoril o vertikalizaciji šol in o tem, kako so vrednote v Italiji predrage, zato jih je treba "zmanjšati". Kultura stane, a ne prinese nobenega dobička. Zaustavil se je pri gledališču, knjižnici in SLORI ter klestenju tiska, kar prinaša razgradnjo pravic manjšine v vidiku varčevanja: "Ne smemo krpati, ampak ustvariti načrt".

Šin

ZCPZ 11. revija zborov openske dekanije

Tokrat na Proseku

Zveza cerkvenih pevskih zborov - Trst je v soboto, 18. oktobra, v cerkvi sv. Martina na Proseku priredila 11. revijo zborov openske dekanije. Prisotne cerkvene pevce je uvodoma pozdravil dekan in vikar za slovenske vernike v tržaški škofiji, g. Tone Bedenčič, ki je pohvalil njihov trud in vztrajnost. Nato je nastopil Združeni zbor ZCPZ, ki je pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Tomaža Simčiča zapel Händlovo *Pojte zvonovi* ter Svet iz Četrte Troštove maše. Pred oltar je zatem stopil MeCPZ Sv. Jernej z Opčin, ki se je le nekaj dni prej vrnil z gostovanji v Bruslju, kamor je ponesel melodije domačih skladateljev. Tako je bilo tudi na dekanijem srečanju, kjer so openski pevci pod vodstvom Janka Bana in ob orgelski spremljavi Vinka Skerlavaja ubrano podali Vrabčev *Darovanjski spev, Obhajilno pesem* na besedilo Stanka Janežiča in v uglasbitvi Staneta Maliča, nazadnje pa še Mavovo *Mati mo-*

ja venec pletem, pri kateri je bila solistična vloga zaupana sopranistki Marti Fabris. MePZ Repentabor se je tokrat predstavil pod vodstvom domačinke Martine Škabar, ki je za svoje pevce izbrala skladbe Franca Juvana *Mariji v pozdrav*, Roberta Führerja *Večni Oče* ter Bratuževo na besedilo Ljubke Šorli *Bliža se trenutek*. Radijski valovi že skoraj 50 let prenašajo daleč naokrog nedeljsko sv. mašo, ki jo sooblikuje MeCPZ Rojan. Pod vodstvom in ob orgelski spremljavi Zulejke Devetak so rojanski pevci uvodoma zapeli Gačnikovo *Tiho kot rosa*, sledili sta še Marijina v Jerebovi uglasbitvi *Že pada mrak v dolino* ter

Uroš Perić, izvirni blues sredi Gorice Glasba v suknjiču

To, čemur smo prisluhnili, je bila glasba v suknjiču. Elegantna. Rafinirana. Ne, to ni bila večerna obleka z bleščicami, ki se svetlika v ritmih in melodijah swinga (včasih nekoliko umetno). Ne, to je blues, prvinski žanr, ki je v svoji izvirnosti uglajen. Blues, ki v glasbo spreminja svobodno črnsko dušo in jo vseeno ohranja v kanonih, pa čeprav še tako fleksibilnih. A kljub temu ostajajo kanoni. Jasno je, da gre za črnski žanr, do katerega belci skoraj nimajo dostopa. Skoraj. Obstajajo izjeme.

Uroš Perić je ena od teh. Zanj ne velja samo, da blues živi in ga diha s polnimi pljuči. Perić je izjemno talentiran bluesman. V Sloveniji je uveljavljena zvezda glasbene scene, pri nas ga manj poznamo. Zato je bil njegov koncert v

Brezčasnost bluesa

Ko je Perić sedel za klavir, je s svojo glasbo, s svojo telesno mimiko in predvsem s svojim žametnim glasom publiko popeljal v brezčasnost jazzovske Louisiane ali Tenneseeja, tja daleč na bregove Missisipija. "Sedim na pomolu, gledam, kako ladje plujejo v pristan, gledam, kako plujejo iz njega", je pel Otis Redding,

nija soul, blues in jazz glasbe. Pa ne gre samo za imitacijo. Perić se je v svojo vlogo popolnoma vživel. V celoti je osvojil črnski glas, v celoti je osvojil tudi telesno govorico velikega "Geniusa": Perić ne poje samo z glasom, poje z obrazno mimiko, poje s prepogibanjem celega trupa. In predvsem, poje z dušo. Tako se prepušča svojemu izvajanju,

ena od legend tega žanra, o občutkih brezčasnosti. Uroš Perić je to glasbo in te občutke ujel: blues je pregovor-

no "črnska" glasba, slovenski pevec pa je posvojil njenega duha. Pooseblja ga z odlično imitacijo Rayja Charlesa, ge-

ju, da tistih nekaj veznih besed med pesmimi najpogostejše pove kar v angleščini. Seveda, tisti razpotegnjeni ameriški angleščini, značilni za južne države ZDA. Tistih nekaj besed, ki so obredni "amen" za vsakim napevom, v katerem pride do izraza pevčeva duša. Zato je glasba,

ki jo poje Uroš Perić, glasba v suknjiču.

Glasba hrepenenja

Ker ima za sabo ne samo talent glasbenika, ampak tudi neko daljno zgodbo, ki sega tja daleč na bombažna polja in je v stoletjih postala orožje nekega boja ter nazadnje popularna in "izvozna" zvrst glasbe. "Blues je glasba hrepenenja", je dejal Perić s komaj občutnim štajerskim zavijanjem. Blues je sicer najprej glasba trpljenja in melanholije, a je

hkrati tudi osvobajajoča glasba. In ko Uroš Perić poje o bluesu, poje o tej nadgradnji osvobajajočega hrepenenja. To je bilo sporočilo goriškega koncerta, to je tudi sporočilo njegove glasbene kariere. Ni čudno, da je za zgled vzel Rayja Charlesa, čeprav lahko skozi Peričevo glasbo poslušamo poklone številnim drugim velikonom te zvrsti.

Tukaj je Nat King Cole, tukaj je Sam Cook, tukaj je Billy Holiday, pa tudi Aretha Franklin. Mešanica različnih vrst bluesa in rhythm&bluesa z zelo močnim pridihom soula ter kančkom country glasbe. Tradicionalni blues in soul se predstavlja s kanonom napeva in odgovorom zbo-

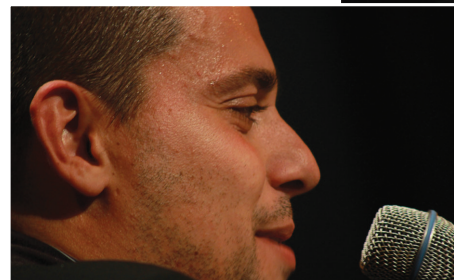
ra. Gre namreč za zvrst, ki se je rodila tudi kot molitev, pri kateri je duhovnik molil, verniki pa so odgovarjali. Ray Charles je bil med prvimi, ki je te kanone prenesel v "laično" črnsko glasbo, verske teme in napeve pa zamenjal z (zelo) posvetnimi temami, v prvi vrsti z ljubeznijo v svoji strastni preobleki. Zaradi tega so se mnogi škanalizirali. A Rayju Charlesu je preboj uspel. Njegov blues je bil tudi v tem oziru osvobajajoč. Njegova "Georgia on my mind" je celo postala himna ene najbolj segregacijskih držav, Charlesove domovine Georgie: tako se je ta država konec sedemdesetih let prejšnjega stoletja poklonila svojemu velikemu sinu in simbolično stopila na pot strpnejšega odnosa do črnske populacije. In v tem se skriva hrepenenje bluesa, ki ga je pel Ray Charles in o katerem je tudi Perić govoril med koncertom.

Eksočni žanr

Tudi Perić je ohranil vse te

značilnosti glasbe svojega vzornika. Na odru sicer ni imel backvokalistov, to vlogo je prevzel njegov Bluenote quartet v zasedbi Aleš Kajtna (bobni), Peter Rizmal (kitara), Mladen Melanšek (bas kitara) in Rudi Javornik (saksofon). Tudi v tem primeru ni bilo nič prepuščeno naključju. Vrhunski glasbeniki so pevca spremljali in mu vseskozi sledili. Ustvarjal se je "dialog" med solistom in orkestrom, ki je, kot že omenjeno, zelo značilen, za to zvrst glasbe. Čeprav gre za zelo popularen žanr, je pri nas še vedno nekoliko eksotičen, saj zahteva sodelovanje publike. In to je seveda oddaljeno od našega dožemanja "poslušanja koncerta", ki je "statično in umirjeno". Seveda, gre pač za dva različna svetova. O svetu jazzu in bluesa pa nam v naši širši okolici lahko s svojo glasbeno ustvarjalnostjo veliko pove prav Perić, če mu le znamo prisluhniti. In slišali bomo glasbo, glasbo v suknjiču.

Andrej Černič

Kulturnem domu v Gorici (23.10.2014) v sklopu "Jazz and wine" festivala prava kulturna obogatitev.

Z 8. strani

Drobci sedanosti in preteklosti ...

Prstavil je, da bralci njegovo rubriko *Kaj sploh počnem tukaj* berejo predvsem na spletnem omrežju. Čeprav ga vprašanje *Kaj sploh počnem tukaj* še vedno zanima, bo morda to rubriko ukinil, ko se bodo nehale predstavitev knjige. Aleš Berger je o svojem uredniškem delu priznal, da je izbor vedno težavno opravilo, sicer je Paljkove pripevke spremljal že od začetka, saj redno bere Novi glas, ker iz njega spozna, koliko stvari se dogaja pri Slovencih čez nekdanjo mejo. Že pred časom je predlagal Paljku, da bi iz njegovih zapisov nastala knjiga, a on se je tega branil. Berger pa je želel, da bi izšla pri Mladinski knjigi, pri kateri ima kot nekdanji urednik še nekaj vpliva. Edini omejevalni pogoj pri tem je bil obseg publikacije. Takoj sta se tudi odločila, da bo izbor kronološki. Paljk je odbrane spise sprejel brez ugovora, saj je Bergerju popolnoma zaupal, ker ima za seboj urejevanje nešteti knjig. O Paljkovem sanju Berger meni, da je v njem posebna energija. Sam je iz spisov razbral nekaj tem, ki se ponavljajo: npr. položaj Slovencev v Gorici, razmere znotraj narodne skupnosti in v odnosu

bolj pri srcu nekdanji kmečki svet, ki ga ni več, na kar ga je večkrat opozarjal že dragi prijatelj Andrej Malnič, pa tudi jezika iz tega sveta ni več. A s pisanjem ohranja drobce iz kmečkega življenja Vipavske

doline, je dejal Berger. Paljk večkrat omenja otroštvo, ki je bilo siromašno, a dostojanstveno. Pravi, da si v teh zapisih želi prikazati življenje in posredovati mladim bralcem svet vrednot, ki so bile veljavne nekoč. Ugotavlja, da tudi solidarnosti ni več kot nekdaj. Na ajdovski predstavitvi se je dotaknil tudi problema jezika; če hoče narodna manjšina obstati, pravi, se mora okleniti jezika, ostati zvesta narodnosti in jeziku, kot nenehno poudarja pisatelj Boris Pahor. Spregovoril je tudi o manjšini, o kateri je dr. Branko Marušič mnenja, da je ginevanje, pa še o svetu, ki se neverjetno hitro spreminja, in o naši šoli, pa tudi kako pada raven slovenskega jezika pri povprečnem zamejskem Slovencu. Pri tem je Berger pripomnil, da tudi v Sloveniji je občutiti padanje skrbi za jezik, znanje in zavest, da jezik nekaj je. Proti tej brezbriznosti se moramo boriti. Na Bergerjevo vprašanje, kakšno je pri njem razmerje med prebranimi slovenskimi in italijanskimi knjigami, je Paljk odgovoril, da vedno bolj sega po slovenskih. O samem pisanju pa pravi, da je najboljši pisec tisti, ki zna veliko in nagovarja bralca preprosto in razumljivo, tako povprečneža kot visoko študiranega. Ob koncu prav lepega, toplo domačega večera je Aleš Berger dejal: "Če koga zanima, kaj Jurij piše v knjigi, naj jo kupi"! Marsikdo izmed udeležencev predstavitve jo je res kupil in prosil avtorja, naj mu jo podpiše, kar je Paljk z veseljem storil.

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (72)

Mariza Perat

Kostanjevica pri Gorici

Pri zgodovini Kostanjevice seveda ne smemo prezreti grobnice francoske kraljeve rodbine zadnjih Bourbonov, saj je tu pokopan Karel X., ki je umrl v Gorici 6. novembra 1836, nadalje njegov sin Ludvik XIX., ki je prav tako umrl v Gorici, in sicer 3. junija 1844, ter Henrik V., grof Chamborski, vnuk Karla X. Po smrti Ludvika XIX. je bil Henrik V. naslovni kralj Francije. Umrl je 24. avgusta 1883 na gradu Frohsdorf, južno od Dunaja. Poleg teh so tu pokopani še nekateri drugi člani omenjene kraljeve rodbine.

Med prvo svetovno vojno sta leta 1917 Kostanjevico obiskala avstrijski cesar Karel I., danes prištet k blaženim, in njegova soproga cesarica Zita, vnukinja Luize Marije Tereze, vojvodinje parmske in sestre Henrika V., ki je tudi pokopana na Kostanjevici. Skupaj z bolgarskim kraljem Ferdinandom I. sta želela obiskati grobnico, toda Italijani so vhod vanjo zazidali. Cesarica je tedaj odredila, da so smrtno ostanke Bourbonov prepeljali v grobnico karmeličanskega samostana v Döbling na Dunaj. Tu so ostali do leta 1932, ko so 1. oktobra sarkofage znova pripeljali na Kostanjevico.

Kot zanimivost naj omenim, da je 7. oktobra 1902 Kostanjevico obiskal takratni beneški patriarh Jožef Sarto, poznejši papež Pij X. Tu se je ustavil tudi cesar Leopold II., ko je leta 1660 prišel v Gorico. Dne 10. aprila 1852 pa

Karel X.

Grobnica Bourbonov

je Kostanjevico obiskala nadvojvodinja Sofija, mati cesarja Franca Jožefa I., ki je sem dospela s svojima mlajšima sinovoma. Leta 1994 so francišskani vzhodni del stavbe, kjer je nekoč svoje prostore imela šola, dali na razpolago italijanskemu duhovniku Pierinu Gelminiju, ki je tu odprl

skupnost Srečanje za pomoč odvisnikom.

V našem času Kostanjevica kot božjepotno in tudi kulturno središče vse bolj pridobiva vlogo povezave med prebivalstvom obeh Goric in njune okolice, kar vsekakor prispeva k sožitju in prijateljstvu obeh tu živčih narodov.

Viri: P. Stanislav Škrabec: *Naša Kostanjevica - Ponatis iz "Cvetja" - 1906, 1907, 1911 - Izdala in založila Založba Branko d. o. o., Nova Gorica in Založništvo Jutro d. o. o., Ljubljana*, *Za založbi: Branko Lušina, Nova Gorica 2002; P. Odilo Hajnšek: Marijine božje poti - Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu - 1971.*

Cesar Karel I. in cesarica Zita z goriškega gradu ogledujeta porušeno Gorico

/ dalje

Postavitev spomenika žrtvam vseh vojn bi utegnila preprečiti razkritje prikritih grobišč

Najprej k Angeli Merkel po razumevanje in pomoč

Končali so se dnevi v spomin, čast in dostojanstvo mrtvih, vendar se politika nekaterih tem o mrtvih še loteva. Gre najbolj za namero Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve oziroma vlade, da v Ljubljani v letu 2015 začne graditi spomenik žrtvam vseh vojn, pa za nasprotovanja temu projektu. V javnem pismu ministrici za omenjeni resor Anji Kopač-Mrak jih je povzel zgodovinar Jože Dežman, sicer predsednik vladne Komisije za reševanje vprašanj prikritih grobišč. Sprašuje se, "zakaj bi gradili spomenik žrtvam vseh vojn, ko pa še žrtve iz Hude jame niso prekopane"! Komisijo opozarja, da je ureditev prikritih morišč in grobišč, zlasti prekop vseh žrtev iz prvega jaska v Rovu sv. Barbare v Hudi jami, veliko pomembnejša naloga, ki jo komisiji nalagata tudi Zakon o vojnih grobiščih in Zakon o varstvu kulturne dediščine, kot pa postavitev omenjenega spomenika. O prednosti, ki jo v slovenskem pravem procesu pomenita prekop in pokop žrtev iz Barbarinega rova, pričajo tudi intervju prof. dr. Mitje Ferenc ter izjavi Društva slovenskih pisatel-

jev in Predsedstva Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Prof. dr. Mitja Ferenc je v omenjenem intervjuju menil, da bi s spomenikom žrtvam vseh vojn tudi razkrivanja prikritih grobišč bilo konec. Spomenik bi bil potem lahko samo izgovor, da je sprava na Slovenskem dosežena in nadaljnje "preštevanje kosti" zato ni več potrebno. Prof. dr. Ferenc je uporabil tudi izraz Potemkinova vas, saj bi za fasado in bliščem spomenika množična grobišča ostala neodkrita ali neraziskana. Največji razlog za ustvarjanje fasade je Huda jama, "saj je to grobišče hujše od vsega, kar se je do sedaj razkrilo". Politiko in državo pa sta v prejšnjih dneh zaznamovala še dva dogodka, ki sta bolj kot drugi odmevala v javnosti. Premier je svoj prvi državniški obisk namenil nemški kanclerki Angeli Merkel in pomembnejšim ministrom v njeni vladi, kar so sicer napravili tudi predsedniki prejšnjih slovenskih vlad. Sprejela ga je vljudno, vendar ga opozorila na reforme, ki jih mora končno začeti izvajati Slovenija, ob takšni usmeritvi pa je Angela Merkel Sloveniji obljui-

bila razumevanje in pomoč Nemčije. V bistvu nič nepričakovane in novega, razen tega, da je obisk Mira Cerarja naletel na negodovanja in kritike tistih delov politike in javnosti, ki se bolj zavzemata za sodelovanje z Rusijo kot pa z Nemčijo, pa na razočaranje stranke SDS, ker med razgovori ni bil obravnavan tudi primer Janeza Janše. Nemška kanclerka namreč pripada evropski ljudski stranki, istemu političnemu bloku v povezavi, v katerem je članica tudi SDS predsednika Janeza Janše. Nasploh kaže, da se Janezu Janši, odkar je v zaporu, uradno in politično postopno odrekajo bodisi v evropski komisiji in v drugih organih povezave kot tudi v nekaterih državah članicah EU, kaže, da najbolj očitno v Nemčiji. Mnogi so pričakovali, da bo predsednik nove slovenske vlade Miro Cerar svoj prvi državniški obisk napravil na Hrvaškem, v sosednji državi, s katero ima Slovenija žgoča nerešena vprašanja. Ta gre-

do od domnevnih dolgov nekdanje ljubljanske banke hrvaškim varčevalcem do nedoločene kopenske in morske meje med državama. Potek meje zdaj

preučuje in jo bo nemara v letu 2015 tudi dokončno določila mednarodna arbitraža, v pričakovanju te odločitve pa so se v Piranskem zalivu začeli ponavljati incidenti med hrvaškimi policijskimi čolni in slovenskimi ribiči.

Med državama skratka stalno obstaja določena napetost, vlada pa do tega še ni sprejela jasnih stališč in politike.

Drugi dogodek, zaznamovan v prejšnjih dneh, predstavlja ustavna pritožba, ki jo je odvetnik Franci Matoz vložil zaradi prenehanja oziroma odvzema poslanskega mandata Janezu Janši. Ustavno sodišče pritožbo že obravnava, po mnenju odvetnika "odvzem mandata krši 43. člen ustave in vpliva na kršenje človekovih pravic in temeljnih svoboščin Janeza

manjšano voljo in intenzivnostjo deluje Odbor 2014 za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin Janeza Janše. Ob tem navajamo kot zanimivo aktualnost, da sta v drugi, dopolnjeni in deloma prenovljeni izdaji Slovarja slovenskega knjižnega jezika zapisana in opredeljena tudi nekdanji predsednik države in politik Milan Kučan ter predsednik Slovenske demokratske stranke, politik Janez Janša.

O stanju Slovenije in pogledih nanjo ima zanimivo mnenje dr. Alojzij Ihan, dobitnik Rožančeve nagrade za zbirko Državlanski eseji in kolumnist v raznih javnih obcih. Tokrat je na spletu Planet siol.net v kolumni z naslovom To je še vedno Jugoslavija zapisal: "Vzgojeni smo bili v državi, ki nas je prepričevala, da sta njena dolžnost in pravica organizirati in skrbeti za vse temeljne potrebe ljudi, od elektrike do zaposlitve, pa od zdravja do stanovanj. Državljeni so morali le ubogati in slediti svojim voditeljem, ki so vedeli, kako bodo na koncu ustvarili najboljšo državo na svetu. Na žalost je pred uresničenjem svetlih ciljev Jugoslavija propadla. Ostali pa smo ljudje, ki nismo vajeni skrbeti sami zase. To, kar zdaj živimo, je še vedno Jugoslavija. Tista neodgovorna država, ki smo jo razpustili, potem pa jo vseno še vedno ohranili vse do današnjega dne".

Marijan Drobež

Nujno hujšanje za Ljubljano

McSlovenija

Požrešnost, pogoltnost, razsipnost... imenujte ta pojav, kot se vam zljubi. A dejstvo je, da gre za eno od hujših bolezni današnje Slovenije. Gre za presežno debelost, ki jo je potrebno podvreči strogemu in neprizanesljivemu hujšanju. To je postalo jasno že vse od začetka krize, konec leta 2008. Ampak, namesto da bi že takrat šla na bolj "zdravo prehrano" in dinamično življenje, je Slovenija še naprej žrla tone big macov in pila litre coca cole. In danes se pritožuje zaradi "sladkorne bolezni".

Kulinarika izposojena gospodarstvu

Pa da pojasnim kulinarčni uvod v članek. Govorimo o javni porabi oziroma o tem, kolikošen je delež potrošnje države. Če si lahko privoščimo nekaj vzporednic: več država potrosi, bolj je okorna, toga in nedinamična. Postala je odvisnica od vseh svojih izdatkov, ker se ne potruji, da bi ravnovesje našla tudi brez tolikšne potrošnje. Država, ki se odloči za manjšo porabo, je s tega vidika manj obremenjujoča (z davki) tudi za državljane. Večja javna poraba namreč le redko pomeni višjo stopnjo blaginje: prej v segmentu prekomerne potrošnje najdemo neracionalne stroške, klijentistično zapravljanje javnega denarja in nepotrebno vmešavanje politike v gospodarstvo. Te slabe politične in poslovne prakse pa so holesterol, ki maši ožilje gospodarstva, in odvečna maščoba, ki se nalaga v narodovem telesu. Slovenski primer to dokazuje.

Slovenija, evropska pepelka

Tematika je danes posebej aktualna, sodeč po podatkih za zadnja leta. Javna poraba Slovenije je v lanskem letu znašala 21 milijard evrov. Ta vsota je približno 60 odstotkov slovenskega BDP oziroma, da smo bolj natančni, 59,4 odstotka BDP. Slovenija je torej lani porabila več kot polovico vsega ustvarje-

nega bogastva. Na "posebni lestvici", ki jo je izdelal Eurostat, je Slovenija zasedla klavarno zadnje mesto kot država z največjo javno porabo v EU. Povprečje javne porabe v članicah Evropske unije je bilo 49,1 odstotka,

ob neprimernem upravljanju lahko spremeni v bolezen. Ekonomisti, ki so na noge postavljali maastrichtsko Evropo, so sicer v iskanju nekega zdravega ravnovesja, ki bi omogočal državam znosno in neproble-

v evroobmočju je bilo še za odstotek višje, 49,8 odstotkov. Slovenija je imela med državami, ki jih je prizadela kriza, celo višjo porabo od Grčije (58,5 odstotka BDP): podobno visoko javno porabo je imela tudi Finska (tudi 58,5 odstotka BDP), a v tem primeru gre za skandinavsko državo, ki jo je ekonomska kriza manj oplazila. Hrvaška javna poraba je bila malenkost višja od 45 odstotkov BDP, italijanska 50 odstotkov BDP, nemška pa 44 odstotkov BDP. Najbolj vitka med vsemi članicami EU je bila lani Litva z javno porabo v višini 34 odstotkov BDP.

Iskanje ravnovesja

Zakaj je javna poraba tako pomemben podatek pri ocenjevanju "zdravstvenega" stanja v državi? Javna poraba, če se vrnemo k metafori iz uvoda, se

matično življenje, postavili količke pri drugih dveh parametrih: pri javnem primanjkljaju, ki ne bi smel presegati 3 odstotkov BDP, in javnem dolgu, ki bi moral biti omejen na vrednost do zgornje meje 60 odstotkov BDP. Medtem ko je javna poraba samo podatek o tem, koliko država potrosi, je javni primanjkljaj razlika med odhodki in prihodki. V čem je pravzaprav razlika? Če je omejitev postavljena že pri odhodkih, je država prisiljena v racionalno in premišljeno javno porabo. V primeru, da se omejitev postavi pri javnem primanjkljaju, pa vsaka država lahko išče ravnovesje za presežno porabo v zviševanju davkov. Da poenostavimo: država bi morala biti prisiljena omejiti potrošnjo, ker bo drugače (zaradi lenobe ali

osebnih interesov) ravnovesje iskala na drugi strani, pri zviševanju davkov: to je za vlado lažje, a hkrati bolj škodljivo. Tako ravnovesje, ki se dosega z zviševanjem davkov, navadno (posebej pri nediscipliniranih državah) deluje samo v teoriji: višji davki za podjetja pomenijo manjšo konkurenčnost in manjšo možnost za zaposlitev,

za fizične osebe pa manjšo kupno moč.

Kot svinja z mehom

Ob tem se postavlja naravno vprašanje, ali ne pomenijo manjši odhodki tudi manj socialne države in manj po-

moči za socialno šibke sloje? Ne, posebej ko govorimo o Sloveniji, tega ne moremo trditi. Slovenija je v zadnjih letih z denarjem ravnala kot svinja z mehom. In to je posledica dejstva, da se ni nihče doslej lotil premišljene in racionalno zastavljene politike javne porabe.

Nekaj plastičnih primerov, kam je država v preteklih letih usmerjala davkoplačevalski denar v obliki javne porabe. Prvič. Lani decembra je za sanacijo bank, ki so jo na beraško palico spravili nerazododno podeljeni tajkunski krediti, namenila 3 milijarde evrov. Skupno je država v zadnjih 10 letih dokapitalizirala bančni sektor v višini 4 milijard evrov. So učinki vidni? Ne, po zadnjih stresnih testih kaže, da so banke kljub temu znesku (11,5 odstotka zdajšnjega slovenskega BDP) še vedno zelo problematične. Drugič. Avtocestni križ je bil preplačan v višini dobrih dveh milijard evrov zaradi pomanjkljivega (ali celo namerno pomanjkljivega) nadzora nad izvajalci, ki se je izrodil v zloglasni zemonski sporazum. Tretjič. Največji infrastrukturni projekt, gradnja Teš 6, se je v nekaj letih podražila z začetnih 600 milijonov evrov na zdajšnjo oceno 1,4 milijarde evrov. Država je odobrila poročstvo v višini 440 milijonov evrov: ob vsem tem pa na dan vseskozi prihajajo nepravilnosti in številne hišne preiskave. Nazadnje je bilo ocenjeno, da je neznano kam v tem projektu izginilo 285 milijonov evrov.

Faktor staranja

V Sloveniji pa je vprašljiva tudi tista potrošnja, ki je dejansko namenjena za "socialni servis": največji postavki slovenskega proračuna sta še vedno delež pokojnin (11,8 odstotka proračuna) in masa plač v javnem sektorju (10 odstotkov pro-

računa). Staranje prebivalstva postavlja generacijsko dilemo, ki se je v Sloveniji še niso lotili zaradi dnevnih političnih računov. Vlada Boruta Pahorja je spomladi 2011 padla prav na referendumu o pokojninski reformi. Janševa vlada je pokojninsko reformo sprejela, a je danes v pokojnine že spet treba poseči. Vlada Mira Cerarja pa je pri tem vprašanju vseskozi talka Erjavčevega Desusa. Zakaj je potrebna nova pokojninska reforma? Ne zato, da bi dodatno jemali pri najnižjih pokojninah (te so, roko na srce, sramotno nizke). Gre za demografsko vprašanje: danes je razmerje med delovno aktivnimi prebivalci in upokojenci samo še 1,45:1. Do leta 2030 bi to razmerje lahko bilo že 1:1.

Podrejeni zasebni sektor

Drugo vprašanje so plače: javni sektor je danes visoko birokratiziran, ustvarjajo se novi nazivi za delovna mesta brez dodane vrednosti, a z višjo plačo. Od leta 2008, ko je zaradi krize postalo krčenje javnega sektorja ena od bolj priljubljenih političnih formul, je število zaposlenih v javnem sektorju zraslo za 2 odstotka, masa plač pa se je povečala za 4,4 odstotke. V zasebnem sektorju je v istem obdobju upadlo število zaposlenih in višina mase plač. In še zadnji podatek v tem sklopu: primerjava plač javnega in zasebnega sektorja. Javni sektor (predvsem javna uprava) bi moral predvsem nuditi servis in omogočati poslovanje zasebnega sektorja, ki je vlečni konj gospodarstva: kljub temu je v Sloveniji razlika v plačah v korist javnega sektorja precejšnja. Povprečni mesečni neto prejemki javnih uslužbencev presegajo 1.100 evrov, zaposleni v zasebnem sektorju pa se v povprečju dokopljejo do 915 evrov mesečno. Kako bi vse to stanje lahko imenovali drugače kot McSlovenija?

Andrej Černic

SLOVENIJA Podatki statističnega urada

Vsak Slovenec proizvednik 359 kg odpadkov

Lani je v Sloveniji nastalo skoraj 4,9 milijona ton odpadkov, kar je 10 odstotkov več kot v letu prej. Vsak prebivalec Slovenije je v povprečju proizvedel 359 kilogramov komunalnih odpadkov oz. malo manj kot kilogram na dan, ugotavlja državni statistični urad.

Skupne količine nastalih odpadkov so se lani povečale. Količina odpadkov iz proizvodnih in storitvenih dejavnosti se je sicer zvišala za 12 odstotkov, količina komunalnih odpadkov pa se je zmanjšala za skoraj odstotek glede na leto 2012. Za manj kot odstotek se je na letni ravni zmanjšala količina nevarnih odpadkov, ki so v največji meri nastali v predelovalnih dejavnostih - v teh so ustvarili 57 odstotkov vseh nevarnih odpadkov, kažejo začasni podatki statističnega urada.

V letu 2013 je prebivalec Slovenije v povprečju proizvedel 359 kilogramov komunalnih odpadkov. Količina komunalnih odpadkov, zbranih z javnim odvozom, se je na letni ravni zmanjšala za malo manj kot dva odstotka. Ob tem pa je bilo ločeno zbranih skoraj 57 odstotkov nastalih komunalnih odpadkov, kar je za skoraj šest odstotnih točk več kot v letu 2012.

V proizvodnih dejavnostih je lani v Sloveniji nastalo okoli 3,2 milijona ton odpadkov, kar je 12 odstotkov več kot v letu 2012. V storitvenih dejavnostih pa je bilo ustvarjenih več kot 992.000 ton odpadkov oz. skoraj 13 odstotkov več kot v letu prej.

Lani so se ponovno začele povečevati tudi količine gradbenih odpadkov, ki so se na letni ravni zvišale za četrtnino. Zaradi po-

V letu 2013 je bilo odloženih 313.000 ton odpadkov, od tega 275.000 ton na odlagališčih, namenjenih za izvajanje obvezne občinske gospodarske javne službe varstva okolja.

Predelanih je bilo skupno več kot 5,2 milijona ton odpadkov, kar na letni ravni pomeni padec za skoraj dva odstotka. Odstranjenih pa je bilo 602.000 ton odpadkov oz. 21 odstotkov manj kot v letu prej.

Na letni ravni sta se lani povečala tako uvoz kot izvoz odpadkov - prvi za 10 odstotkov, drugi pa za 47 odstotkov. Ločeno zbiranje komunalnih odpadkov v Sloveniji se krepi. Lani je bilo odloženih za 12 odstotnih točk manj nastalih komunalnih odpadkov kot v letu prej, še vedno pa je pri nas odložena skoraj tretjina vseh nastalih komunalnih odpadkov.

Več kot polovico nastalih komunalnih odpadkov so v letu 2013 odložili v statistični regiji jugovzhodna Slovenija in v zasavski statistični regiji - v vsaki po 53 odstotkov. Najmanj, in sicer 15 odstotkov nastalih komunalnih odpadkov, pa so odložili v koroški statistični regiji.

večanega nadzora pri izvajanju odpadkovne zakonodaje pa so se za skoraj štirikrat povečale tudi količine odpadkov iz naprav za ravnanje z odpadki, in sicer iz 223.000 ton v letu 2012 na 812.000 ton v letu 2013.

Količina odloženih odpadkov se je lani precej zmanjšala. Na letni ravni je bila skoraj 32 odstotkov manjša kot v letu prej, vendar je bila še vedno večja od povprečja EU.

stalih komunalnih odpadkov kot v letu prej, še vedno pa je pri nas odložena skoraj tretjina vseh nastalih komunalnih odpadkov. Več kot polovico nastalih komunalnih odpadkov so v letu 2013 odložili v statistični regiji jugovzhodna Slovenija in v zasavski statistični regiji - v vsaki po 53 odstotkov. Najmanj, in sicer 15 odstotkov nastalih komunalnih odpadkov, pa so odložili v koroški statistični regiji.

V EU 492 kilogramov komunalnih odpadkov na prebivalca

V EU je bilo leta 2012 ustvarjenih 492 kilogramov komunalnih odpadkov na prebivalca, obdelanih pa jih je bilo 480 kilogramov na prebivalca, kažejo podatki evropskega statističnega urada Eurostat. Slovenija se uvršča v skupino osmih evropskih držav, ki so na vsakega prebivalca ustvarile manj kot 400 kilogramov komunalnih odpadkov. Največ komunalnih odpadkov na vsako od tam živčih oseb so leta 2012 ustvarili na Danskem (668 kilogramov), Cipru (663 kilogramov) in v Luksemburgu (662 kilogramov).

Slovenija je na drugi strani skupaj s Hrvaško, Romunijo, Slovaško, Poljsko, Češko, Latvijo in Estonijo sestavljala skupino držav, ki so na prebivalca ustvarile manj kot 400 kilogramov komunalnih odpadkov. Najmanj jih je sicer ustvarila Estonija (279 kilogramov na prebivalca), sledili pa sta Latvija (301 kilogram na prebivalca) in Češka (308 kilogramov na prebivalca). V Sloveniji so leta 2012 ustvarili 362 kilogramov komunalnih odpadkov na prebivalca.

V EU je bilo ob tem lani 42 odstotkov komunalnih odpadkov recikliranih ali kompostiranih, kar je veliko povečanje glede na leto 1995, ko je ta delež znašal 18 odstotkov. Največ komunalnih odpadkov so reciklirali ali kompostirali v Nemčiji (65 odstotkov), Avstriji (62 odstotkov) in v Belgiji (57 odstotkov).

V Sloveniji so v letu 2012 reciklirali ali kompostirali 47 odstotkov komunalnih odpadkov. Če bi upoštevali samo recikliranje, pa je Slovenija z 42-odstotnim deležem v EU na drugem mestu, takoj za Nemčijo.

Najslabše pa so se pri deležu recikliranih ali kompostiranih komunalnih odpadkov odrezale Romunija (en odstotek), Malta (13 odstotkov) ter Hrvaška (16 odstotkov).

SLOVENIJA Novost za avtomobiliste

Vinjeta za leto 2015 "rdeče z oranžnim pridihom"

Vinjeta za leto 2015 je "rdeča z nekoliko oranžnim pridihom", tako pravijo v Družbi RS za avtoceste. Barva je "intenzivna in si joča kot vse barve doslej", obenem pa se jasno razlikuje od barv iz prejšnjih let ter od barve avstrijske vinjete.

V Sloveniji vinjete uporabljajo v skladu z zakonom o cestah od 1. julija 2008. Izbor barve vsakoletne vinjete je določen po vnaprej določenem sistemu, "na podlagi barvnega kroga, s katerim smo zaokrožili osem-barvni ciklus", pravijo na Darsu.

Ob tej priložnosti v upravljavcu avtocest vse uporabnike pozivajo, naj vinjete kupujejo na uradnih prodajnih mestih. Teh je v Sloveniji 1631, v tujini pa 1027. Voznikom sporočajo tudi, naj shranijo spodnji del vinjete (kupon oziroma odrezek) ter račun. Vinjeta je veljavna le takrat, ko je pred uporabo ceste pravilno nameščena na vozilo. Po odstranitvi zaščitne folije morajo vozniki vinjeto nepoškodovano namestiti na notranjo stran vetrobranskega stekla, in sicer tako, da je jasno vidna od zunaj. Nalepke ne smejo namestiti na mesto, kjer je vetrobransko steklo zatemnjeno, ali na stransko okno vozila.

Pri lepljenju vinjete ni dovoljeno uporabljati drugih lepil, posebnih folij, lepilnih trakov in podobno. "Preden nalepite vinjeto, obvezno preverite, ali je preluknjana na pravi datum", poudarjajo na Darsu. V nasprotnem primeru lahko namreč le nenalepljeno vinjeto reklamirate pri prodajalcu.

Še posebej morajo biti pozorni mogoče storiti le v cestninsko-uporabniškem centru v Ljubljani. Tovrstne reklamacije oziroma premestitve veljavne vinjete je mogoče urediti v roku 30 dni od njenega nakupa. Vinjeta, na kateri se je v celoti ali delno pojavil varnostni napis *neveljavno*, ne more biti predmet reklamacije, opozarjajo na Darsu. Zato voznike svarijo, naj tudi v primeru namestitve napačne vinjete te ne skušajo sami odstraniti.

V prodaji je sicer devet različnih vrst vinjet - letne, polletne, mesečne in tedenske vinjete za cestninski razred 2A in 2B ter letne, polletne in tedenske vinjete

vozniki tistih vozil, ki bi lahko nad simetralo prednje osi presežala višino 1,3 metra. Takšna vozila namreč potrebujejo vinjeto 2B, vozniki pa lahko preverijo, ali je njihov model objavljen na Darsovem seznamu izmerjenih vozil, ki potrebujejo omenjeno vinjeto.

Če se vinjeta pri nameščanju na vetrobransko steklo poškoduje ali če je uporabnik na vozilo, za katerega je potrebna vinjeta 2B, nehoti namestil letno vinjeto 2A ali obratno, je vinjeto mogoče reklamirati. Vendar pa je to

za prvi cestninski razred, v katerega sodijo motorji.

Skupaj je bilo doslej v Sloveniji prodanih 32,463 milijona vinjet. Prodaja se vsako leto zvišuje. Lani je bilo prodanih 5,673 milijona vinjet, letos pa do konca septembra 4,984 milijona.

Slovenija je vinjetni sistem cestninjenja uvedla s ciljem izboljšanja pretočnosti prometa in zmanjševanja emisij v okolje. Sprememba načina cestninjenja je v praksi dejansko imela ugoden vpliv za hitrost pretoka vozil po cestninskih cestah in s

tem pozitiven vpliv na okolje, poudarjajo na Darsu. Zastoji pred cestninskimi postajami so se kljub povečanim prometnim obremenitvam osebnih vozil namreč zmanjšali. Do njih prihaja predvsem ob poletnih prometnih konicah, ko se zaradi praznikov ali turistične sezone prometne obremenitve bistveno povečajo.

Na omrežju avtocest in hitrih cest se je precej zmanjšalo skupno število prometnih nesreč, nekoliko je upadlo tudi število mrtvih. Vse to na Darsu beležijo kljub porastu prometa osebnih vozil, in sicer za tretjino v obdobju od 2007 do 2012.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (44)

MINERALOGRAM – TEST LAS

Las ni statično tkivo, ampak za nekaj časa deluje kot registrator naše presnove, v las se usedejo vsi minerali in toksične kovine, ki so bili v celici več kot 48 ur, zato so celice lahko tudi poškodovale. Ker iridoskop ne pokaže, koliko odstotkov določenega minerala ali toksične kovine je v telesu, to pove mineralogram. Z mineralogramom človek

točno ve, kaj mu primanjkuje, tako si zdravstveno stanje v telesu lahko hitro uravna. Mineralogram pove stanje 30 glavnih mineralov in 8 toksičnih kovin. Iz tega se vidi tudi, kako delajo žleze v telesu, ščitnica, nadledvična žleza, hipofiza, epifiza, slinavka, nivo hormonov, zrcalita se tudi delovanje vseh organov in emocionalni del. Interpretacija mineralograma je naturopatska, rezultate prejmem, jih interpretiram in nato posamezniku svetujem zelišča, ki mu bodo uredila zdravstveno stanje. Primer HIPERTIROZA

K meni je prišla gospa Marija iz Kopra; to je bilo junija 2013. Rekla je, da je v enem tednu shujšala 9 kg, da je njena ščitnica pono-

rela, da so laboratorijski rezultati katastrofalni, da je obupana, da nima miru, da ji srce razbija, da se trese, da jo obliva pot, da je živčna, prestrašena, obupana, da ne ve, kaj bi jedla, da se boji.

Pregledala sem ji iris, res je potrdilo hud energetski primanjkljaj ščitnice, a tudi hudo težavo z jetri. Tudi ostale točke telesa so na-

kazovale hude težave z jetri.

Prva naturopatska navodila so zajemala probiotično kuro v podporo jetrom in zelišča za okrepitev in rahlo prečiščenje jeter in primerno prehrano. Naredili smo tudi mineralogram test las; analiza

je pokazala visoke vsebnosti toksičnih kovin, predvsem živega srebra in svinca. Dala sem ustrezna zelišča, po dveh mesecih se je gospa zredila do normalne telesne teže in izvidi so bili ponovno normalni. Temu primerno je bilo tudi počutje. Naslednjič bomo pregledali zasičenost telesa z ostalimi toksičnimi kovinami.

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljki, e-mail paljki@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C,

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - Pzsa Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 4. novembra, ob 14. uri.

Danes je potrebna iznajdljivost Pšenica in drugo

So pogovori, ki te silijo k razmišljanju. Pa čeprav gre včasih samo za površen, bežen klepet. Besede izrečene tako, ker nas nekaj teži, ker smo nezadovoljni, ker imamo prijatelje zato, da se jim pač potožimo. In časi so taki, da veliko raje tarnamo, kot se nasmehnemo. Med bežnim telefonskim klepetom mi je zadnjič prijatelj potožil, da njegov znanec, ki je doma na Krasu in je kmet, sploh ne seje več pšenice, ker se mu ne izplača. Cena pridelka je namreč tako nizka, da z njo ne krije niti najema kombajna, stroškov gnojenja in fitofarmaceutskih sredstev. Seveda sem pripomnila, večino pšenice Slovenija, tako kot tudi Italija, kupuje v tistih državah, kjer je delo slabše plačano in kjer je zato cena pridelka nižja. Na Kitajskem, pa tudi na Madžarskem in drugih vzhodnoevropskih državah. Tako je pač, mu odgovarjam, ker se mi mudi, z mojem sva namreč pozno vstala, kot vedno naju čakajo vsakdanje obveznosti, ki

jim noče biti konca. Prijatelju vseeno povem, da je morda preveč črnogled, da se da morda od kmetovanja tudi kaj iztržiti. Samo nekaj iznajdljivosti je treba. Tako kot povsod danes. In že mu govorim o bio kmetovanju, o starih sortah pšenice, za katere je na tržišču veliko povpraševanje. Pšenica, tista, ki jo je nekdanja Jugoslavija kupovala od kmetov in jim v zamenjavo dajala neke vrste socialno podporo, nima danes več nobene cene. Prijatelj mi še naprej razlaga, da se od biološkega kmetovanja ne da živeti, jaz seveda vztrajam, da je vsako delo z zemljo težko, a poznam ljudi, ki od tega dostojno živijo. In seveda vsak vztraja pri svojem. Časi so, ko ne moreš več prodajati kakijev, ki niso lepo oranžni in popolnoma zreli. Iz Kitajske prihaja poceni hrana, ki je lepa na pogled in pripravljena za uporabo. Seveda ni domača in okusna, a ljudje gledajo predvsem na to, da prihranijo.

S tem da je danes življenje težko samo za kmeta, se sploh ne strinjam. Težko je za vse. Za mlade, tudi tiste z diplomami, ker prostih delovnih mest enostavno ne morejo najti. To, da bi se mladi diplomiranci zaposlili na področju, ki jim res ugaja in za katerega so se izšolali, so skoraj sanje. Samo sanje in nič drugega. In da dobiš katerokoli zaposlitev, moraš ga

rati, moraš imeti pogum in zanos. Tudi trmo, brez trme in vztrajnosti enostavno ne gre. Tudi za tiste, ki zaposlitev vendarle dobijo, ni lahko. Ni več službe

za vse življenje z zagotovljenim dopustom, z dobro plačo in možnostjo, da ostaneš doma, na bolniški, ko se ti zahoče. Takih delovnih mest enostavno ni več. Plača, da komaj shajaš, pogodba za določen čas, ki ne vključuje dopusta. Pa Bog ti daj zdravja, ker je bolezen postala luksuz, materinstvo pa je celo prepovedano. In ko gledam vse to in poslušam

sem srečna, da sem celo življenje lahko zbiral, kaj in kje bom delala.

Dejansko sploh ne vem, za koga je življenje lahko. Medtem ko o vsem tem razmišljam, se spominim na Simoneja, mladega vodoinštalaterja, ki nam je pomagal pri končnih delih. Tako resnih in poštenih fantov je malo. In priden pri delu, da mu ga ni para.

Pri srcu me stisne, ko se spominim, da se je prekrižal in molil, preden je na umivalniku zvrtil luknjo za pipo. Toliko mu je do tega, da delo izpelje do pičice točno in da je vse v najlepšem redu. Pa je spomladi izgubil službo. Skupaj z vsemi mladimi sodelavci. Stečaj celotnega podjetja, ki je imelo sedež v Čedadu. Niti štiri deset let, doma ima ženo in dva čisto majhna otroka. Srečala sem ga pred dnevi. Ko sem ga vprašala, ali je našel zaposlitev, je samo zmajal z glavo. Nič, nikjer, vse zaman. Sedaj razmišlja, da bi se z družino izselil v tujino. Časi so pač taki, da ni lahko za nikogar. Konkurenca iz tistih držav, kjer je delovna sila skoraj

zastonj, nas je stisnila ob tla. In ne vem, komu je lahko. Morda je še najlaže upokojemcem, ki imajo vse za sabo. A še ti morajo s skromno pokojnino podpirati otroke in vnuke.

O telefonskem pogovoru s prijateljem razmišljam tudi danes, ko greva z možem z Učje na sedlo Karnica. Strma in ozka dolina, ki se v prepadih spušča k reki, je lepa za izletnike. A življenja v njej si ne morem zamisliti. Pa vendar srečava domačine, ki v strmini nalagajo drva na traktor. Zadnji kolesi sta tik nad prepadom, drva so težka, ko traktor potegne, nevarno zadrsi. Življenje ni lahko. Za marsikoga je vsakdanji kruh grenak. V teh zadnjih letih, menda imajo vsi ti udarci, ki so najbolj prizadeli malega človeka, svoj začetek v letu 2009, je še posebej grenak. Kar pet let že bijejo po nas in nam jemljejo vsakdanji kruh, veselje in svobodo. Od tistega leta 2009 pa se je, baje, števililo milijarderjev na Zemlji kar podvojilo. Na račun tistih, ki se jim ne splača več pridelovati pšenice. Na račun Simoneja in vseh njegovih prijateljev, ki so ostali brez službe. Na račun vseh tistih mladih, ki ne vidijo prave prihodnosti.

Suzi Pertot

Začetek sezone za hokejiste na rolerjih in namiznoteniške igralke

A ligi v celoti z lastnim kadrom

V zadnjem mesecu so z začetkom sezone v moštvenih panogah, katerih tekmovanja sovpadajo nekako s šolskim letom, pričeli prvenstveno pot tudi hokejisti na rolerjih Poleta Kwins in namiznoteniške igralke Krasa. Naša dva prvoligaša, edini zamejski ekipi, ki tekmujejo v ligah z začetnico A. Sicer poletovci v A1, krasovke

meznike iz Slovenije in trenerja Acija Ferjaniča. Nato so se spremenila pravila, registracija tujcev je postala dražja, nastopila je gospodarska kriza, tako da se je Polet osredinil v celoti na doma vzgojeni kader. Tako je bilo v zadnjih letih A1 lige, v kateri je bil openski klub vse od ustanovitve federacije sredi 90. let, in tako je tudi danes. Iz Slovenije prihaja le

niška dekleta so dolgo let navduševale v najvišjem tekmovanju, v katerem so večkrat prišle celo do finala za državni naslov. Danes so razmere drugačne, v društvu je manjše število aktivnih igralok, članska vrsta v po kakovosti drugi italijanski ligi sloni na primer na dveh za zeleno mizo še vedno odličnih mamicah (senatorkah Katji in Martini Mi-

Hokejisti na rolerjih Poleta Kwins

pa v A2. Njuni zgodbi sta težko primerljivi, pa vendar gre za kluba, ki se ukvarjata z izjemno specifično panogo in določene vzporednice vsekakor obstajajo. Med drugim imajo oboji kot glavni sponzor Zadružno kraško banko. Ta poskus predstavitve naših odličnosti, sicer v športih z v Italiji razmerna majhnim številom tekmovalcev, smo po teh stolpcih ponudili že v prejšnjih sezonah. Zakaj ne bi tudi letos. Začnimo z A1 ligo openskih konj, ki nastopajo v najvišji italijanski konkuren-

Namiznoteniške igralke Krasa

ci po štirih sezonah, ko so igrali v drugi slovenski in drugi italijanski ligi. Hokej in line na posebnih kotalkah je športna panoga, ki je izjemno razvita na primer v osrednji Sloveniji, med Ljubljano in Horjulom, kot poletni trening za hokej na ledu. Najboljše uspehe, med drugim tudi en italijanski pokal, so kwin-si želi pred kakimi desetimi leti, ko so imeli po tri močne posa-

dih domačih fantov in veteranov – pa so v celoti potrdili in bo letos iskala težak obstanek med najboljšimi. Začetek ni bil najbolj obetaven, verjamemo pa, da bo Poletovo moštvo izpolnilo cilj, tudi ker izpade samo en udeleženec A1 lige. V Zgoniku so sredi oktobra stopili v žensko ekipno A2 ligo v namiznem tenisu, v kateri Kras nastopa že četrto leto. Tudi zgo-

lič) in dveh mlajših igralkah, povratnici Tjaši Kralj in mladinki Claudii Micolaučich. Prvenstvo poteka tako, da niso ligaške tekme na sporedu tako kot nekoč vsak konec tedna, pač pa štirikrat v sezoni zgoščene v vikendu dvo-bojev na različnih prizoriščih. V zgoniškem športno-kulturnem središču bomo tako na primer videli postavlo slovaškega trenerja Dušana Mihalka na delu zgolj v marcu 2015. Tudi pri Krasu je bilo svojčas več izjemnih tujk, zlasti Kitajk, časi pa so se tudi tu spremenili in navaditi se je treba na malce manjše ape-

HC

TRST Slovenski klub

Pretrsljiva razstava in dokumentarec o "ukradenih otrocih"

Marija Kačičnik, Franc Remic, Jože Homar in Marija Razpotnik Homar, Lizika Lacko, Iva Lamut, Stanko Zagode, Francka in Anka Čeplak, Edi Petrič, Franc in Alojz Zagožen, Jožefa Feldin in Janez Žmavc. To je samo nekaj imen izmed vseh šesto petdeset slovenskemu narodu ukradenih otrok, o katerih se je do danes vedelo zelo malo ali nič. Dve leti se je slovenska scenari-stka in režiserka Maja Weiss ukvarjala z zgodovino ukradenih otrok in z dragocenimi pričevanji še živih prič - žrtev druge svetovne vojne - posnela zgodovinsko verodostojen dokumentarec, v katerem je pojav "Banditenkinder" obravnavan celostno in kompleksno.

Aprila 1. 1941, po napadu na Jugoslavijo, je največji del slovenskega ozemlja zasedla nacistična Nemčija. Okupacijski aparat je začel izvajati raznarodovalne ukrepe, s katerimi so hoteli uničiti

slovenski narod, prepričati illegalni odpor v mestih in onemogočiti podporo prebivalstva partizanom na podeželju. Ujete partizane in civiliste, osumljene sodelovanja s t. i. "banditi", so deportirali v koncentracijska taborišča ali jih brez sodnega postopka postrelili. Himmler je določil točna navodila glede ravnanja z uporniki in njihovimi svojci: v začetku avgusta 1942 je bilo aretiranih in v eno izmed osnovnih šol v Celju pripeljanih skoraj 1.300 članov družin partizanov in ustreljenih talcev, kmalu je sledil še drugi val aretacij. Odrasle moške in ženske so odpeljali v Auschwitz, kjer jih je večina takoj umrla, približno šeststo otrok in mladostnikov pa so nasilno ločili od mater. Postali so "Banditenkinder" ali ukradeni otroci. Namen tega je bilo

ponemčenje ukradenih otrok in njihova prevzgoja v poslušne državljane, ki bi šli v boj brez pomislekov.

Kot je na predstavitvi dokumen-

ta pričel v dokumentarcu. Vsak dan so šivali vojaške torbice ali izdelovali ročne granate, spajkali žice itd. Večkrat so se namerno poškodovali, da jim ni bilo treba delati. Vsak dan so dobili enolončnico, krompir in zelje ali peso, zato so zaostajali v rasti. Ko pa so se vrnili po vojni domov, so bili potisnjeni ob stran; večina jih sploh ni znala slovenščine, ker so v taborišču govorili le nemški jezik.

V dokumentarcu so predstavljene postaje teh sirot: od zbirnega centra v Celju preko prehodnega taborišča Frohnleiten v Avstriji, do nemških taborišč Eisenstein, Saldenburg, Neustift, Himmelberg, Seligenporten, Mainburg in Kastl na Bavarskem. Na lokacijah nekdanjih taborišč v Nemčiji se ukradeni otroci srečujejo z nemškimi župani, lokalnimi

zgodovinarji in redkimi pričami, da bi na vseh "postajah mučenja" postavili spominska obeležja, ki bi bila mrtvim v čast, živim pa

Otroci leta 1942 v prehodnem taborišču Frohnleiten v Avstriji (fotografija iz filma Banditenkinder)

tarca in odprtju razstave v prirediteljskega Slovenskega kluba dejal prof. dr. Janez Žmavc, predsednik Društva taboriščnikov ukradenih otrok, ki se je v Trst pripeljal z režiserko Majo Weiss, "nismo vsi ljudje ljudje. Nekateri so bili živina". V dokumentarcu so predstavljena boleča doživetja žrtev, ki imajo še vedno v spominu mamin jok in krik ob ločitvi ali košare polne dojenčkov, zložene na peronu železniške postaje. Preživetje teh nekaj tednov starih otrok je bilo kot igra na srečo, saj jih "vzgojitelji" v taboriščih niso negovali. Puščali so jih ležati veliko časa, da so jim zakrneli udi.

"Spomin je lager izbrisal, a je ostalo v podzavesti", se boleče spominjajo svojih otroških let

Režiserka Maja Weiss

v opomin. Kot je dejala priča v filmu, "ker obstaja možnost, da se to pozabi, nam mora biti dokumentarec kot opomnik".

Metka Šinigoj

(Gorska skupnost Ter, Nediža in Brda obvešča

2007-2013 cooperazione territoriale europea
programma per la cooperazione
transfrontaliera
Italia-Slovenia
evropsko teritorialno sodelovanje
program čezmejnega sodelovanja
Slovenija-Italija

Investiamo nel
vostro futuro!

Naložba v vašo
prihodnost!

www.ita-slo.eu

Progetto cofinanziato dal Fondo europeo di
sviluppo regionale
Progetto cofinanziato dal Fondo europeo di
sviluppo regionale

(»ZborZbirk«, da bi poznali in ohranili kulturno dediščino

V projektu ZborZbirk smo si zadali nalogo ovrednotiti in promovirati zbirke kulturne dediščine, ki so jih v preteklosti ustvarili domačini in so posebna kulturna dragocenost krajev v Kanalski dolini, Reziji, Nadiških in Terskih dolinah na italijanski in v Gornjesavski dolini, na Tolminskem, Kambreškem, Ligu in v Brdih na slovenski strani.

Med njimi je nekaj lokalnih muzejskih zbirk, večinoma pa gre za zbirke, ki jih hranijo zbiralci na svojih domovih. Večina jih je nastala brez kakršnekoli finančne pomoči, le iz zavesti in želje domačinov, da bi pričevanja o krajevni kulturi ohranili pred propadanjem.

V njih so predmeti, fotografije in listine, ki pričajo o gospodarskih dejavnostih, od poljedelstva, živinoreje, gozdnega gospodarstva do prehrane, prometa, obrti in trgovine, o sezonstvu in izseljenstvu, o družbenih odnosih in zgodovinah družin, o šegah družinske-

ga in letnega ciklusa, o vaških praznikih, glasbi, umetnosti, verovanju itd. Skoraj vse zbirke vsebujejo tudi predmete iz 1. in 2. svetovne vojne, saj gre za kraje, ki so bili prizorišče vojnih spopadov. Vsebina zbirk z redkimi izjemami večinoma ni popisana.

Sodelujoči na projektu spoštujemo delo zbiralcev in menimo, da je treba te zbirke strokovno obdelati, ovrednotiti in promovirati ter uveljaviti kot neizkoriščen turistični potencial teh krajev, izbrane objekte pa nameniti za postavitev zbirk in turističnih informacijskih središč (info-točk).

Predmeti, fotografije in listine bodo dokumentirani, fotografirani in skenirani, zbrani bodo podatki o njihovi izdelavi in uporabi, zapisana in videodokumentirana bodo pričevanja o predmetih, zbrano bo pripovedno izročilo o krajih, kjer se zbirke nahajajo. Izbrane pripovedi bodo transkribirane in dialektološko predstavljene. Presneto in na digitalne nosilce preneseno

PARTNERJI

- Znanstvenoraziskovalni center SAZU (vodilni partner)
- Università degli studi di Udine
- Goriški muzej Kromberk Nova Gorica
- Občina Kobarid
- Občina Brda
- Občina Kanal ob Soči
- Gornjesavski muzej Jesenice
- Comune di Lusevera
- Comune di Taipana
- Comune di Pulfero
- Inštitut za slovensko kulturo Istituto per la cultura slovena

no bo arhivsko avdiovizualno gradivo iz Kanalske doline, Rezije, Terskih in

Nadiških dolin. Zbirke predmetov bodo tako dopolnjene z arhivskimi dokumentarnimi filmskimi in avdio posnetki.

Zbirke bodo umeščene v širši kulturni in zgodovinski kontekst ter predstavljene v knjižnem vodniku, na zloženkah, plakatih, označevalnih tablah, v strokovnem zborniku in na spletni strani, skupaj z izbranimi posnetki pogovorov s prebivalci in video zgodbami predmetov. Tako bo projekt prispeval k poglobljenemu poznavanju kulturnih značilnosti in jezikovne raznolikosti v obmejnem območju.

Sodelovanje pri projektu bo omogočilo boljše medsebojno poznavanje in sodelovanje prebivalcev obmejnih krajev.

Izbrane zbirke v Kanalski dolini, v Reziji, v Nadiških in v Terskih dolinah, v Gornjesavski dolini, na Kobarškem in Kanalskem bodo opremljene kot info-točke in povezane v digitalno informacijsko mrežo.

V okviru projekta bo na Kambreškem organizirana delavnica, namenjena srečanju zbiralcev, izmenjavi izkušenj med njimi in razpravi o pomenu zbirk za povezanost med kraji in prebivalci. Na strokovnem seminarju na Univerzi v Vidmu bodo sodelavci projekta skupaj s študenti in drugimi strokovnjaki razpravljali o ustnem izročilu, povezanim z zbirkami, in o kulturnem turizmu, predavanja pa bodo objavljena v zborniku.

Zaključna konferenca bo rezultate projekta razgrnila tako domačinom kot tudi strokovni in širši javnosti.

Projekt bo prispeval k razvoju turističnih potencialov krajev, poznavanju in ohranjanju kulturne dediščine in čezmejnemu povezovanju, pa tudi k poznavanju in ohranjanju jezikovne raznolikosti in kulture slovenske manjšine v Videmski pokrajini ter prebivalcev krajev na slovenski strani, kjer je kulturna dediščina vse manj poznana in narečja usihajo zaradi prevlade medijev in knjižnega jezika.

Otvoritev muzejske zbirke v Čarnem varhu. Z leve, S. Ledinek Lozej, G. Cendou, R. Dapit, M. Cernetig, G. Specogna, C. Melissa in S. Rocco. Zgoraj, mizarsko orodje (foto O. Lesizza).

ZBIRKE

1. Zbirka Kolovrat 1917, Livek
2. Etno-vojna zbirka, Breginj
3. Zbirka Zdravko Marcola, Breginj
4. Zbirka Ivana Šavlija
Posočje 1915–1917, Idsko
5. Etnološka zbirka družine Sirk, Brda
6. Zbirka Lukčeve hiše, Kambreško
7. Bucikova zbirka, Kojso
8. Zbirka cerkvenih podob, Ročinj
9. Jugova zbirka, Avšje
10. Zbirka Joška Gabrijelčiča, Lig
11. Etnološko-rezbarska zbirka
Franca Jerončiča, Melinki
12. Liški pustje, Kanal
13. Zbirka razglednic Kanalskega, Morsko
14. Zbirka rateške noše pri Kajžnk, Rateče
15. Mizarska zbirka pri Jervah, Rateče
16. Zbirka etnografskega muzeja v Bardu, Bardo/Lusevera
17. Zbirka občine Taipana/Taipana
18. Zbirka župnišča Prosnid/Prosenicco
19. Črna kuhinja, Prosnid/Prosenicco
20. Zbirka pustov, Bijače/Biacis
21. Zbirka v Čarnem varhu/Montefosca
22. Zbirka Elia Qualizze – Kaluta, Gnjuduca/Gnidovizza
23. Zbirka Mattea Balusa – Mačkina, Gorenji Tarbij/Tribil Superiore
24. Zbirka pri Trinku/Trinco
25. Zbirka podob Drek/Drenchia
26. Muzej varha Matajura, Mašere/Masseris
27. Kovačija, Mašere/Masseris
28. Zbirka grabelj, Tarčmun/Tercimonte
29. Zbirka Odda Lesizze, Oborča/Oborza
30. Zbirka Riccarda Ruttarja, Viden/Udine
31. Zbirka Marine Cernetig, Srednje
Špeter/Stregna-S. Pietro al Natisone
32. Zbirka v Beli Peči/Fusine Laghi
33. Zbirka v Ukvah/Ugovizza
34. Muzej brusačev, Solbica/Stolvizza
35. Muzej rezijanskih ljudi, Bila/San Giorgio